

ÚSTAVNÝ SÚD
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČENKA

2025

Obsah

- 2 Úvodné slovo
- 4 Plénum
- 6 Slovami sudcu
- 10 Rozhodovacia činnosť
 - 10 I. Kontrola ústavnosti zákonov
 - 16 II. Ústavné sťažnosti
 - 19 III. Dialóg so súdnym dvorom EÚ
- 22 Štatistické údaje
- 24 Pohľad zvonku
 - 24 Nemému štátu ani vlastná eú nerozumie:
národná identita po novele ústavy
- 32 Aktivity
 - 32 Protokolárne a medzinárodné aktivity
ústavného súdu slovenskej republiky
- 42 Ústavný súd ako otvorená inštitúcia
- 46 Komunikácia
 - 46 Komunikácia ústavného súdu
s verejnosťou a médiami
- 50 Kancelária ústavného súdu slovenskej republiky
 - 51 Organizačná štruktúra
 - 52 Ľudské zdroje
 - 54 Registratúrne stredisko
 - 55 Modernizácia
 - 56 Financie

Úvodné slovo

VÁŽENÉ ČITATEĽKY, VÁŽENÍ ČITATELIA,

ročenka Ústavného súdu Slovenskej republiky je každoročne príležitosťou zastať na chvíľu, obzrieť sa za uplynulými mesiacmi a pomenovať to, čo uplynulý rok priniesol pre ochranu ústavnosti v rozhodovacej činnosti aj v širšom kontexte. Rok 2025 bol plný situácií, ktoré kládli na ústavné súdnictvo nové nároky, a to často v podobách, s akými sme sa dosiaľ nestretli. Aj keď krízové roky pandemického obdobia už patria minulosti, práve teraz je nevyhnutné udržiavať kontinuálnu pripravenosť na výzvy, ktoré prinesie rok 2026.

Jednou z kľúčových udalostí roka bola novela Ústavy Slovenskej republiky prijatá začiatkom jesene, ktorá priniesla aj nové ustanovenia o národnej identite. Ústavná zmena vždy presahuje bežný legislatívny rytmus: dotýka sa základnej architektúry štátu, nastavuje hranice výkonu verejnej moci a ovplyvňuje právne očakávania občanov. Je to základný zákon republiky. Nové ustanovenia si preto vyžadujú zvlášť disciplinovaný, metodicky presný výklad. Z hľadiska aplikačnej praxe môžu vyvolávať interpretačné otázky o tom, ako v konkrétnych situáciách harmonicky zladovať ústavné východiská s európskymi a medzinárodnými záväzkami. Práve vzťah

ústavy k nadnárodnému a medzinárodnému právu je oblasťou, ktorá najviac preveruje vzretosť a erudíciu každého ústavného súdu; našou úlohou je prispievať k odpovediam, ktoré sú argumentačne presvedčivé, zrozumiteľné a predvídateľné.

Tieto otázky však nie sú akademickým luxusom. Premietajú sa do každodenného rozhodovania všeobecných súdov, správnych orgánov i zákonodarcu a priamo ovplyvňujú právnu istotu jednotlivca. Ústavný súd v takomto prostredí nevystupuje ako hráč v politickej súťaži, ale ako rozhodca, ktorý má chrániť pravidlá hry. Aj preto bude jeho úlohou prispievať k takému výkladu ústavy, ktorý zachová jej vnútornú koherenciu, bude rešpektovať materiálne hodnoty demokratického a právneho štátu a zároveň umožní plniť európske a medzinárodné záväzky spoločom, ktorý je predvídateľný a zlučiteľný s ústavnými princípmi.

Osobitnú pozornosť si preto zaslúži aj v roku 2025 sa prehlbujúci dialóg so Súdnym dvorom Európskej únie. Ústavný súd v tomto roku podal dve prejudiciálne otázky. Takýto krok nie je prejavom váhania, ale znakom profesionálnej zodpovednosti tam, kde rozhodnutie vnútroštátneho súdu závisí od výkladu alebo posúdenia relevantnej normy práva Európskej únie. Mechanizmus podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie je jedným z pilierov európskeho právneho po-

*Ivan Fiačan
predseda
Ústavného súdu Slovenskej republiky*

riadku: umožňuje, aby sa otázky výkladu práva Únie riešili jednotne, a tým sa chránila rovnosť adresátov práva a stabilita spoločných pravidiel. V jadre ide o právny dialóg, ktorý posilňuje jednotnosť uplatňovania práva tam, kde by inak hrozilo, že sa bude vykladať izolovane a rozdielne.

Pre ústavný súd má prejudiciálne konanie ešte jeden dôležitý rozmer: pomáha hľadať rovnováhu medzi ústavnou autonómiou členského štátu a záväzkami, ktoré z členstva v Európskej únii vyplývajú. Namiesto konfliktu ponúka komunikáciu; namiesto jednostranných tvrdení prináša argumentačnú výmenu. V časoch, keď sa aj v európskom priestore diskutuje o hraniciach právomocí, o ochrane základných práv či o ústavnej identite, je takýto dialóg prejavom zodpovednosti a zároveň dôvery v právne čisté riešenia.

No dialóg je dôležitý nielen so Súdny dvorom, ale aj medzi ústavnými súdmi navzájom. Na jar 2025 preto Ústavný súd Slovenskej republiky organizoval štvorstranné stretnutie s predsedami ústavných súdov Českej republiky, Rakúska a Slovinska. Pokračovali aj každoročné bilaterálne rokovania s Ústavným súdom Českej republiky a zástupcovia ústavného súdu sa zúčastnili kongresu Svetovej konferencie ústavného súdnictva v Madride. Takéto formáty nie sú iba zdvorilostnou diplomaciou: sú priestorom na otvorenú výmenu skúseností s dilemami, ktoré riešia ústavné súdy naprieč Európou: ako udržať kvalitu rozhodovania v podmienkach rastúcej zložitosti práva, ako reagovať na zrýchľujúcu sa normotvorbu a jej dopady na základné práva, ako posilňovať zrozumiteľnosť judikatúry a komunikáciu s verejnosťou, ale aj ako zodpovedne uchopiť otázky, ktoré prináša európska integrácia a medzinárodná spolupráca, či nové výzvy v podobe klimatickej krízy a nástupu digitálnych technológií a umelej inteligencie. V osobnom dialógu sa často najlepšie ukáže, že

mnohé problémy nie sú „národné“ a že riešenia sa hľadajú ľahšie, ak ich hľadáme v kontakte a s rešpektom ku skúsenosti druhých.

Popri týchto veľkých témach však ústavný súd nesmie strácať zo zreteľa svoje základné poslanie. Hodnota dialógu sa predsa len napokon meria tým, či prispieva k lepšej a predvídateľnejšej ochrane práv jednotlivcov. Každodenná agenda ústavného súdu je totiž prirodzene tvorená najmä individuálnymi vecami, v ktorých sa fyzické osoby a právnické osoby domáhajú ochrany svojich základných práv a slobôd. Aj v roku 2025 sme čelili vysokému nápadu a potrebe rozhodovať nielen odborne presvedčivo, ale aj zrozumiteľne a v primeranom čase. Dôvera verejnosti v spravodlivosť totiž nevzniká z veľkých vyhlásení, ale z pokojnej práce s argumentmi, z dôsledného rešpektu k procesným pravidlám a z vedomia, že ústavný súd má byť poslednou záchrannou brzdou tam, kde bežné mechanizmy ochrany práv zlyhajú.

Rok 2025 bol teda rokom intenzívnej práce, ale aj rokom, ktorý zvýraznil potrebu čítať ústavu v širšom kontexte – s rešpektom k jej hodnotovým východiskám a s vedomím, že právo Európskej únie a medzinárodné záväzky sú dnes neoddeliteľnou súčasťou právneho života Slovenskej republiky. Verím, že predkladaná ročenka priblíži čitateľovi nielen výsledky rozhodovacej činnosti, ale aj širší obraz toho, v akom prostredí dnes ústavné súdnictvo funguje.

Na záver mi dovoľte poďakovať všetkým, ktorí sa na činnosti ústavného súdu podieľajú – sudcom, zamestnancom Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj partnerom doma i v zahraničí. Ústavnosť nie je samozrejmosť; je to každodenná práca na udržiavaní pravidiel, ktoré chránia slobodu a dôstojnosť. S touto ambíciou vstupujeme aj do ďalšieho roka.

PLÉNUM

ÚSTAVNÉHO SÚDU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

JUDr. IVAN FIAČAN, PhD.

PRESEDA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. ĽUBOŠ SZIGETI

PODPRESEDA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. JANA BARICOVÁ

SUDKYŇA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2014

JUDr. LADISLAV DUDITŠ, PhD.

SUDCA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. LIBOR DUĽA

SUDCA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. MIROSLAV DURIŠ, PhD.

SUDCA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2017

JUDr. RASTISLAV KAŠŠÁK, PhD.

SUDCA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. MILOŠ MAĐAR, PhD., LL.M.

SUDCA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

prof. JUDr. PETER MOLNÁR, PhD.

SUDCA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. PETER STRAKA

SUDCA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. ROBERT ŠORL, PhD.

SUDCA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2020

doc. JUDr. MARTIN VERNARSKÝ, PhD.

SUDCA

Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

Slovami sudcu

NEZÁVISLOSŤ SPRÁVNÝCH ORGÁNOV – ÚSTAVNÝ A ZÁKONNÝ ZÁKLAD

Rok 2025 v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky v konaniach o súlade právnych predpisov možno okrem iného hodnotiť ako potvrdzujúci trend zákonodarcu riešiť

personálne obsadenie funkcií v orgánoch verejnej moci, prípadne vo verejnoprávných inštitúciách buď samotným zákonom, alebo zákonom aspoň vytvoriť predpoklady na flexibilnejšie využívanie kreačných právomocí štátnych funkcionárov voči iným funkcionárom. Pálčivosť naznačeného trendu sa minimálne v očiach navrhovateľov konaní o abstraktnej kontrole ústavnosti zintenzívňuje v dôsledku zakotvenia zákonnej charakteristiky nezávislosti orgánov a inštitúcií, v ktorých upravujú obsadzovanie funkcií novelizácie, prípadne celkom nové zákonné úpravy tvoriace predmet posudzovania ústavným súdom.

Už v roku 2018 sa na ústavný súd obrátil prezident Slovenskej republiky s návrhom na vyslovenie nesúladu ustanovenia zákonnej právnej úpravy obsadzovania funkcie predsedu Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorá zverila kreovanie uvedenej funkcie z rúk hlavy štátu do rúk vlády. Významným argumentačným aspektom návrhu bol práve akcent na zákonom upravený atribút nezávislosti Úradu pre reguláciu sieťových odvetví. Ústavný súd konanie prerušil a s prejudiciálnou otázkou týkajúcou sa nezávislosti predmetného úradu sa obrátil na Súdny dvor Európskej únie. Po odpovedi Súdneho dvora v rozsudku z 11. júna 2020 ústavný súd na základe späťvzatia návrhu konanie zastavil.

Nálezom z 19. novembra 2025 ústavný súd v konaní sp. zn. PL. ÚS 9/2024 nevyhovel návrhu skupiny poslancov národnej rady namietajúceho nesúlad ustanovení novelizácie zákona upravujúceho postavenie a úlohy Národného inštitútu pre hodnotu a technológie v zdravotníctve, ktoré ministrom zdravotníctva umožňujú odvolať riaditeľa tohto inštitútu bez uvedenia dôvodu. Aj v tomto prípade jedna z argumentačných línií návrhu na začatie konania zdôrazňovala charakteristiku nezávislosti inštitútu, ktorá bola podľa dôvodovej správy k pôvodnému zákonu významným motívom pri jeho zriaďovaní. Ústavný súd v náleze konštatoval, že ústavný text neobsahuje žiadne garancie nezávislosti v prostredí výkonnej zložky štátnej moci.

Napokon uznesením č. k. PL. ÚS 19/2025 – 48 zo 17. decembra 2025 ústavný súd pozastavil účinnosť celého zákona o Úrade na ochranu obetí trestných činov a oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorého súčasťou je aj priame zákonné riešenie personálnej otázky predsedu právneho predchodcu novozriaďovaného úradu, ktorý je zákonom z roku 2019 charakterizovaný ako nezávislý orgán štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, ktorý chráni práva a oprávnené záujmy oznamovateľov pri oznamovaní protispoločenskej činnosti.

Uvedené konania o súlade právnych predpisov okrem iných ústavne relevantných aspektov nastoľovali alebo nastoľujú aj otázku nezávislosti ako atribútu orgánov verejnej správy a verejných inštitúcií. Ústava požiadavku nezávislosti v prostredí výkonnej zložky štátnej moci nevyžaduje, no zákonná regulácia niektorých správnych orgánov a verejných inštitúcií ich ako nezávislé charakterizuje, čomu následne prispôsobuje úpravu čiastkových súvisiacich otázok.

Orgány verejnej správy sú v štátnom mechanizme zaradené do sféry výkonnej moci, ktorej základnou funkciou v rovine administratívnej je verné uplatnenie vôle zákonodarcu v individuálnych verejnoprávných vzťahoch. Dôležitou požiadavkou na kvalitatívnu podobu verejnej správy je preto jednotnosť jej výkonu,¹ ktorá však s ohľadom na jej výkonný účel nemôže byť zabezpečovaná časovo náročnou zjednocovacou procedúrou porovnateľnou s oblasťou výkonu súdnej moci, a preto je dôležitým nástrojom dosahovania praktickosti, a tým aj efektivity výkonnej moci, interná normotvorba (prípadne vydávanie interných pokynov) odvíjajúca sa od riadiacej právomoci nadriadených správnych orgánov. Uvedený prvok vo fungovaní hierarchicky usporiadanej administratívnej činnosti však prirodzene vylučuje ponímanie nezávislosti v jej inštitucionálnej podobe.

V stredoeurópskej konštitucionalistike i administrativistike sa za vrcholný orgán výkonnej moci považuje vláda. Stojí na vrchole pomyselných pyramídy štátnej správy, hoci ju samu za správny orgán zásadne považovať nemožno (I. ÚS 11/99, II. ÚS 31/99). Pyramídálna výstavba vyžaduje povinnosť ústrednej štátnej správy rešpektovať rozhodnutia vlády riadiacej a koordinačnej povahy, čo v Slovenskej republike legálne podporuje aj § 39 ods. 1 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, podľa ktorého činnosť ministerstiev prostredníctvom ministrov a činnosť ostatných ústredných orgánov štátnej správy prostredníctvom ich štatutárnych orgánov nielen koordinuje a kontroluje, ale aj riadi vláda.

Načrtnutý pohľad na fungovanie verejnej správy bol pôvodne ustálený a zodpovedal vzájomnému usporiadaniu všetkých troch mocí v štáte. Verejná správa ako podstatná zložka výkonnej moci sa totiž prostredníctvom postavenia vlády zodpovedala politicky pred priamo voleným zákonodarným orgánom a právne pred sústavou správnych súdov, ktorých prieskum sa však koncentroval výlučne na kritérium zákonnosti, čím sa zabezpečila kontrola toho, či verejná správa v individuálnych prípadoch skutočne naplňuje vôľu zákonodarcu. Okrem toho verejná správa disponuje právomocou jednostranne ukladať práva a priznávať povinnosti fyzickým osobám a právnickým osobám, ktoré sú adresátmi jej výkonu. V právnom štáte je preto dôležitou črtou výkonnej moci potrebná miera demokratickej legitimacy. V konaní Súdného dvora (C-518/07²) Spolková republika Nemecko argumentovala potrebou dôsledného rešpektovania zásady demokracie, ktorá vyžaduje, aby správne orgány podliehali pokynom vlády zodpovedajúcej sa parlamentu. Tým naznačila priamu legitimačnú líniu, na ktorej sa má zakladať zdôvodnenie jednostrannej mocenskej právomoci verejnej správy. Ak vláda požíva dôveru parlamentu, potom je práve ona povolaná, aby garantovala jednotnosť exekutívneho

¹ VOPÁLKA, V. Nezávislé správny orgány, s. 87. In: BEJČEK, J. a kol. Ve službách práva: Sborník příspěvků k 10. výročí založení pobočky nakladatelství C. H. Beck v Praze. Praha: C. H. Beck, 2003. 341 s. ISBN 80-7179-820-7.

² Íšlo o konanie o žalobe Európskej komisie proti Spolkovej republike Nemecko uplatňujúcej podľa názoru žalobcu nesprávne normy sekundárneho práva o ochrane osobných údajov, podľa ktorých členský štát mal zabezpečiť, aby uplatňovanie právnych predpisov prijatých na uvedený účel bolo pod dozorom jedného alebo viacerých štátnych orgánov, ktoré mali svoje úlohy vykonávať „úplne nezávisle“. V nemeckých podmienkach však takto zriadený orgán pri výkone dozoru nad zachovávaním osobných údajov v neverejnom sektore podliehal výslovne zakotvenému štátnemu dohľadu. Spolková republika Nemecko sa v predmetnom konaní bránila tým, že pojem „úplne nezávislé“ si vyžaduje výklad funkčnej nezávislosti v tom zmysle, že tieto orgány musia byť nezávislé od neverejného sektora podliehajúceho ich kontrole a nesmú byť vystavené vonkajším vplyvom. Podľa jej názoru však štátny dohľad vykonávaný v spolkových krajinách nepredstavuje takýto vonkajší vplyv, ale kreuje mechanizmus vnútorného dohľadu nad administratívou vykonávaného prostredníctvom správnych orgánov, ktoré patria do rovnakého správneho aparátu ako dozorné orgány a musia rovnako ako tieto orgány plniť ciele príslušnej smernice.

uvádzania vôle zákonodarcu do reality. Práve preto jej parlament dôveru vyslovuje.

„Klasický“ pohľad na podstatu verejnej správy a na úvahy o jej prípadnej nezávislosti je však od druhej polovice 20. storočia v európskych podmienkach vystavený novým výzvam. Aj do verejnej správy sa inkorporuje myšlienka nezávislosti, a to v zmysle oddelovania od vládnej moci. Táto idea pochádza z amerického právneho prostredia, v ktorom už v 19. storočí dochádzalo k inštitucionálnemu vyčleňovaniu niektorých administratívnych úsekov z podriadenosti prezidentovi stojacemu na vrchole exekutívy.³ K popisovanému procesu osobitne prispieva integrácia na európskom kontinente. Európske spoločenstvá (neskôr Európska únia) v záujme harmonizácie právnych poriadkov členských štátov presadzujú do nich prvky, ktoré im dosiaľ neboli blízke. To sa prejavuje aj v potrebe zriaďovania orgánov poverených administratívnymi úlohami na špecifických úsekoch, ktoré majú byť oddelené od vlády, a tým čo najviac zbavené politických vplyvov. Do prostredia úvah o dotknutých úsekoch administratívy sa vnáša posilnenie dôrazu na odbornosť na úkor politiky. Ide hlavne o spoločensky citlivé oblasti výkonu exekutívnych úloh (napr. štátna regulácia prirodzených monopolov, nakladanie s verejnými prostriedkami v zdravotníctve a pod.).

Ďalší trend, ktorý zasahuje do klasicky chápaného postavenia výkonnej moci v trojdelení štátnej moci ako celku, predstavuje v podmienkach súčasných európskych demokracií vzťah vlády a parlamentu, ktorý sa v praktickej rovine vzdáva ideálu štandardného vzťahu kontrolovaného ku kontrolujúcemu. Parlament je väčšinou ovládaný poslancami politických strán, ktoré majú zastúpenie vo vláde. Často sú dokonca členovia vlády súčasne poslancami. Parlament preto nemôže vládu kontrolovať v pravom zmysle, lebo niet medzi nimi faktickej nezávislosti. Skutočné kontrolné oprávnenia plynúce z ústavy alebo z iných právnych predpisov (rokovacie pravidlá parlamentu) sú skôr koncipované ako práva parlamentnej menšiny tak, aby mohli byť realizované aj proti vôli vládnych politických strán. Len opatrenia, ktoré priamo zasahujú do zloženia alebo do činnosti vlády, predovšetkým vyslovenie nedôvery, sú vyhradené parlamentnej väčšine, keďže určenie zásadnej politickej línie je práve vecou parlamentnej väčšiny a takou má aj zostať.⁴

Pri zohľadnení koncepcie naznačenej v predchádzajúcom odseku neprekvapí, že Súdny dvor vo veci C-518/07 na argument Spolkovej republiky Nemecko o zásade demokracie zdôraznil, že

”

táto zásada nebráni existencii verejnoprávnych orgánov, ktoré sa nachádzajú mimo klasickej administratívnej hierarchie a ktoré sú viacmenej od vlády nezávislé. Existenciu a podmienky fungovania takýchto orgánov v členských štátoch upravujú zákony, v niektorých členských štátoch dokonca ústava a dodržiavanie zákonov týmito orgánmi podlieha kontrole príslušných súdov. Takéto nezávislé správne orgány, ktoré napokon existujú aj v nemeckom právnom systéme, často plnia regulačné funkcie alebo vykonávajú úlohy, ktoré musia byť uchránené od politického vplyvu, pričom však naďalej podliehajú kontrole dodržiavania zákona zo strany príslušných súdov

“

(bod 42 rozsudku Súdneho dvora), a že „absencia akéhokoľvek parlamentného vplyvu na tieto orgány je nepochybne nepredstaviteľná“ (bod 43 rozsudku Súdneho dvora).

Z dosiaľ uvedeného možno prijať čiastkový záver, že nezávislosť sa ako určitá kvalita rozhodovacej činnosti verejnej správy neviaže nevyhnutne na obsah ústavou či zákonom regulovaných vzťahov medzi orgánmi verejnej moci. Rozhodujúcou nie je jej prítomnosť

³ HANDRLICA, J. Ke koncepcii tzv. „nezávislých regulačných orgánů“ a k problematice jejich „nezávislosti“. In: *Správní právo*, 2005, č. 4, s. 222 – 241. ISSN 0139 – 6005.

⁴ STEIN, E. *Staatsrecht*. 13. neubearbeitete Auflage. Tübingen : Mohr, 1991, 438 s. ISBN 3-16-145861-3, s. 39.

v inštitucionálnej výstavbe správnych orgánov a vo vzťahoch medzi nimi. Skôr je potrebné skúmať dôvod (zdôvodnenie) prípadnej nezávislosti ako vlastnosti mocenskej činnosti, ktorú označujeme ako verejná správa. V tomto zornom uhle je nezanedbateľným porovnanie verejnej správy so súdnictvom.

Článok 46 ods. 1 ústavy ponúka výstižný pohľad na podobu prípadnej nezávislosti verejnej správy. Kvalitu nezávislosti a nestrannosti vyhradzuje súdom, kým „iným orgánom Slovenskej republiky“, kam nepochybne patria aj orgány verejnej správy, ju už nepriznáva. Z toho by sa dalo vyvodiť, že kým súdy musia byť nezávislé a nestranné, verejná správa nie. Ide však o trochu zjednodušujúci pohľad. Ak vezmeme do úvahy hoci len problematiku nestrannosti, je zrejmé, že aj od rozhodovacích procesov prebiehajúcich pred orgánmi verejnej správy sa nestrannosť vyžaduje (§ 9 a nasledujúce správneho poriadku).

Ústavná norma však chápe nezávislosť a nestrannosť vo vzájomnej súvislosti. Ide tu o nezávislosť ako predpoklad nestrannosti. Ústavný pojem nezávislosti použitý v čl. 46 ods. 1 ústavy nemožno posudzovať izolovane, bez zohľadnenia čl. 144 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú sudcovia pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom. Nezávislosť súdov teda nemožno vnímať iba ako nezávislosť inštitucionálnu, ale predovšetkým nezávislosť záujmovú. Jediným záujmom súdu, pri ktorého ochrane nie je nezávislý a ani nestranný, je rešpektovanie práva. Sudca rozhoduje spory dvoch alebo viacerých súkromných záujmov, apriórne však svojou inštitucionálnou existenciou nie je povolaný chrániť ktorýkoľvek z nich. Až keď posúdi argumentáciu žalobcu a žalovaného a dôkazy nimi predložené alebo navrhnuté, rozhodne v prospech jedného z kolidujúcich záujmov. Takto súdy prístupujú aj k rozhodovaniu v správnom súdnictve, kde proti sebe stojí súkromný záujem a verejný záujem. Súd nie je určený na to, aby apriórne chránil verejný záujem. Dokonca ak zistí, že verejný záujem bol presadzovaný v rozpore s právom a súčasne na úkor kolidujúceho oprávneného súkromného záujmu, rozhodnutím neuprednostní v spore stojaci verejný záujem.

Znamená to teda, že verejná správa je povolaná k apriórnej ochrane verejného záujmu, a preto jej orgány nie sú nezávislé tak ako súdy. Ich prioritnou úlohou nie je rozsudzovať spory, ale chrániť verejný záujem, pretože od adresátov výkonu verejnej správy ju očakávať nemožno. Fyzické osoby a právnické osoby si chránia svoje súkromné záujmy, verejná moc výkonného charakteru je

ale určená na ochranu záujmu, ktorý zákonodarca vyhodnotil ako majúci verejnú povahu, a tým ho predurčil na potrebu ochrany, ktorú realizuje časť verejnej moci určená na presadzovanie vôle zákonodarcu do praxe. ňou je verejná správa.

Nie nadarmo nemecký právny vedec 19. storočia Otto Bähr odvodňoval existenciu správneho súdnictva tak, že je neprípustné, aby o subjektívnych verejných právach rozhodovali orgány, ktoré sú povahou svojej činnosti zamerané na ochranu verejných záujmov.⁵ Implicitne tak vyjadril závislosť orgánov verejnej správy predznamenajú hlavným účelom ich zriadenia a existencie. Tým je ochrana verejného záujmu na základe legitimačnej línie vinúcej sa od prvotného pôvodcu všetkej moci v štáte (ľud) cez ním priamo zvoleného zákonodarcu (parlament) až po praktického vykonávateľa (verejná správa) vôle prejavenej v akte zákonodarstva. Zákonodarca pritom v zásade nezriaďuje orgány verejnej správy na ochranu iných (súkromných) záujmov. Tie si má v demokratickej spoločnosti podporujúcej zodpovednosť jednotlivca za kvalitu svojho života chrániť každý sám a len v prípade, že sa pri ich ochrane dostane do neriešiteľnej kolízie s iným právom chráneným záujmom, má právo obrátiť sa na súd, lebo ten je od všetkých záujmov nezávislý.

Nezávislosť správnych orgánov v podústavnej právnej regulácii má výlučne podobu vyčlenenia zo sféry verejnej správy organizovanej hierarchicky prostredníctvom riadiacich právomocí nadriadených orgánov verejnej správy nad podriadenými orgánmi štátnej správy. Nezávislé správne úrady nemajú nadriadený orgán verejnej správy a pri výkone svojich kompetencií sa nesmú riadiť pokynmi iných orgánov verejnej správy. Popísaný fakt však nič nemení na tom, že nezávislé správne orgány sú pri výkone svojich kompetencií povinné dôsledne dbať na ochranu druhového verejného záujmu. Výklad a uplatnenie ktoréhokoľvek ustanovenia podústavného práva sú tak povinné podriaďovať požiadavke ochrany verejného záujmu. Možno teda konštatovať, že predmetné správne orgány sú závislé od ochrany druhovo identifikovateľného a legálne zakotveného verejného záujmu, pretože zákonodarca ich práve na tento účel zriadil. Vplyvy úniovej právnej regulácie, akokoľvek sa môžu na prvý pohľad javiť ako narúšajúce ustálené právne koncepty členských štátov, preto nemenia nič na skutočnom obsahu a charaktere záujmovej závislosti verejnej správy, resp. jej orgánov.

⁵ BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. *Správny súdny poriadok. Komentár*. Bratislava : C. H. Beck, 2018, 1824 s. ISBN 798-80-7400-678-4, s. 17.

ROZHODOVACIA ČINNOSŤ

I. KONTROLA ÚSTAVNOSTI ZÁKONOV

NEBEZPEČNÉ ELEKTRONICKÉ OBŤAŽOVANIE A URČITOSŤ TRESTNOPRÁVNEJ NORMY (PL. ÚS 9/2021)

Skupina 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky napadla v konaní o súlade právnych predpisov § 360b ods. 1 písm. a) Trestného zákona v časti slovného spojenia „inak obťažuje“. Podľa celého tohto ustanovenia „kto úmyselne prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby, počítačového systému alebo počítačovej siete podstatným spôsobom zhorší kvalitu života iného tým, že ho dlhodobo poníža, zastrahuje, neoprávnene koná v jeho mene alebo dlhodobo inak obťažuje, alebo neoprávnene zverejní alebo sprístupní tretej osobe obrazový, zvukový alebo obrazovo-zvukový záznam jeho prejavu osobnej povahy získaný s jeho súhlasom, spôsobilý značnou mierou ohroziť jeho vážnosť alebo privodiť mu inú vážnu ujmu na právach, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky“.

Skupina poslancov namietala vo vzťahu k slovám „inak obťažuje“ najmä porušenie princípu právnej istoty a zásady *nullum crimen sine lege* (čl. 1 ods. 1 a čl. 49 ústavy), teda zásady vyžadujúcej jasnú definíciu trestne postihnuteľných konaní v zákone, a tiež riziko neprimeraných zásahov do slobody prejavu pri dlhodobej kritike osôb

verejného života (čl. 26 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd vychádzal z toho, že pri trestnoprávnej úprave treba klásť vysoké nároky na jasnosť a predvídateľnosť, no zároveň nie je ústavnou požiadavkou, aby zákonodarca „vyčerpal“ opis všetkých individuálnych podôb zakázaného konania. Posudzované slovné spojenie podľa ústavného súdu nemožno vytrhnúť z kontextu celej skutkovej podstaty: trestnoprávne relevantné je len také dlhodobé konanie realizované elektronickými prostriedkami, ktoré je úmyselné a smeruje k (a zároveň vedie k) podstatnému zhoršeniu kvality života obete. Takto vymedzené konanie podľa ústavného súdu neprekračuje hranice prípustnej významovej otvorenosti trestnoprávnej normy.

Pri posúdení námietok týkajúcich sa slobody prejavu ústavný súd zdôraznil zásadu ústavne súladného výkladu. Za rozhodujúce považoval, či napadnuté ustanovenie vylučuje taký výklad, ktorý by pri zachovaní znenia zákona zároveň chránil podstatu slobody prejavu. Stotožnil sa s interpretáciou, podľa ktorej „inak obťažuje“ treba vykladať len ako úmyselné konanie obsahovo porovnateľné a významovo podobné ponížovaniu, zastrahovaniu alebo neoprávnenému konaniu v mene inej osoby, ktoré podstatne zhoršuje kvalitu života druhej osoby; zároveň poukázal na to, že

ustanovenie nie je spôsobilé kriminalizovať oprávnenú kritiku verejných funkcionárov ako formu politického prejavu. Riziko prípadného ústavne nekonformného (extenzívneho) uplatnenia v praxi samo osebe nezakladá protiústavnosť napadnutej časti ustanovenia a neodôvodňuje bez ďalšieho jej zrušenie zo strany ústavného súdu, najmä ak nejde o preukázanú reálnu hrozbu a existujú štandardné prostriedky súdnej ochrany. Ústavný súd preto návrhu nevyhovel za podmienky, že predmetné ustanovenie bude vykladané ústavne konformným spôsobom.

TRESTNÁ SADZBA ZA NEDOVOLENÉ ŠÍRENIE MARIHUANY A ÚSTAVNÉ LIMITY PRIMERANOSTI TRESTU (PL. ÚS 9/2023)

Okresný súd Bratislava IV (neskôr Mestský súd Bratislava I) rozhodoval o obžalobe podanej proti trom spoluobvineným, ktorí mali podľa obžaloby pred zhruba desaťročím ešte ako študenti ubytovaní na internáte pravidelne spoločne nakupovať od dílery balíky marihuany a túto spoločne počas asi troch mesiacov na izbe konzumovať a zároveň ďalej šíriť medzi ďalších konečných užívateľov. Niektorým mali určité množstvo poskytnúť bezplatne a spolu s nimi marihuanu konzumovať, iným

určité množstvo predali s maržou 3 eurá za gram.

Podľa Trestného zákona účinného v čase rozhodovania okresného súdu sa týmto mali dopustiť obchodovania s omamnou látkou spáchaného na viac ako troch osobách, čo zákon označoval ako „závažnejší spôsob konania“ a postihoval trestnou sadzbou od desiatich do pätnástich rokov odňatia slobody. Okresný súd považoval prísnosť trestnej sadzby za ústavne neakceptovateľnú. Namietal najmä rozpor s princípom proporcionality a so zákazom svojvôle (čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4 a čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy), so zákazom krutého, neľudského alebo ponižujúceho trestu (čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru), ako aj s požiadavkou súdneho rozhodovania o treste a nezávislosťou súdnej moci (čl. 50 ods. 1 a čl. 141 ods. 1 ústavy).

Ústavný súd sa najprv vysporiadal s legislatívnymi zmenami, ku ktorým v priebehu konania došlo. Keďže podľa zásady priaznivejšieho zákona (čl. 50 ods. 6 ústavy) prichádzala v posudzovanej veci do úvahy novšia úprava, za predmet prieskumu považoval kvalifikovanú skutkovú podstatu v aktuálnom znení (§ 173 ods. 3) v časti trestnej sadzby „na sedem až pätnásť rokov“, pričom jadro namietaného problému (primeranosť zákonom nastavenej sadzby ako takej) považoval za zachované.

K námietke neprimeranosti trestnej sadzby ústavný súd zdôraznil, že tvorba trestnej politiky patrí primárne zákonodarcovi, pričom ústavný prieskum nastupuje až pri prekročení ústavných limitov (najmä pri svojvôli alebo pri iluzórnej možnosti individualizácie trestu). V preskúmvanej úprave však neidentifikoval takú mieru rigidnosti, ktorá by súdom bránila ukladať individualizovaný trest: relevantné rozpätie sadzby spolu s inštitútmi trestného práva vrátane mimoriadneho zníženia trestu (§ 39 a nasl. Trestného zákona) podľa ústavného súdu poskytuje dostatočný priestor na zohľadnenie okolností skutku a páchatela, a tým aj na naplnenie ústav-

nej požiadavky primeranosti trestu.

Pri posúdení namietaného rozporu so zákazom neľudského alebo ponižujúceho trestu ústavný súd poukázal na to, že samotné zákonné rozpätie trestnej sadzby nepredstavuje porušenie čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru už len preto, lebo nejde o obligatórne uloženie konkrétne určenej výmery trestu bez možnosti súdneho uváženia. Rovnako nevyhoveli ani námietkam založeným na čl. 50 ods. 1 a čl. 141 ods. 1 ústavy; v tejto súvislosti zdôraznil, že zákonná úprava súdu neodňala právomoc rozhodovať o treste a navrhovateľ k tvrdenému zásahu do nezávislosti súdnictva neponúkol dostatočnú argumentáciu.

Ústavný súd preto návrhu nevyhoveli. K nálezu pripojili svoje nesúhlasné stanoviská traja sudcovia.

Sudca Miloš Maďar nesúhlasil so záverom väčšiny najmä preto, lebo pri ústavných limitoch trestného zákonodarstva považuje za kľúčový zákaz svojvôle a požiadavku racionálneho vysvetlenia zákonodarcu. Poukázal na to, že zákonodarca v iných ustanoveniach Trestného zákona rozlišuje medzi konopnými drogami a inými omamnými a psychotropnými látkami, no pri preskúmvanej kvalifikácii (a jej dolnej hranici) takáto diferenciácia absentuje a zároveň normotvorca v konaní fakticky neponúkol vecné odôvodnenie cieľa a dôvodov zvolenej prísnosti.

Sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský považovali dolnú hranicu „sedem rokov“ v posudzovanom kontexte najmä pri konopných drogách a pri „komunitnom predávaní“ za zjavne neprimeranú a ústavnoprávne „bezpečnejšie“ riešenie videli v tom, aby ústavný súd napadnutej časti vyhovel, a to zrušením slov „sedem rokov“, prípadne obmedzením tohto zrušenia len vo vzťahu ku konopným drogám. Argumentovali, že plénum sa sústredilo skôr na šírku sadzby než na primeranosť jej dolnej hranice; zároveň poukázali na praktický problém, že všeobecné súdy vykladajú mimoriadne zníženie trestu reštriktívne

a spoliehanie sa len na § 39 Trestného zákona nemusí v praxi odstrániť neprimeranosť. Zároveň však zdôraznili, že ak nález stojí na ústavne súladnom výklade, všeobecné súdy môžu a majú mimoriadne zníženie trestu uplatňovať vždy, keď zo skutkových okolností vyplýva neprimeranosť, a to aj proti ustálenej judikatúre, ktorá tomu bráni. Osobitne rozvinuli aj európskoprávny rozmer prípadu. Upozornili na to, že problematika trestných sadzieb za drogové trestné činy je upravená rámcovým rozhodnutím Európskej únie, a preto sa v týchto prípadoch aplikuje aj Charta základných práv Európskej únie, ktorá zakazuje neprimerane prísne tresty. Dokonca má tento zákaz tzv. priamy účinok, čo znamená, že vnútroštátny súd je mu povinný vyhovieť aj vtedy, keď (vnútroštátny) zákon výslovne tomu bráni.

ÚSTAVNOSŤ PRENOSU VÝKONU VEREJNEJ SPRÁVY NA SLOVENSKÚ POĽOVNÍCKU KOMORU (PL. ÚS 14/2023)

Skupina 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky napadla viaceré ustanovenia zákona o poľovníctve, ktoré zverujú Slovenskej poľovníckej komore najmä vydávanie, predlžovanie platnosti a odnímanie poľovních lístkov, ako aj disciplinárne riešenie previnení držiteľov poľovních lístkov. Navrhovatelia tvrdili, že ústava umožňuje preniesť výkon (miestnej) štátnej správy len na obce a vyššie územné celky, pričom namietali aj rozsah prenesených právomocí, nedostatočnú kontrolu komory štátom a financovanie týchto činností prevažne z vlastných príjmov komory.

Ústavný súd najprv zdôraznil, že čl. 71 ústavy, podľa ktorého na obec a vyšší územný celok možno zákonom preniesť výkon určených úloh miestnej štátnej správy, nie je v tejto veci použiteľným referenčným ustanovením. Podľa ústavného súdu sa čl. 71 ústavy – aj vzhľadom na systematické zaradenie a samotný obsah – vzťahuje výlučne na delegáciu a financovanie štátnej

správy na obce a vyššie územné celky, nie na iných nositeľov verejnej správy. Zverenie administratívnych kompetencií komore a úprava financovania ich výkonu preto nemôžu byť posudzované podľa čl. 71 ústavy.

V jadre veci ústavný súd vychádzal z toho, že napadnutá právna úprava nepredstavuje „delegovanú štátnu správu“ v typickom modeli územnej samosprávy, ale tvorí kompetenčné vybavenie komory ako nositeľa záujmovej samosprávy. Vydávanie poľovníčkových lístkov a disciplinárna právomoc komory tak podľa ústavného súdu nie sú výkonom delegovanej štátnej správy, ale výkonom samosprávnych kompetencií nositeľa záujmovej samosprávy. Ústavný súd pripomenul, že komora je verejnoprávnou korporáciou zriadenou zákonom a ako orgán záujmovej samosprávy môže byť (pri zákonom splnomocnení) „správnym orgánom“ v zmysle správneho poriadku.

Hoci záujmová samospráva nemá v ústave výslovnú úpravu, ústavný súd považoval jej existenciu za odvodenú z demokratického charakteru štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorého aspektom je decentralizácia výkonu verejnej moci prostredníctvom samosprávy. Ako výslovnú oporu širšej participácie rôznych subjektov na verejnej správe ústavný súd poukázal aj na čl. 30 ústavy (právo občanov zúčastňovať sa na správe verejných vecí) a uzavrel, že štát môže – ak to vyhodnotí ako účelné a vyjadrí v zákone – zveriť časť výkonu verejnej správy aj iným subjektom.

K rozsahu prenesených právomocí ústavný súd uviedol, že rozhodovanie komory o poľovníčkovom lístku je výkonom administratívnej právomoci vo verejnom záujme; disciplinárnu právomoc právnickej osoby odlišnej od štátu treba považovať za súčasť výkonu verejnej správy najmä vtedy, ak by alternatívou bol výkon disciplinárnej právomoci štátnou správou (čo podľa ústavného súdu v tejto oblasti platí). Ústavný súd zároveň akcentoval racionálnosť zvoleného modelu – komora je

špecializovaným orgánom v oblasti poľovníctva a prenos mal slúžiť aj na odbremenenie štátnych orgánov, pričom poukázal aj na porovnateľné zahraničné úpravy.

Vo vzťahu ku kontrole a k zodpovednosti štátu ústavný súd zdôraznil, že prenosom verejnej správy na orgány komory sa štát nezbaňuje svojej zodpovednosti, pričom poukázal aj na režim zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej moci. K námietke absencie kontroly uviedol, že zákon síce nestavia komoru výslovne do pozície subjektu podliehajúceho administratívne dozoru štátnej správy, avšak štátny dozor v poľovníctve zostáva zachovaný; orgány štátnej správy majú sledovať, zisťovať a kontrolovať dodržiavanie zákona a rozhodnutí vydaných na jeho základe, pričom sa uplatnia aj všeobecné pravidlá kontroly v štátnej správe.

Napokon k financovaniu ústavný súd uviedol, že komora síce zabezpečuje činnosť predovšetkým z vlastných príjmov, no zákon pripúšťa aj dotácie zo štátneho rozpočtu a komora podlieha režimu predkladania prehľadov príjmov a výdavkov príslušným ministerstvám. Ústavný súd poukázal aj na to, že komora má príjmy z poplatkov za vydávanie a predlžovanie poľovníčkových lístkov (t. j. aj z príjmov, ktoré boli predtým príjmami štátu) a uzavrel, že takýto spôsob financovania záujmovej samosprávy nemožno považovať za rozporný s ústavou. Ústavný súd preto návrhu skupiny poslancov nevyhovel.

SPOPLATNENIE „MIMORIADNE ROZSIAHLÝCH“ INFOŽIADOSTÍ A HRANICE OBMEDZOVANIA PRÁVA NA INFORMÁCIE (PL. ÚS 6/2025)

Ústavný súd rozhodoval o návrhoch skupiny 33 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a verejného ochrancu práv, ktorí napadli novelu zákona o slobodnom prístupe k informáciám prijatú ako zákon č. 401/2024 Z. z. Podstatou novely bolo,

že povinné orgány mohli pri „mimoriadne rozsiahlom vyhľadávaní informácií“ žiadať od žiadateľa úhradu aj za prácu spojenú s vyhľadávaním (teda nie iba za kopírovanie či poštovné). Zároveň sa zaviedol nový postup: úrad najprv oznámi výšku požadovanej úhrady a žiadateľ proti nej môže podať námietku; ak úhradu nezaplatí, informácie sa neposkytnú.

Novela bola presadzovaná ako reakcia na tvrdené „zahľcovanie“ orgánov verejnej moci rozsiahlymi alebo šikanóznymi žiadosťami. V dôvodovej správe sa ako cieľ uvádzala ochrana administratívnych kapacít povinných osôb a prevencia zneužívania práva na informácie. V politickej debata zaznievali aj vyjadrenia, ktoré tento zámer opisovali otvorenejšie – ako snahu obmedziť intenzitu a frekvenciu infožiadostí. V konaní pred ústavným súdom sa k veci vyjadrili aj zástupcovia odbornej verejnosti (mimovládne organizácie) a vláda argumentovala najmä potrebou „odľahčiť“ úrady a poukazovala na zahraničné inšpirácie. Ústavný súd po prijatí návrhov účinnosť napadnutých ustanovení dočasne pozastavil, aby sa predišlo ich praktickému uplatňovaniu do meritórneho rozhodnutia.

Ústavný súd pripomenul, že právo na informácie nie je len individuálnym komfortom žiadateľa. Je to jeden zo základných nástrojov verejnej kontroly moci a „vstupná brána“ k zmysluplnej účasti na verejnom živote, a preto sa s ním v demokratickej spoločnosti narába opatrne: obmedziť ho možno iba z dôvodov, ktoré ústava výslovne pripúšťa (napríklad na ochranu práv iných či verejného poriadku). A práve tu videl ústavný súd prvý, zásadný problém: cieľ novely formulovaný ako ochrana administratívnych kapacít a prevencia zneužívania – tak, ako bol zákonodarcom pomenovaný – nie je dôvodom, pre ktorý možno právo na informácie obmedzovať. Už tým novela neprešla základným ústavným „vstupným testom“.

Napriek tomu ústavný súd vysvetlil aj ďal-

šie slabiny napadnutého riešenia. Upozornil, že šikanózne žiadosti už dlhodobo dokáže riešiť existujúca prax založená na zákaze zneužitia práva. Zavedenie novej finančnej bariéry preto nebolo presvedčivo odôvodnené ako nevyhnutné. Navyše spolpatnenie sa netýkalo len zjavne šikanózných žiadostí: dopadalo aj na žiadosti podané v legitímnom verejnom záujme iba preto, lebo ich vybavenie si vyžaduje viac práce. Takýto model podľa ústavného súdu vytvára odstrašujúci efekt – ľudia sa môžu informácií radšej nedomáhať, aby neriskovali nepredvídateľné náklady – a zároveň zvyhodňuje tých, ktorí si úhradu dovoliť môžu.

Osobitnú pozornosť venoval ústavný súd aj kvalite samotnej právnej úpravy. Pojmy ako „mimoriadne rozsiahle vyhľadávanie“ a „účelne vynaložené náklady“ neboli definované ani rámcovo a zákon neponúkol ani pravidlá výpočtu úhrady. V praxi to znamená, že žiadateľ nevie dopredu odhadnúť, či mu úrad úhradu vyrubí, v akej výške a podľa akých kritérií. Tým sa otvára priestor pre rozdielne postupy jednotlivých orgánov a pre riziko svojvôle.

Výsledkom bolo, že ústavný súd vyslovil nesúlad napadnutých ustanovení s ústavou a medzinárodnými záväzkami v rozsahu, v akom umožňovali spolpatniť „mimoriadne rozsiahle“ vyhľadávanie a podmieniť sprístupnenie informácií zaplatením tejto úhrady.

ODŠKODŇOVANIE ZA POCHYBENIA ŠTÁTU A HRANICE „DUPLICITY“ (PL. ÚS 20/2023)

Ústavný súd nálezom z 28. mája 2025 posudzoval časť zákona č. 239/2023 Z. z., ktorým sa menil Správny súdny poriadok a súvisiace predpisy. Konanie sa začalo na návrh prezidentky Slovenskej republiky doručený 10. októbra 2023.

Napadnutý zákon bol predložený ako vládny návrh ministerstvom spravodlivosti v riadnom legislatívnom konaní, no v par-

lamente prešiel výrazným „prepisovaním“ pozmeňujúcimi návrhmi: v druhom čítaní bolo prijatých 36 pozmeňujúcich bodov zo 42. Poslaneckým návrhom sa do zákona navyše doplnil aj nový článok, ktorým sa menil zákon o súdoch a zavádzal sa systém tvorby „notárskeho rozvrhu“ – téma vecne odlišná od pôvodnej novely správneho súdnictva. Prezidentka namietala, že takto zásadne zmenený text už nemohol prejsť štandardným pripomienkovým konaním v podobe, v akej bol napokon prijatý, a tým sa oslabil možnosť širšej odbornej diskusie.

Jadrom veci však bola zmena pravidiel odškodňovania nemajetkovej ujmy spôsobenej výkonom verejnej moci. Nové ustanovenie malo zabrániť „dvojitému odškodňovaniu“ tým, že by vylúčilo nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zodpovednostného zákona, ak už o finančnom zadosťučinení v tej istej veci rozhodoval správny súd (pri žalobe proti nečinnosti), ústavný súd (pri ústavnej sťažnosti) alebo Európsky súd pre ľudské práva (pri sťažnosti na neprimeranú dĺžku konania). Rozhodujúce pritom nemalo byť, či bolo zadosťučinenie priznané alebo nepriznané; výluka sa mala uplatniť aj vtedy, ak sa tie isté okolnosti mohli v uvedených konaniach zohľadniť, hoci sa napokon nezohľadnili pre okolnosti na strane poškodeného.

Ústavný súd pripustil, že cieľ predísť skutočnej duplicite môže byť legitímny: štát nemá povinnosť kompenzovať viac, než je rozsah vzniknutej ujmy. Takýto cieľ však nesmie slúžiť ako zámienka na oslabenie ústavného práva domáhať sa náhrady ujmy spôsobenej verejnou mocou. Ústavne prijateľné by bolo obmedzenie len tam, kde už bola ujma reálne odčinená (alebo nebola odčinená iba preto, lebo poškodený sám nevyužil ponúknutú možnosť) a kde ide o tú istú ujmu.

Napadnutá úprava však podľa ústavného súdu prekročila tieto hranice. Viazala vylúčenie nároku už na samotné „rozho-

dovanie“ o zadosťučinení, a teda mohla odstaviť od odškodnenia aj osoby, ktorým nebolo priznané nič – napríklad preto, lebo sťažnosť bola odmietnutá pre nedostatok ústavnej intenzity, alebo preto, lebo konštatovanie porušenia práva bolo považované za postačujúce. Nepriznanie zadosťučinenia pritom automaticky neznamená, že ujma nevznikla alebo že bola už plne napravená.

Osobitnú váhu mal aj rozdiel medzi dvoma mechanizmami nápravy. Finančné zadosťučinenie priznávané v konaniach o porušení základných práv je osobitný prostriedok ochrany ústavných alebo dohovorových práv. Náhrada nemajetkovej ujmy podľa zodpovednostného zákona je, naopak, súčasťou všeobecnej garancie zodpovednosti štátu za škodu a inú ujmu. Ústava pritom výslovne počíta s tým, že rozhodnutie ústavného súdu o porušení práv zodpovednosť porušiteľa za škodu alebo inú ujmu neodstraňuje; napadnutá výluka by túto ústavnú zásadu v praxi poprela.

K námietkam legislatívneho procesu ústavný súd pristúpil zdržanlivo. Hoci uznal, že doplnený článok o „notárskom rozvrhu“ vecne nesúvisel s pôvodným vládny návrhom, nezistil také hrubé a svojvoľné porušenie parlamentných pravidiel, ktoré by samo osebe odôvodnilo zrušenie zákona z formálnych dôvodov.

Ústavný súd preto vyslovil nesúlad napadnutej výlučky s ústavou a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovet. Zároveň naznačil ústavne šetrnejšie riešenie: namiesto kategorického „uzavretia dverí“ k náhrade je primeranejšie, ak všeobecné súdy pri určovaní jej výšky zohľadnia už právoplatne priznané a skutočne vyplatené plnenia za totožné konanie alebo opomenutie štátu.

POSTAVENIE NIHO, ZMENY PODMIENOK PRE RIADITEĽA A HRANICE PARLAMENTNEJ „SKRATKY“ (PL. ÚS 9/2024)

Ústavný súd rozhodoval o návrhu skupiny poslancov, ktorí napadli časť zákona č. 175/2024 Z. z. upravujúcu fungovanie Národného inštitútu pre hodnotu a technológie v zdravotníctve (NIHO). Namietali najmä to, že novela zmenila požiadavky na riaditeľa NIHO, rozšírila možnosti jeho odvolania (vrátane odvolania bez uvedenia dôvodu) a upravila aj pravidlá pre dozornú radu. Podľa navrhovateľov sa tým oslabujú záruky nezávislosti a odbornosti, čo môže znížiť kvalitu odborných podkladov, ktoré štát využíva pri rozhodovaní o úhradách liekov, zdravotníckych pomôcok a iných technológií z verejného zdravotného poistenia.

Pre posúdenie veci boli dôležité aj okolnosti prijatia napadnutej úpravy. Zákon sa pôvodne prerokoval ako poslanecký návrh zameraný na zmeny v oblasti zdravotných poisťovní; so zmenami zákona o NIHO sa v pôvodnom texte nerátalo a neobjavili sa ani v návrhoch prerokovaných vo výboroch. Až v pléne počas druhého čítania bol 12. júna 2024 predložený pozmeňujúci návrh, ktorým sa do návrhu zákona doplnil nový článok s 18 bodmi meniacimi zákon o NIHO. Pozmeňujúci návrh bol schválený 79 hlasmi a následne bol schválený aj zákon ako celok (78 hlasmi). Ústavný súd pritom vychádzal aj z toho, že k návrhu prebehla parlamentná rozprava a zazneli stanoviská viacerých poslancov i poslaneckých klubov.

Ústavný súd návrhu nevyhovel. Ako kľúčové východisko zdôraznil postavenie NIHO: ide o odbornú a poradenskú inštitúciu, ktorá pripravuje hodnotenia a odporúčania pre rezortné orgány, no sama autoritatívne nerozhoduje o právach a povinnostiach iných subjektov. Z toho vyvodil, že funkcia riaditeľa ani členov dozornej rady NIHO nie je „verejnou funkciou“ v ústavnom zmysle, pri ktorej by ústava poskyto-

vala osobitnú ochranu prístupu k funkcii alebo jej nerušeného výkonu. Námietku založenú na ústavnom práve rovnakého prístupu k verejným funkciám preto nebolo možné uplatniť spôsobom, aký navrhovateľ predpokladali.

K výhradám o retroaktívite a narušení legitímnych očakávaní ústavný súd uviedol, že nejde o spätné „prepísovanie minulosti“ (tzv. pravá retroaktívita), ale o zmenu prídiel do budúcnosti, ktorá sa však dotýka aj už existujúcich vzťahov (tzv. nepravá retroaktívita alebo okamžitý účinok). V takýchto situáciách má zákonodarca pri nastavení organizácie a riadenia štátom zriadenej inštitúcie široký priestor na uváženie. Súd nenašiel dôvody považovať zmeny za svojvoľné alebo iracionálne; zákonodarca ich odôvodňoval snahou o efektívnejšie riadenie a posilnenie zodpovednosti a kontroly fungovania NIHO v rámci rezortu zdravotníctva.

Vo vzťahu k právu na ochranu zdravia ústavný súd pripomenul, že ide o sociálne právo, ktorého konkrétna podoba sa realizuje najmä prostredníctvom zákonov upravujúcich systém zdravotníctva. Napadnutá novela však priamo nemenila rozsah zdravotnej starostlivosti ani pravidlá jej dostupnosti. Úvahy, že zmeny v personálnych a organizačných pravidlách NIHO sa môžu v budúcnosti premietnuť do horšej kvality zdravotnej starostlivosti, považoval súd za príliš neisté a nepriame na to, aby samy osebe znamenali protiústavný zásah do tohto práva.

Osobitne sa ústavný súd zaoberal aj rozpočtovou zodpovednosťou. Pripomenul, že požiadavka transparentného a efektívneho hospodárenia má aj procesný rozmer: pri opatreniach so zásadným dosahom na verejné financie má parlament vytvoriť priestor na poctivú a vyčerpávajúcu diskusiu. Zároveň však zdôraznil, že do hodnotenia efektívnosti zasahuje len výnimočne – najmä pri extrémnych excesoch alebo pri hlbokých systémových zmenách – a v posudzovanom prípade takú intenzi-

tu nezistil.

Napokon sa súd vyjadril aj k legislatívnemu postupu. Hoci zmeny NIHO pribudli prostredníctvom pozmeňujúceho návrhu až v druhom čítaní v pléne, ústavný súd vychádzal z toho, že protiústavnosť legislatívneho procesu možno vysloviť len pri hrubom a svojvoľnom postupe, ktorý reálne znemožní oboznámenie sa s návrhom a otvorenú diskusiu. V tejto veci dospel k záveru, že priestor na parlamentnú rozpravu bol vytvorený a aj využitý. Ústavný súd preto návrhu nevyhovel.

POVINNÉ ZVEREJŇOVANIE FINANCOVANIA MIMOVLÁDNÝCH ORGANIZÁCIÍ (PL. ÚS 11/2025)

Ústavný súd posudzoval právnu úpravu, ktorou sa mali sprísniť pravidlá transparentnosti pre mimovládne organizácie. Napadnutý zákon bol prijatý ako poslanecký návrh bez bežného medzirezortného pripomienkového konania. V parlamente sa jeho znenie počas rokovania opakovane menilo; v druhom čítaní bola rozprava časovo obmedzená a v treťom čítaní bola ukončená. Zákon bol schválený 16. apríla 2025 a účinnosť nadobudol 1. júna 2025. V odôvodnení sa spájal najmä so zámerom zvýšiť dôveru verejnosti, posilniť kontrolu financií a prispieť k prevencii legalizácie terorizmu.

Zákon zaviedol pre viaceré typy mimovládnych organizácií povinnosť vypracovať a do verejne prístupného registra ukladať osobitný výkaz príjmov a výdavkov, ak ich príjmy presiahli 35 000 eur (prvýkrát za obdobie od júna 2025 do konca roka 2025, následne každoročne). Výkaz sa nemal obmedziť na celkové sumy: obsahoval aj údaje o podporovateľoch vrátane výšky daru alebo hodnoty pôžičky. Pri fyzických osobách sa malo uvádzať meno a priezvisko, ak ich podpora v roku presiahla 5 000 eur; pri právnických osobách názov, identifikačné číslo a sídlo. Ak organizácia použila

výdavky mimo EÚ, Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarska, mala uviesť aj krajinu použitia. Za nesplnenie povinností zákon počítal so sankciami: prvá pokuta mohla dosiahnuť 1 000 eur, pri opakovaní až 10 000 eur a pri tretej a ďalšej pokute sa stanovovala dolná hranica 5 000 eur.

Popritom zákon rozšíril okruh subjektov, ktoré mali sprístupňovať informácie na žiadosť verejnosti. Mimovládne organizácie, ktorým bol poskytnutý jednorazový príspevok z verejných prostriedkov najmenej 3 300 eur alebo ktoré v rámci jedného rozpočtového roka prijali verejné prostriedky spolu aspoň 10 000 eur, mali poskytovať informácie o hospodárení s týmito prostriedkami.

Ústavný súd uznal, že posilnenie transparentnosti a prevencia zneužívania financií môžu byť legitímnym cieľom. Napadnutú úpravu však považoval za neprimeranú, pretože najcitlivejšie údaje – najmä údaje o darcoch – sa mali zverejňovať plošne a verejne, nie iba sprístupňovať orgánom kontroly. Súd zdôraznil, že z ústavy nevyplýva všeobecné „právo verejnosti“ poznať významných prispievateľov súkromných združení. Verejné zverejnenie mena darcu môže zasiahnuť do jeho súkromia, nepriamo odhaliť jeho hodnotové či občianske postoje a v praxi odrádzať od podpory organizácií. Takýto „odstrašujúci účinok“ sa následne premieta aj do samotnej slobody združovania.

Pri rozšírení informačných povinností súd vychádzal z rozdielu medzi verejnou mocou a súkromnými subjektmi. Samotné prijatie dotácie z mimovládnej organizácie nerobí verejnoprávnu inštitúciu: informáciami o poskytovaní verejných prostriedkov už disponujú orgány, ktoré ich poskytujú, a tie sú prirodzenými adresátmi povinnosti konať transparentne a podliehať kontrole. Prenesenie obdobných povinností na prijímateľov – navyše selektívne na mimovládny sektor – preto súd vyhodnotil ako ústavne problematické.

Ústavný súd vyslovil nesúlad celého napadnutého zákona s ústavnými garantami súkromia, slobody združovania a s ústavným rámcom práva na informácie; v priamej súvislosti vyslovil nesúlad aj pri ustanovení, ktoré už dlhodobo ukladalo obdobnú informačnú povinnosť nadáciám. K legislatívnemu procesu uviedol, že hoci bol unáhľený a sprevádzaný opakovanými zmenami, formálne prebehol podľa parlamentných pravidiel; nedostatky sa však prejavili v kvalite odôvodnenia takých intenzívnych zásahov do základných práv.

Dvaja sudcovia k nálezu pripojili odlišné stanoviská. Predseda Ivan Fiačan súhlasí s výsledkom aj dôvodmi, pre ktoré bol zákon zrušený, ale dopĺňa, že ústavný súd mal zároveň vysloviť protiústavnosť aj pre spôsob prijatia zákona. Za rozhodujúce považuje, že počas rokovania došlo ku kombinácii výrazného skrátenia rozpravy a predloženia rozsiahleho pozmeňujúceho návrhu, pričom následne nebol poskytnutý reálny časový priestor na oboznámenie sa s ním a na zmysluplnú diskusiu. Podľa neho tým bola oslabená ochrana parlamentnej menšiny a samotná podstata de-liberácie v parlamente.

Sudca Miloš Maďar bol takisto toho názoru, že ústavný súd mal vysloviť protiústavnosť legislatívneho procesu, a teda zákon ako celkom na tomto základe zrušiť. V materiálnej rovine, naopak, kritizuje, že väčšina podľa neho zvolila príliš všeobecné a plošné závery: transparentnosť financovania časti občianskej spoločnosti môže byť legitímnym cieľom, no treba rozlišovať typy organizácií a situácie (napr. prepojenia na politickú súťaž či postavenie darcu). Nesúhlasí ani s tým, že zapojenie niektorých mimovládnych organizácií do režimu prístupu k informáciám bolo označené za protiústavné už „z princípu“. Zastáva totiž názor, že zavedenie takej informačnej povinnosti môže byť ústavne súladné v prípadoch mimovládnych organizácií nakladajúcich s verejnými prostriedkami.

POZASTAVENIE ÚČINNOSTI ZÁKONA O ÚRADE NA OCHRANU OBETÍ TRESTNÝCH ČINOV A OZNAMOVATEĽOV PROTISPOLOČENSKEJ ČINNOSTI (PL. ÚS 19/2025)

Plénum ústavného súdu uznesením zo 17. decembra 2025 prijalo na ďalšie konanie návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na preskúmanie ústavnosti zákona o Úrade na ochranu obetí trestných činov a oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zároveň pozastavilo jeho účinnosť v celom rozsahu.

Napadnutý zákon mal s účinnosťou od 1. januára 2026 zásadne preusporiadať inštitucionálnu aj vecnú ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti a zároveň sústrediť do nového úradu aj agendu ochrany a odškodňovania obetí trestných činov. Súčasťou úpravy boli aj nové mechanizmy preskúmania poskytnutej ochrany oznamovateľom (vrátane preskúmania na podnet zamestnávateľa a „priebežného preskúmania“ prokurátorom), ako aj prechodné ustanovenia spôsobujúce okamžité organizačné zmeny vrátane ukončenia existujúceho modelu úradu a nastavenia dočasného vedenia.

Navrhovatelia opreli návrh jednak o výhrydy voči legislatívnemu procesu (najmä využitie skráteného legislatívneho konania, rozsiahle zmeny predkladané v krátkom čase a s obmedzeným priestorom na odbornú a parlamentnú diskusiu), jednak o vecné námietky, ktoré smerovali k oslabeniu ochrany oznamovateľov, zásahu do ich legitímnych očakávaní a k riziku „odstrašujúceho účinku“, ako aj k obavám z narušenia kontinuity ochrany a odškodňovania obetí trestných činov. Navrhovatelia poukázali aj na európsky rozmer ochrany oznamovateľov a riziko konfliktu s povinnosťami Slovenskej republiky vyplývajúcimi z práva EÚ.

Ústavný súd sa osobitne vysporiadal

s tým, že v čase rozhodovania šlo o zákon po opätovnom schválení národnou radou po vete prezidenta, ktorý však ešte nebol publikovaný. Zdôraznil, že v tomto štádiu je legislatívny proces už zavŕšený a znenie zákona definitívne ustálené bez ohľadu na to, či prezident zákon podpíše alebo nepodpíše; preto možno takýto zákon preskúmať a pri splnení podmienok rozhodnúť aj o pozastavení jeho účinnosti. Pri posúdení návrhu na pozastavenie účinnosti ústavný súd vychádzal z toho, že ide o výnimočný zásah do zákonodarnej právomoci, ku ktorému treba pristupovať obozretne a len pri splnení ústavných podmienok (ohrozenie základných práv a slobôd, hrozba značnej hospodárskej škody alebo iného vážneho neopraviteľného následku) a po vyvážení účinnej ochrany ústavnosti s princípom demokracie, právnej istoty a prezumpciou ústavnosti zákonov. Ústavný súd považoval za právne význam-

né, že napadnutý zákon obsahuje prvky typické pre tzv. „normy-opatrenia“ (najmä v časti zriaďovania a rušenia inštitúcií), ktoré sa môžu „skonzumovať“ okamihom účinnosti a vytvoriť stav ťažko reparaovateľný meritórnym rozhodnutím. V rovine ochrany oznamovateľov ústavný súd zohľadnil, že oznamovanie protispoločenskej činnosti má ústavnoprávny a medzinárodný rozmer (vrátane prepomenia na slobodu prejavu) a že zásadné systémové zmeny môžu zasiahnuť legítimne očakávaní a právnu istotu osôb, ktoré sa rozhodujú oznamovať protiprávne konanie, ako aj vyvolať odstrašujúci účinok.

Napokon ústavný súd pozastavil účinnosť celého zákona, a nie iba vybraných ustanovení. Pri tejto úvahe považoval za rozhodujúce, že (i) pochybnosti o ústavnosti legislatívneho procesu môžu zaťažovať zákon ako celok a (ii) kompetencie nového úradu a prechodné ustanovenia

sú obsahovo previazané tak, že oddelené pozastavenie len niektorých častí by nebolo zmysluplné. Ústavný súd zároveň upozornil aj na praktický rozmer vyvažovania následkov: nepozastavenie účinnosti a prípadné neskoršie vyhovenie vo veci samej by mohlo viesť v krátkom čase k opakovaným zásadným zmenám právneho režimu (a následnému návratu späť), kým pozastavenie účinnosti vytvára do rozhodnutia vo veci samej stabilnejší právny stav.

Rozhodnutie o pozastavení účinnosti sa stane všeobecne záväzným dňom vyhlásenia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky; ústavný súd zároveň pripomenul ústavnú povinnosť zabezpečiť jeho zverejnenie ešte pred nadobudnutím účinnosti napadnutého zákona. Platnosť pozastavenia zanikne vyhlásením rozhodnutia vo veci samej, ak ho ústavný súd medzitým nezruší z dôvodu pomínutia dôvodov pozastavenia.

II. ÚSTAVNÉ SŤAŽNOSTI

DÔKLADNÉ OSOBNÉ PREHLIADKY VO VÄZENÍ A POVINNOSŤ PROKURATÚRY PODNET RIADNE PREŠETRIŤ (I. ÚS 386/2025)

Sťažovateľom bol odsúdený vo výkone trestu, ktorý tvrdil, že v ústave na výkon trestu odňatia slobody musel opakovane podstupovať mimoriadne invazívne osobné prehliadky – najmä pred návštevami blízkych osôb „bez priameho kontaktu“ (teda pri režime, keď je kontakt stavebne alebo organizačne oddelený), a to bez toho, aby mu bol zrozumiteľne vysvetlený konkrétny dôvod takého postupu. Podľa sťažovateľa išlo o rutinnú prax, ktorá sa u neho opakovala dlhodobo, pričom sa nikdy nepotvrdilo, že by pri sebe prechovával nepovolené veci. Sťažovateľ sa najprv sťažoval priamo

v ústave a následne aj na Generálnom riaditeľstve Zboru väzenskej a justičnej stráže, no neuspel. Neskôr sa obrátil aj na orgány prokuratúry s podnetmi na preskúmanie zákonnosti postupu. Generálna prokuratúra mu však v napadnutom prípise poskytla len veľmi obmedzenú reakciu: časť jeho výhrad nepreskúmala vôbec alebo nevysvetlila, prečo ich preskúmať nemieni, a pri samotných dôkladných prehliadkach sa uspokojila najmä so všeobecným odkazom na bezpečnostný účel bez vyhodnotenia, či bol takýto zásah v konkrétnych okolnostiach potrebný a primeraný.

Ústavný súd zdôraznil dve veci. Po prvé, aj človek vo výkone trestu zostáva nositeľom základných práv, a preto aj bezpečnostné opatrenia musia mať zrozumiteľný dôvod a nesmú prekročiť hranicu nevyhnutnosti. Dôkladná osobná prehliadka je zásah

do intimity a dôstojnosti, ktorý môže ľahko nadobudnúť ponížujúci charakter, ak sa vykonáva plošne a bez presvedčivého odôvodnenia. Súd preto považoval za rozhodujúce, že pri návšteve bez priameho kontaktu sa všeobecný argument „bezpečnosti“ nemusí automaticky premietnuť do potreby dôkladnej prehliadky pred každou návštevou: v takom prípade treba vedieť vysvetliť, prečo práve pri konkrétnej osobe vznikla dôvodná obava, a dotknutý človek má mať možnosť dozvedieť sa, čo takýto zásah odôvodnilo.

Po druhé, ústavný súd pripomenul, že prokuratúra pri výkone dozoru nemôže zostať len pri formálnych odpovediach. Ak je podnet podaný tak, že opisuje systematickú prax a zásah do dôstojnosti, prokuratúra má povinnosť vec reálne preveriť, objasniť skutkový stav a vysporiadať sa s podstatou

námietok. V tejto veci ústavný súd dospel k záveru, že generálna prokuratúra sťažovateľov opakovaný podnet v časti týkajúcej sa dôkladných prehliadok pred návštevou bez priameho kontaktu neprešetrila dostatočne a zároveň sa v napadnutom prípise nevyrovnala s celým rozsahom sťažovateľových výhrad. Tým porušila jeho právo na účinnú právnu ochranu a v uvedenej časti aj práva súvisiace s nedotknuteľnosťou osoby, so súkromím, s dôstojnosťou a so zákazom ponižujúceho zaobchádzania.

Ústavný súd pritom rozlíšil jednotlivé situácie. Pri prehliadkach spojených s pracoviskom vo väznici považoval bezpečnostné dôvody za zjavnejšie (najmä riziko prenosu predmetov, ktorými možno ublížiť), pričom význam pripísal aj náhodnosti výberu kontrolovaných osôb; v tejto časti sťažnosti preto nevyhoveli. Ťažisko porušenia videl v plošnom a nedostatočne zdôvodnenom postupe pred návštevami bez priameho kontaktu a v nedostatočnom dozornom postupe prokuratúry.

Keďže sťažovateľ bol v čase rozhodovania už na slobode, ústavný súd nepovažoval za účelné vracat vec generálnej prokuratúre na nové konanie. Zvolil preto reparačný prostriedok v podobe finančného zadosťučinenia: sťažovateľovi priznal 7 000 eur a náhradu trov konania.

ZAPRETIE OTCOVSTVA, „PRÁVNE VÁKUUM“ A HRANICE VÝKLADU PRECHODNÝCH PRAVIDIEL (IV. ÚS 224/2025)

Sťažovateľom bol muž, ktorý sa na všeobecných súdoch domáhal zapretia otcovstva. Tvrdil, že až s odstupom času sa dozvedel skutočnosti, ktoré vážne spochybnili, že je biologickým otcom dieťaťa narodeného jeho vtedajšej manželke. Podal preto návrh na súde v lehote, ktorú považoval za rozhodujúcu podľa súčasných pravidiel: od momentu, keď sa o pochybnostiach dozvedel. Okresný súd návrh zamietol a krajský súd jeho rozhodnutie v podstatnom potvrdil. Najvyšší súd na-

pokon sťažovateľovo dovolanie zamietol s argumentom, že v jeho prípade sa „nové“ pravidlá zapretia otcovstva použiť nedajú.

Ťažisko sporu bolo v tom, ako vyložiť prechodné pravidlá, ktoré sprevádzali legislatívnu opravu rodinného práva účinnú od roku 2016. Najvyšší súd vychádzal z názoru, že osobitné prechodné ustanovenie (naviazané na určitý dátum narodenia dieťaťa a na to, kedy sa právny otec dozvedel rozhodujúce skutočnosti) vytvára uzavretý okruh situácií, v ktorých sa možno domáhať zapretia otcovstva podľa novej úpravy. Ak sa do tohto okruhu konkrétnej prípad „nezmesť“, právny otec podľa najvyššieho súdu takú možnosť nemá, hoci sa o pochybnostiach dozvedel až neskôr.

Ústavný súd tento prístup označil za výkladový exces. Pripomenul, že jeho úlohou nie je nahrádzať všeobecné súdy pri bežnom výklade zákonov, zasiahne však vtedy, keď sa výklad odtrhne od zmyslu a hraníc textu natolko, že tým dotknutej osobe fakticky odníme prístup k súdu. Podľa ústavného súdu prechodné ustanovenie, na ktoré sa najvyšší súd odvolal, malo celkom konkrétny účel: preklenúť následky „právneho vákuu“, ktoré vzniklo po skoršom zásahu ústavného súdu (keď bola staršia úprava lehoty vyhodnotená ako neudržateľná a zákonodarca určitý čas neprijal plnohodnotnú nápravu). Prechodné pravidlo teda nemalo slúžiť ako bariéra, ale ako most – malo „poistiť“ skupinu prípadov, ktoré by bez osobitnej úpravy zostali mimo dosahu starej aj novej regulácie.

V posudzovanej veci preto ústavný súd zdôraznil základnú myšlienku: ak zákonodarca výslovne neurčil, že prechodné ustanovenie má v ostatných situáciách vylúčiť použitie všeobecných pravidiel, nemožno z neho robiť „záмок na dvere“ pre všetkých, ktorí nespĺňajú jeho špecifické podmienky. Právo domáhať sa zapretia otcovstva sa má ako žalobné právo posudzovať podľa právnej úpravy účinnej v čase, keď sa uplatňuje. Najvyšší súd podľa ústavného súdu prechodné pravidlo použil spôsobom, ktorý mu prisúdil širší, v texte

nevyjadrený účinok, čím *de facto* nahradil zákonodarcu a vytvoril obmedzenie, ktoré právna úprava neustanovovala.

Ústavný súd preto rozhodol, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu bolo porušené sťažovateľovo právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé konanie. Rozsudok najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že najvyšší súd musí opätovne rozhodnúť v súlade s právnym názorom ústavného súdu a svoje závery presvedčivo odôvodniť. K ďalším označeným právam sa už ústavný súd osobitne nevyjadroval, keďže porušenie „procesných“ práv považoval za rozhodujúce. Sťažovateľovi zároveň priznal náhradu trov konania.

NEMOŽNOSŤ VYUŽIŤ § 363 TRESTNÉHO PORIADKU V KONANIACH EURÓPSKEJ PROKURATÚRY (IV. ÚS 594/2025)

Sťažovateľmi boli dvaja obvinení v trestnej veci dozorovanej Európskou prokuratúrou. Európsky delegovaný prokurátor im v októbri 2024 vzniesol obvinenie pre závažnú daňovú trestnú činnosť. Proti vzneseniu obvinenia využili riadny opravný prostriedok (sťažnosť), no v apríli 2025 bol zamietnutý. Následne sa pokúsili dosiahnuť zrušenie týchto rozhodnutí ešte „nadštandardnou“ cestou – podnetom adresovaným vedeniu Európskej prokuratúry, aby zasiahlo podobne, ako v čisto vnútroštátnych veciach môže zasiahnuť generálny prokurátor mimoriadnym opravným prostriedkom podľa § 363 Trestného poriadku. Keďže o ich podnete nebolo vydané formálne rozhodnutie, obrátili sa na ústavný súd. Tvrdili, že týmto postupom boli dotknuté ich práva na osobnú slobodu a na účinnú právnu ochranu, domáhali sa aj toho, aby ústavný súd Európskej prokuratúre prikázal konať a priznal im finančné zadosťučinenie.

Európska prokuratúra im v júli 2025 oznámila, že ich podanie nemožno vybaviť spôsobom, ktorý požadovali. Vysvetlila, že ob-

dobný mimoriadny opravný prostriedok nie je v systéme Európskej prokuratúry normatívne upravený a bez výslovného právneho základu v práve Európskej únie ho nemožno vytvoriť len tým, že sa naň odvolá vnútroštátny zákon. Zároveň uviedla, že vznesenie obvinenia bolo v rámci vlastných mechanizmov Európskej prokuratúry preskúmané jej vnútorným orgánom (stálou komorou) a bolo považované za vecne dôvodné.

Ústavný súd sťažnosti odmietol. Jeho rozhodnutie stojí predovšetkým na zásade subsidiarity: ústavná sťažnosť je „poslednou poistkou“, nie skratkou na obchádzanie alebo urýchľovanie prebiehajúceho trestného konania. Ak obvinený môže svoje námietky uplatniť v rámci trestného procesu – v prípravnom konaní a najmä pred súdom, ktorý ako jediný môže rozhodnúť o vine, ústavný súd spravidla nevstupuje do veci v štádiu, keď ešte neboli vyčerpané štandardné procesné možnosti. Inak povedané, samotný fakt, že sťažovatelia nemajú k dispozícii ešte jednu „mimoriadnu“ kontrolnú cestu navyše, neznamená, že im chýba ochrana práv ako taká.

Ústavný súd zároveň vysvetlil, že neexistencia takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku v konaniach Európskej prokuratúry nie je sama osebe protiústavná. Ústava ani medzinárodné záväzky štátu nevyžadujú, aby každé rozhodnutie v prípravnom konaní bolo preskúmateľné aj mimoriadnym prostriedkom tohto typu; podstatné je, že obvinený má k dispozícii účinné procesné záruky v rámci trestného konania a napokon súdne rozhodovanie o vine a treste.

V tomto kontexte ústavný súd priblížil aj ústavný rámec pôsobenia Európskej prokuratúry: ide o orgán Európskej únie s vlastnou sústavou, ktorý v určených veciach vykonáva trestné stíhanie v prostredí vnútroštátneho práva, avšak mimo hierarchie slovenskej prokuratúry, a preto nie je možné, aby slovenské orgány (a ani vedenie Európskej prokuratúry) uplatňovali mimoriadne zásahy bez jasnej opory

v právne záväzných pravidlách EÚ.

Výsledkom teda bolo, že ústavný súd sťažnosti odmietol ako neprípustné a zároveň zdôraznil, že v tomto kontexte sú aj zjavne neopodstatnené. Sťažovatelia sa musia domáhať ochrany svojich práv prostriedkami, ktoré im poskytuje trestné konanie pred príslušnými orgánmi a súdmi; ústavný súd v tejto fáze nezasiahol a Európskej prokuratúre žiadnu povinnosť konať v nimi požadovanom „mimoriadnom“ režime neuložil.

ZASTRETÝ „PREVOD DOMU“ AKO ZÁBEZPEKA DLHU A POVINNOSŤ SÚDOV POCTIVO VYHODNOTIŤ DÔKAZY (III. ÚS 376/2024)

Sťažovateľom bol muž, ktorý sa na civilných súdoch domáhal určenia, že je výlučným vlastníkom rodinného domu a súvisiacich nehnuteľností. Tvrdil, že kúpna zmluva, na základe ktorej sa vlastníctvo previedlo na žalovaných, nemala byť skutočným predajom. Podľa jeho verzie mala slúžiť iba ako „zábezpeka“ pôžičiek: ak dlhy splatí, dom sa mu vráti; ak nie, žalovaní si ho ponechajú. Takýto mechanizmus však právo nepripúšťa, pretože umožňuje, aby veriteľ získal predmet zábezpeky priamo a bez riadneho vyrovnania hodnoty. Sťažovateľ preto tvrdil, že zmluva bola len formálnym obalom pre neprípustné dojednanie a ako taká je neplatná.

Všeobecné súdy jeho žalobu zamietli. Po doplnení dokazovania dospeli k záveru, že išlo o reálny predaj a sťažovateľ nepreukázal, že by strany v skutočnosti sledovali zabezpečenie dlhu. Najvyšší súd následne odmietol zasiahnuť a dovolanie zamietol s poukazom na to, že rozhodnutia nižších súdov považuje za dostatočne odôvodnené.

Ústavný súd zasiahol nie preto, aby sám „prepisoval“ skutkové zistenia, ale preto, lebo v odôvodneniach všeobecných súdov – a najmä v dovolacom prieskume – videl vážne zlyhanie pri práci s dôkazmi a argu-

mentmi. Pripomenul, že voľné hodnotenie dôkazov neznamená voľnú voľbu dôkazov. Súd musí zohľadniť celý obraz prípadu, hodnotiť dôkazy v súvislostiach a vysvetliť, prečo niektoré okolnosti považuje za rozhodujúce a iné nie. Ak sa časť ucelenej skutkovej línie bagatelizuje alebo sa s ňou súd nevysporiada, výsledkom môže byť rozhodnutie, ktoré pôsobí jednostranne a nepresvedčivo, a tým zasahuje do práva na spravodlivé konanie.

Ústavný súd poukázal na viacero okolností, ktoré podľa neho objektívne naznačovali, že prevod domu nemusel byť mienený ako definitívny: žalovaní mali pripustiť možnosť „vrátenia“ domu po vyrovaní dlhov, sťažovateľ a jeho rodina v dome naďalej bývali dlhé roky bez bežného nájomného režimu, dom spravovali a zhodnocovali a žalovaní zároveň nepostupovali ako typickí vlastníci s reálnym záujmom dom užívať alebo ďalej predať. Dôležitý bol aj spôsob narábania so zmluvou smerom navonok: podľa ústavného súdu v konaní vyšlo najavo, že žalovaní s jej „uplatnením“ čakali a návrh na zápis do katastra nepodali bezprostredne, ale až v čase, keď sa vyhliadky splácania dlhov zhoršili. Takéto správanie je podľa ústavného súdu typickejšie pre situáciu, keď má listina plniť úlohu poistky veriteľa, nie pre klasický predaj.

Najvyšší súd pritom podľa ústavného súdu nemal zostať pri stručnom uistení, že nižšie súdy vec „dostatočne“ vysvetlili. Ak sťažovateľ od začiatku postavil spor na tvrdení, že ide o neprípustné zabezpečenie dlhu, a opieral to o súbor konkrétnych okolností, dovolací súd sa s touto líniou musel vecne vyrovnáť a presvedčivo vysvetliť, prečo ju neakceptuje. Ústavný súd preto vyslovil porušenie práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé konanie, zrušil rozsudok najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ostatných označených právach (vrátane majetkových) už porušenie nevyšlo a sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.

PRAVOSŤ RUČNE PÍSANÉHO ZÁVETU A DŔKAZNÉ BREMENO V DEDIČSKOM SPORE (III. ÚS 506/2024)

Sťažovateľmi boli manželka a deti zosnulého muža, ktorí v konaní vystúpili ako jeho právni nástupcovia. Ich predchodca – brat poručiteľa – sa na všeobecných súdoch domáhal určenia neplatnosti ručne písaného závetu. V dedičskom konaní totiž poručiťoľva družka predložila listinu, podľa ktorej jej mal poručiťel odkázať celý majetok. Brat poručiťela spochybnil, že by poručiťel závet vlastnoručne napísal a podpísal, a notár ho odkázal, aby sa so svojimi námietkami obrátil na súd. Počas pokračujúceho sporu žalobca zomrel; v konaní pred ústavným súdom ho nahradili jeho dediči.

Všeobecné súdy žalobu napokon zamietli. Znalci vedeli s vysokou mierou istoty potvrdiť, že podpis na záвете je poručiťelov. Pri samotnom texte však pre nedostatok porovnávacích písomností nevedeli jednoznačne povedať, či ho napísal poručiťel. Súdna prax túto „nejasnosť“ vyhodnotila v neprospech žalobcu: uzavrela, že neuniešol dôkazné bremeno, pretože nedokázal preukázať, že poručiťel závet vlastnoručne

nenapísal. Najvyšší súd tento prístup potvrdil a postavil ho aj na téze, že keď niekto poprie pravosť takejto listiny, musí nepravosť dokázať práve on.

Ústavný súd označil toto právne uvažovanie za ústavne neudržateľné. Vysvetlil, že pri súkromnej listine sa jej pravosť „automaticky“ nepredpokladá. Ak z listiny niekto vyvodzuje pre seba zásadné právne dôsledky, v tomto prípade postavenie jedinej dedičky, je to spravidla práve táto osoba, kto musí presvedčivo preukázať, že listina je pravá, teda že spĺňa podmienky ručne písaného závetu. Záver najvyššieho súdu, ktorý dôkazné bremeno preniesol na spochybňujúceho dediča zo zákona, preto ústavný súd považoval za zjavne nesprávny a v rozpore s ustáleným prístupom k dokazovaniu pravosti súkromných listín.

Ústavný súd zároveň zdôraznil, že dokazovanie v civilnom konaní nemožno nastaviť ako požiadavku „stopercentnej istoty“. Ak súdy pracujú s dôkazným štandardom, ktorý je v praxi takmer nemožné splniť, vytvárajú stranu sporu neprimeraným prekázkam pri uplatnení práva. Aj pri ručne písanom záвете teda súdy nemajú zostať uväznené v jedinom znaleckom závere,

najmä ak je neúplný. Majú hodnotiť dôkazy v súvislostiach a pripustiť aj nepriamu argumentáciu vychádzajúcu z bežnej životnej skúsenosti: napríklad z povahy vzťahov v rodine, z dlhodobého spoluzítia poručiťela s družkou či z okolností, ktoré môžu vysvetľovať, komu a prečo by poručiťel chcel majetok zanechať. Takéto „skutkové domnienky“ môžu spolu s odborným posudkom a ďalšími dôkazmi viesť k presvedčivému záveru bez toho, aby bolo treba absolútne vylúčiť každú teoretickú pochybnosť.

Napokon ústavný súd odmietol aj argument, že rozloženie dôkazného bremena sa má odvíjať od toho, koho notár odkázal podať žalobu. Podľa ústavného súdu je táto procesná okolnosť pre podstatu veci vedľajšia: rozhoduje, kto si zo závetu uplatňuje právo a kto má preto preukázať, že závet je pravý.

Ústavný súd preto zrušil rozsudok najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň upozornil, že spor trvá už od roku 2014, pôvodný žalobca medzičasom zomrel a žalovaná je vo vysokom veku; preto by malo byť vrátené konanie vybavené prednostne.

III. DIALÓG SO SÚDNYM DVOROM EÚ

EXEKÚCIA SPOTREBITEĽSKÉHO ÚVERU A POVINNOSŤ SÚDU SKÚMAŤ „BONITU“ AJ BEZ NÁVRHU (II. ÚS 206/2025)

Sťažovateľkou je žena – spotrebiteľka, ktorá si v roku 2017 vzala splátkový úver 20 000 eur. Keď prestala splácať, veriteľ ju žaloval a všeobecný súd jej v roku 2022 uložil zaplatiť zvyšok dlhu spolu s úrokmi, so sankciami a s trovami. Na základe tohto rozsudku sa v roku 2022 začala exekúcia. Sťažovateľka sa bránila návrhom na zastavenie exekúcie s tým, že súdy sa v pôvodnom spore vôbec nezaoberali kľúčovou otázkou: či veriteľ

pred poskytnutím úveru riadne preveril jej schopnosť úver splácať. Podľa sťažovateľky práve pri takomto pochybení má právo počítať s tým, že veriteľ príde aspoň o úroky, teda že dlžník nemá znášať „cenu“ za nezodpovedné úverovanie.

Exekučný súd jej však nevyhovel. Vychádzal z tradičnej predstavy, že exekúcia nie je pokračovaním sporu, ale len vykonaním už právoplatného rozhodnutia: preto sa v nej nemá „otvárať“ vecná správnosť rozsudku, ktorý exekúciu umožňuje. Výnimku pripúšťal len v úzkom type spotrebiteľských vecí, kde sa v minulosti problematické zmluvné podmienky mohli „stratiť“

v zjednodušenom konaní, no sťažovateľkin titul bol rozsudok sudcu, a teda podľa tejto logiky nemal podliehať ďalšiemu vecnému prieskumu.

Ústavný súd v tejto fáze ešte nerozhodol, či exekučný súd porušil sťažovateľkine práva. Uznesením konanie prerušil a obrátil sa na Súdny dvor Európskej únie s prejudiciálnou otázkou. Ťažisko veci je totiž európske: povinnosť veriteľa preveriť úverovú bonitu vychádza z európskej úpravy spotrebiteľských úverov, ktorá vznikla s cieľom predchádzať nadmernému zadlženiu a vytvoriť zodpovednejšie úverovanie. Členské štáty zároveň musia zabezpečiť, aby za poru-

šenie tejto povinnosti existovali sankcie, ktoré sú nielen „na papieri“, ale skutočne účinné a odrádzajúce.

Ústavný súd preto Súdneho dvoru v podstate kladie otázku, či je v súlade s právom EÚ taký vnútroštátny režim (a naň nadväzujúca súdna prax), ktorý v exekučnom štádiu neumožní súdu z vlastnej iniciatívy preveriť, či veriteľ bonitu spotrebiteľa posudzoval, a zároveň neumožní použiť sankciu v podobe straty úrokov voči veriteľovi, ktorý úver poskytol človeku, ktorý ho objektívne nemohol zvládnuť splácať. Inými slovami: ak základný súd túto ochrannú otázku „prehliadol“, má byť spotrebiteľ navždy odkázaný len na to, čo stihol (alebo nestihol) namietnuť v pôvodnom spore, alebo právo EÚ vyžaduje, aby sa ochrana vedela presadiť aj v exekúcii, keď už ide o nútený výkon?

Ústavný súd svoje pochybnosti opiera o širšiu myšlienku európskej spotrebiteľskej ochrany: spotrebiteľ býva v slabšej informačnej aj vyjednávacej pozícii a často si neuvedomí, že veriteľ mal povinnosť preveriť jeho bonitu, prípadne nevie, ako túto tému procesne otvoriť. Ak by sa sankcie dali uplatniť iba vtedy, keď spotrebiteľ všetko presne pomenuje a načas namietne, ochrana by sa v praxi mohla vyprázdniť. Rovnako dôležité je, že spor už nie je len „dobrovoľným“ plnením zmluvy, ale smeruje k nútenému vymoženiu – a práve vtedy sa ukáže, či sankčný mechanizmus skutočne odrádza od nezodpovedného úverovania.

Odpoveď Súdneho dvora bude pre ďalší postup rozhodujúca. Ústavný súd až následne posúdi, či v konkrétnej veci došlo k porušeniu práv sťažovateľky a či slovenské súdy musia v exekučnom konaní v záujme plnej účinnosti práva EÚ otvoriť priestor na preverenie splnenia tejto povinnosti a na uplatnenie primeranej sankcie.

PREJUDICIÁLNA OTÁZKA O „PRIAZNIVEJŠOM TRESTE“ A DOVOLANÍ (II. ÚS 650/2025)

Sťažovateľom je právoplatne odsúdený muž, ktorý namieta, že mu bol uložený neprimerane prísny trest odňatia slobody. Tvrdí, že najvyšší súd pri rozhodovaní o jeho dovolaní (mimoriadnom opravnom prostriedku) prehliadol zásadnú okolnosť: počas dovolacieho konania nadobudla účinnosť rozsiahla novela trestných predpisov, ktorá pri hospodárskej trestnej činnosti podstatne znížila trestné sadzby.

Podľa sťažovateľa sa preto mala uplatniť novšia, miernejšia úprava, čo by mohlo výrazne zmeniť aj jeho trest, potenciálne viesť k jeho okamžitému prepusteniu. Odvolal sa pritom na nedávny rozsudok Súdneho dvora Európskej únie BAJI Trans z 1. augusta 2025, v ktorom tento uviedol, že zásada spätnej aplikácie miernejšieho trestu sa má uplatniť do momentu, kým odsudzujúci rozsudok už viac nie je napadnuteľný opravným prostriedkom tvoriacim súčasť bežného priebehu trestného konania, ktorý je odsúdenému dostupný v zákonom určenej lehote bez potreby preukazovať výnimočné okolnosti, ani už konanie o takomto opravnom prostriedku neprebíha.

V jeho prípade súdy vychádzali zo skutku, pri ktorom mal neoprávnene disponovať firemným bankovým účtom a previesť 400 000 eur, následne peniaze rozčleniť na viacero prevodov a výberov. Bol uznaný vinným aj z konania, ktoré súdy vyhodnotili ako zastieranie pôvodu prostriedkov. Súdmí tak bol odsúdený za závažnejšiu formu krádeže a taktiež závažnejšiu formu legalizácie výnosu z trestnej činnosti, za čo dostal úhrnný trest 12 rokov. Medzitým však (od 6. augusta 2024) nadobudli účinnosť nové hranice škody a nové trestné sadzby, ktoré by v jeho situácii znamenali posun z najprísnejších kategórií do podstatne miernejších pásiem. Ústavný súd výslovne uvádza, že

rozdiel je prakticky dramatický: namiesto 12 rokov by sa pri uplatnení novej úpravy otváralo rozpätie 2 až 8 rokov.

Najvyšší súd sa však otázkou použitia priaznivejšej úpravy v danom dovolaní nezaoberal. V následnej komunikácii s ústavným súdom navyše zastával názor, že judikatúra Súdneho dvora (najmä rozsudok BAJI Trans z 1. augusta 2025) sa na dovolanie v trestnej veci nevzťahuje, pretože dovolanie je podľa slovenského práva mimoriadny prostriedok smerujúci proti právoplatnému rozhodnutiu, uplatniteľný až po využití odvolania a len z konkrétnych zákonných dôvodov a možno ho podať až v trojročnej lehote.

Ústavný súd sa preto skôr, než rozhodne o samotnej ústavnej sťažnosti, obrátil na Súdny dvor. Ústavný súd z väčšej časti nesúhlasí s argumentáciou najvyššieho súdu, pretože podľa neho je dovolanie

dostupné v zákonnej lehote, môže viesť k zrušeniu odsudzujúceho rozsudku a dovolateľ nemusí preukázať splnenie výnimočných okolností. Ústavný súd vysvetlil, že rozsudok BAJI Trans prevzal pojem „výnimočné okolnosti“ z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej pod tento pojem patria nové a novoobjavené skutočnosti a dôkazy a tie najzávažnejšie procesné vady konania. Dovolacie dôvody sú však podstatne širšie a zodpovedajú svojou šírkou komplexnej kontrole správnosti aplikácie hmotného aj procesného práva nižšími súdmi.

Dovolanie preto podľa ústavného súdu formálne spĺňa kritériá vyslovené Súdnym dvorom pre retroaktívnu aplikáciu miernejšieho trestu, no predsa len zdieľa s najvyšším súdom v jednom aspekte jeho pochybnosti. Jadrom jeho pochyb-

ností je, či sa zásada „priaznivejšieho trestu“ z Charty základných práv Európskej únie má uplatniť aj v štádiu dovolania, hoci vnútroštátne právo považuje odsudzujúci rozsudok za právoplatný už po skončení odvolania a podanie dovolania pripúšťa vo veľmi dlhej, v európskom priestore až nezvyčajne dlhej trojročnej lehote. Ústavný súd vysvetľuje, že pre chartu nie je rozhodujúce, ako národné právo opravný prostriedok pomenúva ani či ho označí za „mimoriadny“. Podstatné môže byť, či ide o nástroj, s ktorým sa v riadnom priebehu konania rozumne počíta, dá sa podať v zákonnej lehote bez potreby preukazovať výnimočné okolnosti a môže viesť k zmene či zrušeniu trestu. Ak je však dovolacia lehota až taká dlhá, otvára to otázku, či ešte dovolacie konanie možno považovať za riadny priebeh trestného konania.

Ústavný súd preto položil Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku v podstate takto: má sa zásada priaznivejšieho trestu vykladať tak, že aj súd rozhodujúci o dovolaní musí uplatniť neskoršiu, miernejšiu vnútroštátnu úpravu, ktorá nadobudla účinnosť po vyhlásení rozhodnutia napaďnutého dovolaním, hoci dovolanie je podľa vnútroštátneho práva mimoriadnym prostriedkom a možno ho podať do troch rokov?

Uznesením ústavný súd zároveň konanie prerušil: o tom, či najvyšší súd porušil sťažovateľove práva tým, že miernejšiu úpravu nezohľadnil, rozhodne až po tom, čo Súdnym dvor poskytne záväzný výklad.

ŠTATISTICKÉ ÚDAJE

ROZHODOVACEJ ČINNOSTI

ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY ZA **ROK 2025**

DORUČENÉ NÁVRHY A SŤAŽNOSTI

3 337

PLENÁRNE NÁVRHY 16

Konanie o súlade právnych predpisov
podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy 15

Konanie o súlade právnych predpisov
podľa čl. 128 ústavy 1

SENÁTNE SŤAŽNOSTI 3 321

ROZHODNUTÉ NÁVRHY A SŤAŽNOSTI

3 248

PLENÁRNE NÁVRHY 13

Konanie o súlade právnych predpisov
podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy 12

Konanie o súlade právnych predpisov
podľa čl. 128 ústavy 1

SENÁTNE SŤAŽNOSTI 3 235

NEROZHODNUTÉ NÁVRHY A SŤAŽNOSTI K 31. 12. 2025

1 101

PLENÁRNE NÁVRHY 24

SENÁTNE SŤAŽNOSTI 1 077

SÚHRNNÝ PREHĽAD ROZHODOVACEJ ČINNOSTI ÚSTAVNÉHO SÚDU

NÁVRHY A SŤAŽNOSTI	PLENÁRNE	SENÁTNE	SPOLU
Doručené za rok 2025	16	3 321	3 337
Rozhodnuté v roku 2025	13	3 235	3 248
Stav nevybavených návrhov a sťažností k 31. 12. 2025	24	1 077	1 101

K 31. DECEMBRU 2025 ÚSTAVNÝ SÚD EVIDOVAL **NAJSTARŠIE NEVYBAVENÉ PODANIA**

PRÍSLUŠNÉ NA ROZHODNUTIE PLÉNA

1 Z ROKU 2020

PRÍSLUŠNÉ NA ROZHODNUTIE SENÁTU

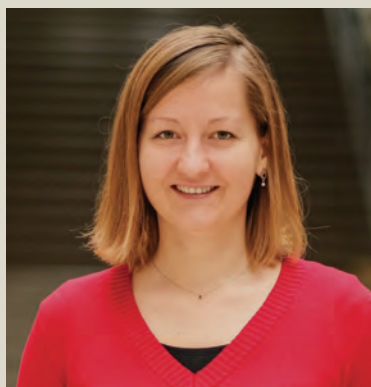
3 Z ROKU 2023

PREHĽAD NEVYBAVENÝCH NAJSTARŠÍCH PODANÍ K 31. DECEMBRU 2025 (ROKY 2020 – 2025)

Rok	NEVYBAVENÉ PODANIA PRÍSLUŠNÉ NA ROZHODNUTIE PLÉNA	NEVYBAVENÉ PODANIA PRÍSLUŠNÉ NA ROZHODNUTIE SENÁTU	NEVYBAVENÉ PODANIA CELKOM
2020	1	0	1
2021	1	0	1
2022	1	0	1
2023	3	3	6
2024	8	116	124
2025	10	958	968
SPOLU	24	1 077	1 101

Pohľad zvonku

NEMÉMU ŠTÁTU ANI VLASTNÁ EÚ NEROZUMIE: NÁRODNÁ IDENTITA PO NOVELE ÚSTAVY

*JUDr. Bc. Zuzana Vikarská, MJur, MPhil, Ph.D.
odborná asistentka –
Katedra ústavného práva a politológie,
Masarykova univerzita v Brne*

Je pre mňa ctou a potešením, že som dostala pozvanie prispieť do rubriky „Pohľad zvonku“ Ročenky Ústavného súdu Slovenskej republiky za rok 2025. V príspevku sa zamýšľam nad tým, či je Slovenská republika nielen zvrchovaným, ale aj sebedomým štátom. Moderné štáty totiž už dávno neexistujú v izolácii, ale v spleti medzinárodných záväzkov, ktoré sa v čase menia a vyvíjajú. Férové moderné štáty svoje medzinárodné záväzky nielen prijímajú, ale aj dodržiavajú; Slovenská republika sa k tomu výslovne hlási v čl. 1 ods. 2 ústavy. Niektoré medzinárodné záväzky sú ale dynamické a nepredvídateľné, predovšetkým v dôsledku rozhodovacej činnosti nadnárodných súdov, akým je aj Súdny dvor EÚ.

Text vychádza z môjho príspevku predneseného na konferencii Ústavné dni 2025, ktorá sa konala len necelý týždeň po prijatí ústavnej novely venovanej „národnej identite“. Konferenčné vystúpenie malo nevyhnutne skrátenú a menej systematizovanú podobu; publikovaná verzia umožňuje argumentáciu doplniť o širší kontext, spresniť niektoré tvrdenia a naladiť tón tak, aby príspevok mohol slúžiť nielen ako bezprostredná reakcia na konkrétnu ústavnú zmenu, ale aj ako príspevok do širšej diskusie o tom, ako Slovenská republika pracuje s pojmom národnej (resp. ústavnej) identity v európskom priestore.

Hneď v úvode považujem za dôležité upozorniť na rozdiel medzi národnou identitou v zmysle čl. 4 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“), ktorá je autonómnym kon-

ceptom práva EÚ a ktorej obsah napokon vykladá Súdny dvor EÚ, a ústavnou identitou tak, ako ju rozvinuli niektoré vnútroštátne ústavné súdy, napríklad Spolkový ústavný súd Nemecka v judikatúre k čl. 79 ods. 3 GG. Tieto dve roviny sa môžu v praxi prekrývať, no nejde o totožné pojmy: článok 4 ods. 2 ZEÚ nie je (a nemôže byť) odkazom na vnútroštátne ústavy, pretože je záväzkom, ktorým sa Únia sama zaviazala rešpektovať určité základné štruktúry členských štátov. V duchu čl. 19 ZEÚ môže národnú identitu – ako pojem európskeho práva – autoritatívne vykladať len Súdny dvor EÚ, zatiaľ čo vnútroštátne ústavné súdy sú povolané definovať a chrániť svoju ústavnú identitu, prípadne materiálne jadro svojich ústav.

V tomto kontexte je zvláštne, že sa slovenský ústavodarca rozhodol do ústavy zakotviť práve pojem *národnej* identity – ale presne to vlni učinil. Novelou ústavy schválenou 26. 9. 2025 ústavnou väčšinou 90 poslancov bol čl. 7 ústavy doplnený o nové odseky 6 a 7. Ich znenie je:

(6) Slovenská republika si zachováva zvrchovanosť predovšetkým vo veciach národnej identity tvorenej najmä základnými kultúrnoetickými otázkami, ktoré sa týkajú ochrany života a ľudskej dôstojnosti, súkromného a rodinného života, manželstva, rodičovstva a rodiny, verejnej morálky, osobného stavu, kultúry a jazyka, ako aj rozhodovania o veciach s tým súvisiacich v oblasti zdravotníctva, vedy, výchovy, vzdelávania, osobného stavu a dedenia.

(7) Nič v tejto ústave a ústavných zákonoch nemožno vykladať ako súhlas Slovenskej republiky s prenosom výkonu časti jej práv vo veciach tvoriacich národnú identitu.

V slovenskej ústave sa tak objavil pojem, ktorý už vyše 30 rokov figuruje v primárnom práve EÚ: národná identita. V centre pozornosti stojí otázka: kto je skutočným adresátom novej ústavnej klauzuly o národnej identite? Som presvedčená, že skutočným adresátom takýchto identitárnych tvrdení by mali byť predovšetkým naši medzinárodní partneri; v kontexte EÚ teda európske inštitúcie a ostatné členské štáty. Obávam sa však, že z kontextu novely ústavy a z jej dôvodovej správy vyplýva, že bola adresovaná predovšetkým vnútroštátnemu publiku.

Ak by táto novela mala ambíciu zmeniť čokoľvek vo vzťahu k európskej integrácii, tak je nadbytočná. EÚ nám totiž (odjakživa) ponúka širokú paletu fór a procedúr, v ktorých možno národnú identitu artikulovať, obhajovať a presadzovať. Kľúčové je, či tieto fóra členský štát využíva a či to robí včas, premyslene a sebedovetom. Slovensko sa však novelou ústavy obmedzilo len na proklamáciu smerom dovnútra štátu, čo pre konštruktívny dialóg bohužiaľ nestačí. Ak sa totiž obmedzíme na ústavné proklamácie, národná identita sa ľahko stane iba zaklínadlom, prostriedkom vnútroštátneho politického marketingu bez reálneho účinku navonok (a nakoniec aj dovnútra).

Štruktúra príspevku je nasledujúca: najprv pripomínam obsah čl. 4 ods. 2 ZEÚ a snažím sa obhájiť jeho minimalistické čítanie. Následne sa venujem limitom vnútroštátnej novely ústavy z pohľadu medzinárodného práva, potom na konkrétnych príkladoch ukazujem, aké konštruktívne nástroje majú členské štáty k dispozícii v primárnom a sekundárnom práve, v judikatúre a pri intervenciách pred Súdnym dvorom EÚ, pričom Slovenská republika tieto fóra využíva len zriedka. V závere preto navrhujem, aby sme sa posunuli od ústavného „zaklínadla“ k európskemu dialógu.

1. IDENTITÁRNA KLAUZULA A JEJ MINIMALISTICKÁ INTERPRETÁCIA

Rešpektovanie národnej identity členských štátov je v primárnom práve EÚ zakotvené už viac než tridsať rokov – od maastrichtského čl. F cez čl. 6 ods. 3 ZEÚ v amsterdamskej verzii až po dnešný čl. 4 ods. 2 ZEÚ vo verzii po Lisabonskej zmluve. Súčasnú ustanovenie znie:

„Únia rešpektuje rovnosť členských štátov pred zmluvami, ako aj ich národnú identitu obsiahnutú v ich základných politických a ústavných systémoch vrátane regionálnych a miestnych samospráv. Rešpektuje ich základné štátne funkcie, najmä zabezpečovanie územnej celistvosti štátu, udržiavanie verejného poriadku a zabezpečovanie národnej bezpečnosti. Predovšetkým národná bezpečnosť ostáva vo výlučnej zodpovednosti každého členského štátu.“⁶

Osobne považujem za správnu minimalistickú interpretáciu čl. 4 ods. 2 ZEÚ. Som totiž presvedčená, že toto ustanovenie chce predovšetkým potvrdiť a zdôrazniť, že EÚ je zväzkom rovnocenných štátov a že nemá ambíciu tieto štáty rozpustiť do jednotiek spoločného federálneho super-štátu. S ohľadom na text čl. 4 ods. 2 sa ťažisko tohto ustanovenia prikláňa skôr k *štátnej* identite (pretože vyjadruje rešpekt k tomu, že členské štáty EÚ sú predovšetkým štáty) než ku kultúrnej, jazykovej či etnickej identite, ktoré sú chránené v iných ustanoveniach primárneho práva. V tomto však Súdny dvor EÚ nie je dôsledný – často používa čl. 4 ods. 2 ZEÚ na ochranu národných jazykových špecifik.⁷

Rešpektovanie národnej identity členských štátov by sme však nemali vnímať len v kontexte judikatúry Súdneho dvora EÚ. Tento princíp sa premieta predovšetkým do inštitucionálnej štruktúry Únie. V zložení Európskej komisie, Európskej rady, Rady EÚ či Súdneho dvora EÚ má každý členský štát rovnocenné miesto pri stole

⁶ Článok 4 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii (konsolidované znenie).

⁷ Pojem národnej identity sa v judikatúre Súdneho dvora prvýkrát objavil dávno pred Lisabonskou zmluvou a dokonca skôr, než bol vložený do textu zmlúv Maastrichtskou zmluvou. Stalo sa tak v prípade C379/87 Groener, ktorý sa týkal ochrany írskych jazyka ako prvku írskych identity. Pozri rozsudok Súdneho dvora z 28. 11. 1989, C-379/87, Groener, EU:C:1989:599. Pre prehľad ďalšej judikatúry pozri tiež SCHOENMAEKERS, S. The Identification of National Identity in EU Law: A Venn Diagramming Exercise. In: *Europarättslig tidskrift*, 2024, č. 2.

– od veľkého Nemecka či Francúzska až po najmenšie štáty, ako sú Cyprus, Luxembursko či Malta. V klasickom medzinárodnom systéme by takéto zastúpenie malých štátov v kľúčových rozhodovacích orgánoch nebývalo samozrejmosťou. V inštitucionálnej architektúre EÚ je to však priamym dôsledkom rešpektu k hodnotám zakotveným v čl. 4 ods. 2 ZEÚ: k rovnosti členských štátov ako suverénnych subjektov a k ich identitám ako štátom.⁸

Ďalším dôležitým prejavom rešpektu k národným identitám členských štátov je aj flexibilita európskeho práva pri rôznych typoch výnimiek a špecifických riešení. Európske právo obsahuje len veľmi málo absolútnych pravidiel, pri ktorých by vôbec neprichádzali do úvahy výnimky – či už vyjednané v primárnom práve, obsiahnuté v sekundárnom práve, alebo uplatnené na úrovni judikatúry prostredníctvom odôvodnených výnimiek (verejný poriadok, verejná bezpečnosť, verejnú zdravie, základné práva a slobody a pod.). Argument národnou identitou tak môže byť legitímnym nástrojom – ale len ak je použitý včas, špecificky a úprimne. Identita nie je magické zaklínadlo, ktorým možno spätne a jednostranne odvolať či spochybniť už prijaté záväzky; je to predovšetkým spôsob, ako v dialógu s inštitúciami EÚ a ostatnými členskými štátmi rámcovať svoje špecifiká a presadzovať ich pri tvorbe a aplikácii práva.

2. NOVELA ÚSTAVY A LIMITY VNÚTROŠTÁTNEHO „VYMEDZOVANIA SA“

2.1. Zásada prenesených právomocí národná identita

Pre pochopenie významu identitárnej klauzuly je dôležité vnímať aj jej umiestnenie v systéme primárneho práva EÚ. Nachádzame ju medzi úvodnými ustanoveniami zmlúv, v prvej hlave ZEÚ, ktorá definuje Európsku úniu (čl. 1), vymedzuje jej hodnoty (čl. 2) a ciele (čl. 3) a následne sa venuje šiestim princípom, ktoré definujú dynamiku medzi EÚ a členskými štátmi (čl. 4: reziduálne právomoci, národná identita, zásada lojality; a čl. 5: prenesené právomoci, subsidiarita, proporcionalita), a hlási sa k ochrane základných práv a slobôd (čl. 6).

Identitárna klauzula stojí v čl. 4 ZEÚ medzi dvoma dôležitými ústavnými zásadami práva EÚ: zásadou reziduálnych právomocí členských štátov (čl. 4 ods. 1)⁹ a zásadou lojálnej spolupráce (čl. 4 ods. 3).¹⁰ Jej význam by preto mal s týmito zásadami súvisieť, ale zároveň by sa od nich mal v niečom líšiť. Je veľmi málo pravdepodobné, že by princíp rešpektu k národným identitám mal plniť rovnakú funkciu ako zásada prenesených právomocí,

ktorá je artikulovaná v čl. 5 ods. 2 ZEÚ (z pohľadu právomocí EÚ) a v čl. 4 ods. 1 ZEÚ (z pohľadu reziduálnych právomocí členských štátov). V tomto kontexte považujem za logické označiť rovnosť členských štátov a rešpekt k ich národným identitám za jeden z ústavných princípov EÚ patriaci do samotného jadra identity Únie.¹¹

Slovenské uchopenie národnej identity však volí inú logiku: vracia sa práve k princípu prenesených právomocí a relativizuje ho. Uvádza niekoľko oblastí, v ktorých si Slovenská republika „zachováva zvrchovanosť“ (čl. 7 ods. 6 ústavy), a opakuje, že „nič v tejto ústave a ústavných zákonoch nemožno vykladať ako súhlas Slovenskej republiky s prenosom výkonu časti jej práv vo veciach tvoriacich národnú identitu“ (čl. 7 ods. 7 ústavy). Dôvodová správa k novele ústavy naznačuje, že jednou z motivácií nových ustanovení bolo vymedziť sa voči Európskej únii, Rade Európy a aktivistickej judikatúre európskych súdov. Vymedzovanie sa dovnútra voči fenoménu, ktoré sa odohrávajú navonok, však má prirodzené limity.

Podľa zásady prenesených právomocí Únia koná len v medziach právomocí, ktoré na ňu preniesli členské štáty v zmlúvach; všetky ostatné právomoci zostávajú členským štátom. Rovnakú logiku odráža čl. 7 ods. 2 ústavy, ktorý umožňuje prenos právomocí na Úniu a uznáva prednosť práva EÚ pred zákonmi. Vloženie nových odsekov do čl. 7 ústavy neznamena, že otázky, ktoré sú politicky vnímané ako „kultúrnoetické“, zostávajú (či prechádzajú) mimo dosah práva EÚ. Obzvlášť zarážajúce je, že medzi oblasťami vymenovanými v čl. 7 ods. 6 ústavy sú aj také, ktoré sme na EÚ skutočne preniesli. Hoci by táto „následná úprava“ už prenesených právomocí mohla byť niekomu politicky sympatická, je jednoznačne v rozpore s tým, k čomu sme sa na medzinárodnom fóre pri vstupe do EÚ zaviazali.

Kontroverzia vychádza z toho, že hranica medzi právomocami prenesenými na EÚ (nepochybne napríklad voľný pohyb osôb či organizácia pracovného času) a reziduálnymi právomocami členských štátov (opäť nepochybne napríklad definícia manželstva či otázky národnej bezpečnosti) často nebude jasná. Ak sa totiž v primárnom práve zakotví voľný pohyb osôb, nevyhnutne sa raz bude riešiť aj voľný pohyb rodín a definícia rodiny, ako ukazuje línia prípadov *Coman*, *Pancharevo* a *Trojan*.¹² A ak sa na európskej úrovni prijme smernica o organizácii pracovného času, raz sa nevyhnutne otvorí aj otázka pracovného času vojakov, ako ukázala

⁸ Pre obhajobu minimalistickej interpretácie čl. 4 ods. 2 ZEÚ, pozri tiež DE WITTE, B. Article 4(2) TEU as a Protection of the Institutional Diversity of the Member States. In: *European Public Law*, roč. 27, č. 3, 2021.

⁹ „V súlade s článkom 5 [ZEÚ] právomoci, ktoré na Úniu neboli zmluvami prenesené, zostávajú právomocami členských štátov.“

¹⁰ „Podľa zásady lojálnej spolupráce sa Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv.“

¹¹ Princíp rovnosti členských štátov pomenoval ako ústavný princíp aj predseda Súdneho dvora. Pozri LENAERTS, Koen. *La vie après l'avis: Exploring the principle of mutual (yet not blind) trust*. *Common Market Law Review*, 2017, roč. 54, č. 3. Pre detailné pojednanie o všeobecných princípoch práva EÚ pozri TRIDIMAS, Takis. *The General Principles of EU Law*. Oxford: Oxford University Press, 2011.

¹² Všetky tri rozsudky rozhodol Súdny dvor v kompozícii Veľkej komory: rozsudok z 5. 6. 2018, C-673/16, *Coman*, EU:C:2018:385; rozsudok zo 14. 12. 2021, C-490/20, V.M.A. v. Stolična občština, rajon Pančarevo, EU:C:2021:1008; rozsudok z 25. 11. 2025, C-713/23, *Cupriak-Trojan a Trojan v. Wojewoda Mazowiecki*, EU:C:2025:917.

vec *Ministrstvo za obrambo*.¹³ Svet sa totiž nedá ostrým rezom rozdeliť na oblasti, ktoré boli zverené Únii a ktoré zostali v právomoci členských štátov; konflikty vznikajú práve na styčných bodoch medzi zverenými právomocami (napr. vnútorný trh, pracovné právo) a citlivými zónami národnej identity (definícia manželstva či rodiny, národná bezpečnosť).

2.2. Vnútroštátne právo ako dôvod neplnenia medzinárodných zmlúv

Z pohľadu medzinárodného práva je kľúčový čl. 27 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve: „Zmluvná strana sa nemôže dovolávať ustanovení svojho vnútroštátneho práva ako odôvodnenia neplnenia zmluvy.“¹⁴ Ide o kodifikované zvykové pravidlo, ktoré je dlhodobo akceptované v praxi štátov aj medzinárodných súdov. Slovenská republika, podobne ako iné členské štáty EÚ, je týmto pravidlom viazaná.

V kontexte práva EÚ nadväzuje na tento princíp klasická judikatúra Súdneho dvora: známe prípady ako *Costa v. ENEL*, *Internationale Handelsgesellschaft* a *Winner Wetten* zdôrazňujú, že prednosť práva Únie sa uplatňuje aj voči vnútroštátnym ústavným normám.¹⁵ Vo veci *Winner Wetten* veľká komora Súdneho dvora výslovne uviedla, že nemožno pripustiť, aby pravidlá vnútroštátneho práva, „*hoci majú právnu silu ústavy alebo ústavného zákona, ohrozovali jednotu a účinnosť práva Únie*“.¹⁶

Z hľadiska vonkajších vzťahov preto platí, že zakotvenie určitej interpretácie národnej (či ústavnej) identity vo vnútroštátnom ústavnom texte samo osebe nezmení rozsah záväzkov, ktoré Slovensko už prevzalo. Smerom navonok sa novela ústavy neuplatní ako dôvod či ospravedlnenie v prípade neplnenia zmluvných povinností; môže však ovplyvniť vnútroštátny diskurz a aplikáciu európskeho práva orgánmi Slovenskej republiky.

Ak je však cieľom politických aktérov vymedziť sa voči EÚ alebo Rade Európy, adresátom takéhoto vymedzenia by mali byť predovšetkým európske inštitúcie a ostatné štáty – nie vnútroštátne publikum. V partnerských vzťahoch problémy tiež neriešime tým, že si na sociálne siete napíšeme jednostranné vyhlásenia; je predsa rozumnejšie riešiť konflikt priamo s partnerom. Obsah vnútroštátnej novely ústavy sa samozrejme k európskym aktérom

sprostredkovane donesie; ale je to dôstojný spôsob, ako viesť dialóg na medzinárodnej úrovni? Ak Slovensko svoje špecifiká a obavy nepomenuje a neprednesie na európskych fórach, nemôže očakávať, že medzinárodná komunita bude k jeho identite citlivá.

Typickým príkladom priameho dialógu – hoci právne aj politicky kontroverzného – je nedávny list deviatich predsedov vlád členských štátov EÚ, ktorí v máji 2025 vyzvali Radu Európy na „novú a otvorenú diskusiu“ o interpretácii Európskeho dohovoru o ľudských právach v oblasti migrácie a vyhostenia cudzincov páchajúcich trestnú činnosť.¹⁷ List, ktorý iniciovali Taliansko a Dánsko a ku ktorému sa pripojili aj Rakúsko, Belgicko, Česko, Estónsko, Lotyšsko, Litva a Poľsko, smeroval – na rozdiel od našej ústavnej novely – priamo k adresátom európskeho systému ochrany práv. O jeho vhodnosti možno oprávnene polemizovať,¹⁸ no nemožno mu uprieť, že ide o pokus viesť dialóg tam, kde vzniká problém.

Slovenský podpis pod „listom deviatich premiérov“ chýbal. Či preto, že sme neboli prizvaní, alebo preto, že sme sa nechceli pridať, je druhoradé. Podstatné je, že Slovenská republika sa tohto exponovaného „identitárneho“ konfliktu v Európe nezúčastnila; namiesto toho v rovnakom časovom období pracovala na novele ústavy. Zostali sme tak na európskom fóre skôr pasívnym pozorovateľom než aktívnym spolutvorcom riešenia.

3. FÓRA, KDE SA NÁRODNÁ IDENTITA DÁ REÁLNE PRESADZOVAŤ

3.1. Primárne právo: Athos, dánske rekreačné nehnuteľnosti, výnimky z AFSJ

Možnosť presadzovať národnú identitu priamo na pôde EÚ je pritom hneď niekoľko. Prvým typom ochrany národných špecifik a zvláštností sú výnimky už v primárnom práve. Zaujímavý príklad predstavuje osobitný režim Svätej Hory Athos v Grécku. Časť gréckeho územia, kde sa nachádzajú pravoslávne kláštory, je dlhodobo uzavretá ženám; tento zákaz je odôvodňovaný náboženskou tradíciou a osobitným štatútom územia potvrdeným v rámci gréckeho pristúpenia k EÚ.¹⁹ Na prvý pohľad ide o opatrenie ťažko zlučiteľné so zásadou rovnosti mužov a žien a so slobodou pohybu, ale Grécko túto zvláštnosť jasne artikulovalo už pri vstupe a EÚ jej poskytla ochranu – takže aj keď bola táto výnimka neskôr na pôde Európskeho parlamentu spochybnená, Komisia sa Grécka zastala

13 Rozsudok Súdneho dvora (Veľká komora) z 15. 7. 2021, C-742/19, *Ministrstvo za obrambo*, EU:C:2021:597.

14 Viedenský dohovor o zmluvnom práve z 23. 5. 1969, čl. 27.

15 Rozsudky Súdneho dvora z 15. 7. 1964, 6/64, *Costa v. ENEL*, EU:C:1964:66; zo 17. 12. 1970, 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft*, EU:C:1970:114; a rozsudok veľkej komory z 8. 9. 2010, C-409/06, *Winner Wetten*, EU:C:2010:503. Veľmi ilustratívny je tiež prípad, v ktorom Belgicko argumentovalo špecifikami svojho federatívneho usporiadania, aby ospravedlnilo neplnenie práva EÚ. Súdny dvor zdôraznil, že ani rozdelenie právomocí medzi federálne jednotky nemôže byť dôvodom neplnenia povinností podľa práva Únie. Pozri rozsudok Súdneho dvora z 1. 4. 2008, C212/06, *Vláda Francúzskeho spoločenstva a valónska vláda v. flámska vláda*, EU:C:2008:178; pozri tiež stanovisko GA Sharpston, EU:C:2007:398.

16 C-409/06 *Winner Wetten*, bod 61.

17 *Nine EU states push for migration law rethink at Europe's top court*. In: *Deutsche Welle*, 26. 5. 2025, dostupné online na: <https://www.dw.com/en/9-eu-states-urge-migration-law-rethink-at-europes-top-court/a-72675030>.

18 *Pozri napr. Challenging Strasbourg: The May 2025 Letter and the Pushback Against the European Court of Human Rights*. In: *Verfassungsblog*, 1. 6. 2025, dostupné online na: <https://verfassungsblog.de/may-2025-letter-and-the-pushback-against-the-european-court-of-human-rights/>.

19 KOUDELKA, Zdeněk. *Ústava a právo Evropské unie: co je víc?*. Praha : Leges, 2025, s. 20 – 21.

a výnimku potvrdila.²⁰

Podobne Dánsko už v čase svojho vstupu do EÚ a následných revízií zmlúv trvalo na tom, že nadobúdanie „letných domov“ (re-kreačných nehnuteľností) pri pobreží považuje za citlivú otázku národnej politiky. Protokol č. 32 o nadobúdaní druhých domov v Dánsku, pripojený k ZEÚ a ZFEÚ, umožňuje Dánsku zachovať existujúcu vnútroštátnu legislatívu obmedzujúcu nadobúdanie druhých domov cudzincami – a to aj napriek všeobecnému záväzku obmedzení voľného pohybu kapitálu podľa čl. 63 a nasl. ZFEÚ.²¹ Dánsko tak explicitne premietlo svoje „špecifikum“ do primárneho práva EÚ a predišlo neskorším konfliktom.

A do tretice môžeme uviesť príklad Dánska, Írska a Spojeného kráľovstva, ktoré si v oblasti priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (AFSJ) zabezpečili osobitný režim, resp. opt-out. V prípade Írska je to protokol č. 21 k zmluvám, ktorý Írsku umožňuje rozhodovať o účasti na každom novom legislatívnom akte v oblasti AFSJ na báze „optin“: akty teda Írsko nezaväzujú automaticky, ale Írsko sa môže rozhodnúť, či do nich vstúpi.²² Podobne si Dánsko vyjednálo opt-out z oblasti AFSJ v protokole č. 22 k zmluvám, ale na rozdiel od írskeho riešenia je dánsky opt-out plošný.²³

V prípade Írska je praktický výsledok pozoruhodný: hoci si Írsko vyjednálo širokú možnosť neúčasti, vo väčšine prípadov sa dobrovoľne rozhodlo k európskym predpisom pripojiť – najmä v oblastiach policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach. Nedávne hodnotenie fungovania protokolu č. 21 zo strany írskej vlády potvrdzuje, že Írsko je účastné na väčšine opatrení v oblasti policajnej a civilnej justičnej spolupráce a na významnej časti opatrení v oblasti trestnej justičnej spolupráce.²⁴

Tieto príklady ukazujú, že členský štát, ktorý svoje identitárne priority formuluje včas a zrozumiteľne, môže dosiahnuť veľmi silnú mieru ochrany už na úrovni primárneho práva. Slovenská republika pri svojom pristúpení k EÚ takéto špecifické výnimky v zásade nepresadzovala, hoci niektoré témy, ktoré dnes označujeme za identitárne, sa už vtedy dali identifikovať.

3.2. Sekundárne právo: rôzne formy výnimiek

Výnimky zakotvené v primárnom práve (ako už uvedený írsky či dánsky opt-out) sa potom premietajú do konkrétnych aktov se-

kundárneho práva, kde štáty dostanú z daného aktu výslovnú výnimku. Ako príklad môže poslúžiť Kódex schengenských hraníc, ktorý v bode 38 preambuly uvádza, že „sa Dánsko nezúčastňuje na prijímaní tohto nariadenia, nie je ním viazané ani nepodlieha jeho uplatňovaniu“ a v bode 43 preambuly podobne stanovuje, že Írsko sa „nezúčastňuje na prijímaní tohto nariadenia, nie je ním viazané a ani nepodlieha jeho uplatňovaniu“.²⁵ Druhým takýmto prípadom môže byť zaujímavá „liehová“ výnimka, ktorú si štáty strednej a východnej Európy vyjednali už v prístupovom akte týchto členských štátov do EÚ.²⁶ To sa premietlo do smernice o spotrebnej dani, podľa ktorej môžu Slovensko, Česko, Poľsko, Maďarsko a Rumunsko uplatňovať polovičnú sadzbu spotrebnej dane na alkohol vyrábaný v páleniciach pestovateľov ovocia.²⁷

Druhá možnosť je vyjednať si zvláštny režim priamo vo vzťahu ku konkrétnemu aktu sekundárneho práva EÚ. V tzv. čokoládovej smernici môžeme nájsť britsko-írsku výnimku z definície mliečnej čokolády;²⁸ v tzv. potravinárskom nariadení sa zase objavuje fínsko-švédska výnimka týkajúca sa sobieho mäsa.²⁹ Tieto výnimky spája jedna spoločná črta: členské štáty svoje špecifické požiadavky formulovali už v procese vyjednávania aktov sekundárneho práva, a tým si zaistili možnosť rôznych odchýlok.

A do tretice za zmienku stoja tiež všeobecné výnimky, ktoré nájdeme takmer v každom akte sekundárneho práva a ktoré štátom otvárajú priestor na odchýlenie sa od spoločného režimu, typicky z dôvodu verejného záujmu, národnej bezpečnosti či ďalších hodnôt. Napríklad smernica o právach občanov v čl. 27 predvída, že členské štáty „môžu obmedziť slobodu pohybu a pobytu občanov Únie a ich rodinných príslušníkov... na základe dôvodov verejnej politiky, verejnej bezpečnosti alebo verejného zdravia“, nie však pre ekonomické účely.³⁰ Nariadenie o ochrane osobných údajov (GDPR) zase povoľuje odklony z dôvodu ochrany slobody prejavu, práva

25 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/399 z 9. marca 2016, ktorým sa ustanovuje kódex Únie o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc).

26 Akt o podmienkach pristúpenia Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená Európska únia (Ú. v. EÚ L 236, 23. 9. 2003).

27 SMERNICA RADY 92/83/EHS z 19. októbra 1992 o zosúladiení štruktúr spotrebných daní pre etanol a alkoholické nápoje (Ú. v. ES L 316 31. 10. 1992, s. 21) v znení neskorších predpisov.

28 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/36/ES z 23. júna 2000 o výrobkoch z kakaa a čokolády určených na ľudskú spotrebu (Ú. v. ES L 197, 3. 8. 2000, p. 19), Príloha I, časť A, bod 4, písm. d).

29 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami (Ú. v. EÚ L 347, s. 671 – 854), čl. 213.

30 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov (Ú. v. EÚ L 158, 30. 4. 2004, s. 77 – 123), čl. 27 ods. 1.

20 Parlamentná otázka č. E-003271/2013 z 21. 3. 2013, Access for women to the Athos peninsula, Európsky parlament, dostupná z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-7-2013-003271_EN.html, a odpoveď Európskej komisie zo 14. 5. 2013, dostupná z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-7-2013-003271-ASW_EN.html.

21 Protokol (č. 32) o nadobúdaní druhých domov v Dánsku, pripojený k ZEÚ a ZFEÚ.

22 Protokol (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska vo vzťahu k priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, pripojený k ZEÚ a ZFEÚ.

23 Protokol (č. 22) o postavení Dánska, pripojený k ZEÚ a ZFEÚ.

24 Review of Ireland's opt in Protocol on the area of freedom, security and justice (Protocol 21), Minister for Justice, Dublin, 2025. Dostupné online na: https://emn.ie/protocol_21/.

na informácie či akademickej, umeleckej a literárnej tvorby (čl. 85), ako aj z dôvodu ochrany ďalších hodnôt vrátane národnej bezpečnosti, obrany či nezávislosti súdництва (čl. 23).³¹ Tieto všeobecné výnimky typicky vyžadujú, aby bolo obmedzenie proporcionálne. Všetky tri prístupy ukazujú, že sekundárne právo nie je rigidné: ponúka flexibilitu, ktorá umožňuje chrániť národné špecifiká – či už explicitnou výnimkou alebo všeobecnou klauzulou. Rôzne „identitárne argumenty“ tak môžu byť v EÚ veľmi úspešné, ak sú predložené vecne, včas a v dialógu.

3.3. Judikatúra a dialóg súdov: Taricco a Landtová

Niekedy sa argument národnou identitou objaví až v konaní pred Súdny dvorom EÚ. Prípád *Taricco* je ukázkovým príkladom toho, že aj silne integračne orientovaný Súdny dvor je schopný zmeniť smer, ak členský štát jasne a presvedčivo vysvetlí ústavný význam danej otázky. V rozsudku *Taricco I* Súdny dvor rozhodol, že talianske pravidlá o premlčaní v trestných veciach týkajúcich sa DPH, ktoré fakticky vedú k beztrestnosti závažných podvodov, musia byť vnútroštátnymi súdmi neuplatnené, ak znemožňujú účinnú ochranu finančných záujmov EÚ.³² V následnom rozsudku *M.A.S. a M.B.* (tzv. *Taricco II*), ktorý vychádzal z predbežnej otázky talianskeho ústavného súdu v tom istom spore, však Súdny dvor uznal argument talianskou národnou identitou: retroaktívne neuplatnenie premlčacích lehôt môže naraziť na princíp zákonitosti a právnej istoty chránený vnútroštátnou ústavou.³³

Taricco tak ukazuje, že kvalitne pripravená predbežná otázka, ktorá otvorene pomenuje ústavnú dimenziu sporu, môže zásadne ovplyvniť výsledok. Nie preto, že by členský štát „vyhral nad Luxemburgom“, ale preto, že využil dialóg tam, kde má prebiehať – medzi vnútroštátnym súdom a Súdny dvorom. Ide o príklad konštruktívneho ústavného konfliktu, v ktorom obidve úrovne rešpektujú spoločné hodnoty čl. 2 ZEÚ a hľadajú riešenie v rámci pluralitného, nie hierarchického usporiadania.³⁴

31 NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4. 5. 2016, s. 1 – 88).

32 Rozsudok Súdneho dvora z 8. 9. 2015, C-105/14, *Taricco a i.*, EU:C:2015:555;

33 Rozsudok Súdneho dvora (Veľká komora) z 5. 12. 2017, C-42/17, *M.A.S. a M.B.*, EU:C:2017:936.

34 Pre zakotvenie pojmov konštruktívneho a deštruktívneho ústavného dialógu pozri BOBIČ, Ana. *The Jurisprudence of Constitutional Conflict in the European Union*. Oxford: Oxford University Press, 2022. and reasons for, constitutional clashes in the application and enforcement of EU law. It aims to determine how the principle of primacy of EU law works in reality and whether the jurisprudence of the courts under analysis supports this concept. To this end, the book explores the three areas of constitutional conflict: ultra vires review, identity review, and fundamental rights review. The book substantiates the descriptive and strengthens the normative contributions of the theory of constitutional pluralism in relation to the web of relations in the European judicial space. By examining the influence that the jurisprudence of constitutional conflict has on the balance of powers between the Court of Justice and constitutional courts, the volume develops the judicial triangle as an analytical

Prípád tzv. „československých dôchodkov“ (*Landtová*) a následná reakcia českého ústavného súdu (*Holubec*) sú naopak príkladom skôr deštruktívneho riešenia konfliktu. Súdny dvor vo veci *Landtová* posudzoval súlad českej praxe doplatkov k dôchodkom bývalým československým zamestnancom so zákazom diskriminácie a koordinačnými nariadeniami EÚ v oblasti sociálneho zabezpečenia.³⁵ Český ústavný súd v následnom náleze označil rozsudok Súdneho dvora za *ultra vires* a odmietol jeho uplatnenie vo vnútroštátnom práve.³⁶

Zaujímavé je, že historické špecifikum československých dôchodkov sa ešte predtým podarilo premietnuť do koordinačného nariadenia č. 1408/71 prostredníctvom osobitnej prílohy, ktorá výslovne odkazovala na bilaterálnu zmluvu medzi Českou republikou a Slovenskou republikou.³⁷ *Landtová* tak ukazuje, že to isté historické špecifikum možno raz zvládnuť konštruktívne (vyjednaním prílohy k nariadeniu) a inokedy deštruktívne (*ultra vires* nálezom ústavného súdu bez polozenia predbežnej otázky). Konflikt, ktorý vznikol medzi Ústavným súdom Českej republiky a Súdny dvorom, nemusel byť riešený „atómovou“ cestou *ultra vires* nálezu; Ústavný súd mohol namiesto toho položiť predbežnú otázku, rozvinúť v nej argumentáciu o národnej či ústavnej identite a hľadať v dialógu s Luxemburgom menej konfrontačné riešenie. Práve príklad kauzy *Taricco I* a *Taricco II* ukazuje, že Súdny dvor je pripravený hľadať v dialógu s ústavnými súdmi prijateľné riešenie.

4. IDENTITA, INTERVENČIE A „PRÁZDNA“ SLOVENSKÁ STOLIČKA V LUXEMBURGU

4.1. Intervencie členských štátov pred Súdny dvorom

Jedným z často opomínaných fór, v ktorých možno artikulovať národnú identitu a hodnoty, je možnosť vládnych splnomocnencov intervenovať v konaniach pred Súdny dvorom. Členské štáty majú právo predkladať písomné a ústne vyjadrenia v prejudiciálnych aj priamych konaniach, a to aj v sporoch, ktoré sa ich bezprostredne netýkajú – ak majú záujem na výsledku sporu alebo na vývoji judikatúry.³⁸ Empirické výskumy ukazujú, že intervencie členských štátov môžu významne ovplyvniť výsledok konania

tool that depicts the consequences for the horizontal (constitutional courts vis-à-vis the Court of Justice).

35 Rozsudok Súdneho dvora z 22. 6. 2011, C-399/09, *Landtová*, ECLI:EU:C:2011:415.

36 Nálež Ústavného súdu ČR sp. zn. Pl. ÚS 5/12 z 31. 1. 2012 (*Holubec*). K reakcii Ústavného súdu ČR pozri nálež tiež KOMÁREK, Jan. *Czech Constitutional Court Playing with Matches: the Czech Constitutional Court Declares a Judgment of the Court of Justice of the EU Ultra Vires*; Judgment of 31 January 2012, Pl. ÚS 5/12, *Slovak Pensions XVII*. *European Constitutional Law Review*. 2012, roč. 8, č. 2.

37 Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, 5. 7. 1971, s. 2 – 50). Pozri tiež rozsudok vo veci *Landtová*, body 8 a 39.

38 Právo členských štátov predkladať vyjadrenia je upravené v čl. 23 Štatútu Súdneho dvora, ktorý je pripojený k zmluvám ako Protokol č. 3 o Štatúte Súdneho dvora Európskej únie.

a zvyšujú šancu, že Súdny dvor zohľadní národné špecifiká;³⁹ ak nie pre citlivosť voči členským štátom, tak pragmaticky preto, že vláda môže svojím vyjadrením vyslať signál, čo prípadne daný štát je a nie je ochotný implementovať.⁴⁰

Medzi členskými štátmi však existujú výrazné rozdiely v tom, ako často a v akých veciach toto právo využívajú. Niektoré vlády majú v Luxemburgu svojich splnomocnencov takmer neustále, iné sú prítomné len sporadicky. Podľa rýchleho vyhľadania v databáze Eur-Lex sa vlády „nových“ členských štátov od svojho pristúpenia do konca januára 2026 vyjadrili v konaniach o predbežných otázkach takto: poľská vláda 955 x, česká vláda 738 x, maďarská vláda 424 x, rumunská vláda 228 x, estónska vláda 176 x, litovská vláda 168 x, lotyšská vláda 163 x, bulharská vláda 118 x, slovenská vláda 117 x, cyperská vláda 70 x, slovinská vláda 55 x, chorvátska vláda 30 x a maltská vláda 17 x.⁴¹ Na jednej strane tak stojí intenzívna intervenčná prax poľskej a českej vlády, na strane druhej pasívny prístup Slovinska, Chorvátska a dvoch malých ostrovných štátov. Z tohto porovnania je zreteľné, že Slovenská republika využíva možnosť intervencie skôr zriedka. Výsledkom je, že slovenský hlas v európskom právnom diskurze je počutelný len výnimočne – a to je premárnená príležitosť byť aktívnym aktérom európskeho príbehu.

4.2. Prípad a slovenská neúčast

Prípad *Coman* bol prvým rozhodnutím Súdneho dvora, v ktorom sa súd explicitne vyjadroval k otázke, či pojem „manžel/manželka“ v smernici 2004/38/ES zahŕňa aj rovnako pohlavného manžela. Súd rozhodol, že členský štát nie je povinný uzákoníť manželstvá osôb rovnakého pohlavia ani ich vnútroštátne uznávať pre všetky účely, ale nesmie občanovi EÚ brániť vo výkone práva na voľný pohyb tým, že odmietne udeliť pobytové práva jeho manželovi len z dôvodu rovnakého pohlavia.⁴²

Rozsudok *Coman* vyvolal (a stále vyvoláva) v niektorých členských štátoch vrátane Slovenska ostrú vnútropolitickú reakciu. Pred Súdny dvorom však slovenská vládna splnomocnenkyňa nestála, hoci príležitosť sme k tomu mali. Slovensko rozsudok len pasívne prijalo, bez toho, aby predtým na európskej pôde formulovalo svoj pohľad alebo špecifiká ústavnej definície manžel-

stva. Je otázne, či by väčší počet intervenujúcich štátov, ktoré by kvalifikovane a dôstojne predniesli svoje obavy, viedol k inému výsledku. Istý je však opak: keď sa členský štát do konania pred Súdny dvorom nezapojí a svoj pohľad na vec nekomunikuje, nemôže očakávať porozumenie a rešpekt od ostatných. S trochu odľahčenia môžeme poukázať na slovenské ľudové príslovie, že „nemému dieťaťu ani vlastná mať nerozumie“ – lebo rovnako to platí aj na európskej úrovni.

4.3. Dúhové rodiny verzus šľachtické tituly: konzistentnosť identity?

Aby som však nebola kritická len voči Slovensku, ale aj voči Únii, chcela by som upozorniť na znepokojujúci kontrast medzi judikatúrou Súdneho dvora k šľachtickým titulom a k tzv. dúhovým rodinám.

V prípadoch *SaynWittgenstein* a *Bogendorff von Wolffersdorff* Súdny dvor akceptoval, že absolútny zákaz používania šľachtických titulov v Rakúsku a veľmi prísne obmedzenia ich používania v Nemecku predstavujú súčasť národnej identity týchto štátov odôvodnenú princípom rovnosti.⁴³ Súdny dvor v týchto rozhodnutiach dospel k záveru, že úspešný argument národnou identitou môže dokonca viesť k tomu, že osoba nemôže na území daného štátu používať svoje meno v podobe, v akej je zapísané v inom členskom štáte.

Na druhej strane v prípadoch týkajúcich sa dúhových rodín, ako sú *Coman*, *Pancharevo* či nedávny *Trojan*, Súdny dvor síce uznal, že definícia manželstva či rodičovstva patrí k základným kompetenciám členských štátov, no zároveň členským štátom uložil povinnosť uznávať manželstvo či rodičovstvo, ktoré vzniklo v iných členských štátoch, pre účely pobytových práv (*Coman*), vydania dokladov (*Pancharevo*) či uznania manželstva (*Trojan*). Vo vzťahu k argumentu národnej identity Súdny dvor vo všetkých troch prípadoch len stroho konštatoval, že povinnosť uznať dúhové manželstvá či rodiny „neporušuje národnú identitu ani neohrozuje verejný poriadok členského štátu pôvodu.“⁴⁴

Schéma týchto prípadov je pritom podobná: v jednom členskom štáte vznikne právny status (šľachtický titul alebo rodinný vzťah), jednotlivec sa presunie do druhého štátu, kde by takýto status vzniknúť nemohol, a žiada o jeho uznanie. Súdny dvor ale nepostupuje rovnako: v prípade šľachtických titulov schvaľuje princíp teritoriality (štát môže zakázať nielen udeľovanie, ale aj používanie šľachtických titulov na svojom území), zatiaľ čo v prípade dúhových rodín si štát síce môže definovať podmienky vzniku manželstva či rodičovstva na svojom území, ale zároveň musí uznať rodinné vzťahy vzniknuté inde v EÚ.

39 DEDERKE, Julian a Daniel NAURIN. *Friends of the Court? Why EU governments file observations before the Court of Justice*. *European Journal of Political Research*. 2018, roč. 57, č. 4.

40 CARRUBBA, Clifford J. a Matthew J. GABEL. *International Courts and the Performance of International Agreements: A General Theory with Evidence from the European Union*. Cambridge University Press, 2015.

41 Zdroj: Eur-Lex. Prompt: „Doména: Právne prepisy EÚ a judikatúra EÚ, Poddoména: Judikatúra, Typ dokumentu: Rozsudok, Uznesenie, Dátum: Všetky dátumy, do: 31/01/2026, Typ konania: Návrh na začatie prejudiciálneho konania, Súd: Súdny dvor, Výsledky obsahujujú: „slovenská vláda“ V názve a texte.“

42 Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 5. 6. 2018, C-673/16, *Coman*, EU:C:2018:385.

43 Rozsudky Súdneho dvora z 22. 12. 2010, C-208/09, *Sayn-Wittgenstein*, EU:C:2010:806; a z 2. 6. 2016, C-438/14, *Bogendorff von Wolffersdorff*, EU:C:2016:401.

44 *Trojan*, bod 62; rovnako tiež *Pancharevo*, bod 56, a *Coman*, bod 46.

Domnievam sa, že tu Súdny dvor pracuje s pojmom národnej identity nekonzistentne – a že ide o prípad intelektuálnej nepoctivosti, keď sa tvári, že aplikuje rovnakú logiku, hoci praktický výsledok je zásadne odlišný. Práve na takéto napätia by však mali členské štáty upozorňovať v súdnej sieni – v podaniach a ústnych vyjadreniach, ktoré dokážu poukázať na rozpory a dosiahnuť podrobnejšie zdôvodnenie vo finálnom rozsudku. Ak však pri kľúčových identitárnych prípadoch chýba slovenská intervencia, sotva možno očakávať, že Súdny dvor bude spontánne reflektovať naše ústavné špecifiká.

5. ZÁVER: OD ÚSTAVNÉHO ZAKLÍNADLA K EURÓPSKEMU DIALÓGU

Účelom tohto príspevku nebolo označiť novelu ústavy za existenčnú hrozbu nášho členstva v EÚ. O tom rozhodne čas – a predovšetkým spôsob, akým budú novozakotvené ustanovenia interpretované a aplikované. Mojm cieľom bolo ukázať, že ak má Slovenská republika ambície, ktoré presahujú vnútroštátny priestor, ak chce skutočne ovplyvňovať vývoj európskej integrácie, ochrany ľudských práv a interpretácie práva EÚ, potom jednostranné ústavné vymedzovanie sa nestačí.

Sebavedomý zvrchovaný štát totiž využíva fóra, ktoré mu EÚ ponúka – od legislatívnych rokovaní v Rade cez protokoly a výnimky až po intervenčné podania a predbežné otázky; svoje identitárne špecifiká formuluje včas, konkrétne a odôvodnene – ako to urobili Grécko pri Athose, Dánsko pri pobrežných rekreačných nehnuteľnostiach či Írsko pri priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. Sebavedomý zvrchovaný štát je zároveň pripravený viesť dialóg aj v konfliktných témach – či už formou politických deklarácií (ako v prípade listu deviatich premiérov k judikatúre ESLP o migrácii), alebo formou otvorených a kvalitne odôvodnených predbežných otázok (ako v prípade *Taricco II*).

Napätie medzi absolútnym nárokom práva EÚ na prednosť a legitímnou obranou ústavnej identity členských štátov je nevyhnutnou črtou pluralitného

európskeho ústavného priestoru. Môže byť konštruktívne, ak ho aktéri riešia v rámci spoločného hodnotového jadra čl. 2 ZEÚ a prostredníctvom dialógu, ale stáva sa deštruktívnym, ak sa identita používa ako zámienka na spochybnenie spoločných cieľov alebo keď vnútroštátne orgány ostentatívne odmietajú rešpektovať záväzné rozhodnutia Súdného dvora či ESLP.⁴⁵

Konflikt sa nedá riešiť tým, že jedna strana vyhlási svoju identitu za nedotknuteľnú. Rieši sa iba vtedy, ak sú obe strany ochotné argumentovať, počúvať a hľadať kompromisy. Ak je národná identita definovaná len smerom dovnútra štátu, hoci na ústavnej úrovni, nemôže v európskom priestore zarezonovať ako presvedčivý argument. Ak ju však budeme artikulovať v európskom dialógu, môže nadobudnúť reálnu váhu.

Národná identita je totiž v európskom právnom poriadku príliš dôležitý koncept na to, aby sa z neho stalo ústavné zaklínadlo. Slovenská republika má odborníkov, ktorí dokážu naše národné a ústavné špecifiká artikulovať a obhajovať – na stálom zastúpení pri EÚ, na ministerstvách, na všeobecných súdoch aj na Ústavnom súde. Stačí im len vytvoriť priestor, mandát a podporu, aby tak robili na európskych fórach; nie len prijať vnútroštátne ústavné ustanovenia, ktoré z hľadiska medzinárodného práva zostanú v zásade symbolické.

⁴⁵ BOBIČ, Ana. *The Jurisprudence of Constitutional Conflict in the European Union*.

AKTIVITY

PROTOKOLÁRNE A MEDZINÁRODNÉ AKTIVITY ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ústavný súd Slovenskej republiky v roku 2025 po prvýkrát vo svojej histórii zorganizoval v historickej budove Národnej rady Slovenskej republiky v Bratislave stretnutie predsedov štyroch stredoeurópskych ústavných súdov.

V máji prijali pozvanie predsedu Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivana Fiačana predseda Ústavného súdu Rakúska Christoph Grabenwarter, predsedu Ústavného súdu Českej republiky Josef Baxa a predseda Ústavného súdu Slovinska Rok Čeferin. Témou stretnutia bola „Ochrana demokratického ústavného systému a základných práv ústavnými súdmi v čase globálnych zmien a bezpečnostných výziev“.

Myšlienka zvolania tohto kvadrilaterálneho stretnutia vychádzala zo spoločného presvedčenia o význame dialógu, spolupráce a vzájomného porozumenia medzi ústavnými inštitúciami v stredoeurópskom regióne, ktorý má bohatú históriu spoločných skúseností a vzťahov, ktoré formovali právne tradície a ústavné rámce. Od čias Rakúsko-Uhorska až po udalosti spojené so zánikom Československa a Juhoslávie prešli všetky štyri krajiny významnými premenami, pričom záväzok dodržiavať demokratické princípy zostal nemenný.

Všetci štyria predsedovia sa na stretnutí zhodli, že vzhľadom na meniace sa geopolitické prostredie a výzvy spojené s globalizáciou, klimatickými zmenami a technologickým pokrokom je nevyhnutné viesť odborný dialóg o nových právnych otázkach, zabezpečiť efektívne fungovanie právnych systémov a posilňovať princípy spravodlivosti a rovnosti. Taktiež sa zaviazali k pravidelným stretnutiam v tomto zložení.

Pracovné stretnutie poradcov Ústavného súdu Ukrajiny a Ústavného súdu Slovenskej republiky.

(Zdroj: Ústavný súd Slovenskej republiky)

Stretnutie s odchádzajúcim britským veľvyslancom na Slovensku J. E. Nigelom Bakerom. Prijali ho predseda ústavného súdu Ivan Fiačan a sudkyňa Jana Baricová.

(Zdroj: Ústavný súd Slovenskej republiky)

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan na zasadnutí Kruhu predsedov Konferencie európskych ústavných súdov v Tirane.

(Zdroj: Ústavný súd Albánska)

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan prijal francúzskeho veľvyslanca J. E. Nicolasa Surana.
(Zdroj: Ústavný súd Slovenskej republiky)

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan prijal holandského veľvyslanca J. E. Julesa Gerzona.

(Zdroj: Ústavný súd Slovenskej republiky)

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan prijal luxemburského veľvyslanca J. E. Jeana Graffa.

(Zdroj: Ústavný súd Slovenskej republiky)

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan prijal nového britského veľvyslanca na Slovensku J. E. Bilala Zahida.

(Zdroj: Ústavný súd Slovenskej republiky)

Po rokovaní si predsedovia pozreli Bratislavský hrad s výkladom, ktorý poukazoval na historické udalosti spoločné pre všetky pozvané krajiny.

”

„Ústavné súdy nie sú len arbitrami v sporoch medzi jednotlivcami a štátom. Predovšetkým sú garantmi ústavnosti zákonov a rozhodnutí verejnej moci, piliermi demokratického zriadenia a strážcami základných princípov, na ktorých je demokracia postavená,“ uviedol Ivan Fiačan. *„Je našou povinnosťou viesť odborný dialóg a zdieľať skúsenosti s partnerskými ústavnými súdmi, aby sme dokázali spoločnými silami čeliť výzvam dneška.“*

“

V januári prijal predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan v sídle ústavného súdu v Košiciach veľvyslanca Spojeného kráľovstva na Slovensku Nigela Marcusa Bakera. Na pracovnom stretnutí venovali pozornosť najmä aktuálnym výzvam ústavného súdu, jeho postaveniu a právomociam a rovnako aj úlohám Slovenska v Európskej komisii pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátskej komisie). Stretnutia sa zúčastnila aj sudkyňa ústavného súdu Jana Baricová, ktorá Slovenskú republiku zastupuje na zasadnutiach Benátskej komisie ako jej stála členka.

Podpredseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ľuboš Sziget sa v januári zúčastnil medzinárodnej konferencie v Budapešti organizovanej pri príležitosti 35. výročia vzniku Ústavného súdu Maďarska, ktorá sa uskutočnila v zasadacej miestnosti hornej snemovne maďarského parlamentu. Ústrednou témou konferencie boli „Životné cykly vo fungovaní ústavných súdov – výzvy a reakcie“. V rámci troch sekcií sa účastníci

konferencie venovali úlohám ústavných súdov v právnom systéme, postaveniu ústavného súdnictva v európskom priestore, trendom v oblasti ochrany základných práv v Európe, ako aj vplyvu mimoriadnych situácií (napr. pandémie), umelej inteligencie a digitalizácie na ochranu základných práv a na doterajšiu prax ústavných súdov.

”

„Súčasný slovenský ústavný súd je jedným z najsilnejších v Európe, je jedným z ústavných súdov so značnou zodpovednosťou a právomocami. Podobne ako v iných stredoeurópskych štátoch zohral pri jeho koncipovaní rozhodujúcu úlohu nemecký model ústavného súdnictva. Široký rozsah úloh a kompetencií ústavného súdu ho niekedy až preťažuje, ale napriek tomu je schopný plniť si svoje úlohy. Svedčí o tom jeho prax za posledných tridsať rokov,“ uviedol Ľuboš Sziget.

“

Predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan sa 27. a 28. februára zúčastnil na zasadnutí Kruhu predsedov v albánskej Tirane. Podujatie bolo prípravným stretnutím k XX. Kongresu konferencie európskych ústavných súdov, ktorý sa v Tirane uskutoční o dva roky. Predsedovia európskych ústavných súdov sa zhodli na tom, že kongres sa v roku 2027 bude venovať slobode prejavu a tzv. „fake news“, ktoré sú narastajúcou hrozbou pre demokraciu. Zároveň boli informovaní, že Konferencia európskych ústavných súdov (CECC) bude ocenená „Svetovou cenou za mier a slobodu za rok 2027“ za jej aktivitu pri ochrane demokracie a právneho štátu. O udelení ceny rozhodla správna rada Svetového združenia právnikov (WJA), ktoré je mimovládnu organizáciou so špeciálnym poradným štatútom pri Organizácii spojených národov (OSN).

Sudca Ladislav Duditš sa zúčastnil medzinárodnej konferencie v lotyšskej Rige.

(Zdroj: Ústavný súd Lotyšska)

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan sa zúčastnil osláv 150. výročia Federálneho súdu Švajčiarska.

(Zdroj: Ústavný súd Švajčiarska)

Štvorlaterálne stretnutie predsedov ústavných súdov v Bratislave. Na fotografii zľava: predseda Ústavného súdu Rakúska Christoph Grabenwarter, predseda Ústavného súdu Českej republiky Josef Baxa, predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan, predseda Ústavného súdu Slovinska Rok Čeferin.

(Zdroj: Ústavný súd Slovenskej republiky)

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan a sudkyňa Jana Baricová sa zúčastnili 6. kongresu Svetovej konferencie ústavného súdnictva v Madride.

(Zdroj: Ústavný súd Španielska)

V Benátkach sa v marci konala medzinárodná konferencia organizovaná Benátskou komisiou so zameraním na jej skúsenosti pri vypracovaní nadnárodne platných ústavných noriem. Konferencie sa zúčastnili sudcovia Ústavného súdu Slovenskej republiky Jana Baricová a Peter Molnár. Hostia sa zaoberali pozitívnymi a negatívnymi úlohami ústavných súdov v rámci systému brzd a protiváh, bojom proti korupcii a dodržiavaním noriem právneho štátu. Následne sa obaja sudcovia zúčastnili 142. plenárneho zasadnutia Benátskej komisie. **Sudkyňa Baricová bola spoluspravodajkyňou návrhu stanoviska nadväzujúceho na predchádzajúce stanoviská týkajúce sa Najvyššej súdnej rady a rady prokurátorov Bosny a Hercegoviny.**

Ústavný súd Slovenskej republiky v marci navštívil veľvyslanec Francúzskej republiky na Slovensku Nicolas Suran. S predsedom ústavného súdu Ivanom Fiačanom hovorili o postavení a právomociach Ústavného súdu Slovenskej republiky, o jeho spolupráci s inými európskymi ústavnými súdmi, ako aj o otázkach právneho štátu vo všeobecnosti.

V apríli prijal predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan veľvyslanca Luxemburska na Slovensku Jeana Graffa a honorárneho konzula Petra Kriška. Počas pracovného stretnutia hovorili o medzinárodných aktivitách ústavného súdu, o výmene skúseností s ostatnými európskymi ústavnými súdmi a so Súdnym dvorom Európskej únie, ako aj o postavení ústavného súdu v systéme súdnictva a jeho právomociach.

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislav Duditš sa v apríli zúčastnil medzinárodnej konferencie „Úloha ústavných súdov pri upevnení spoločných európskych hodnôt tvá-

rou v tvár súčasným výzvam“, ktorá sa konala v Rige. Spomínanú konferenciu pravidelne organizuje Ústavný súd Lotyšskej republiky v rámci projektu „Podpora rozvoja ústavného súdnictva na Ukrajine“ realizovaného Európskou úniou a Radou Európy v rámci spoločného programu „Partnerstvo pre dobrú správu vecí verejných“.

Predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan sa v apríli stretol s veľvyslancom Holandského kráľovstva na Slovensku Julesom Gerzonom. V spoločnom rozhovore sa okrem iného venovali aj fungovaniu ústavného súdu v rámci slovenského súdnictva, hodnoteniu všeobecnej situácie vlády práva v Slovenskej republike a dôvere v súdnictvo v Slovenskej republike.

V máji sa vo švajčiarskom Lausanne uskutočnilo vedecké sympóziu a oficiálny ceremoniál pri príležitosti osláv 150. výročia Federálneho súdu Švajčiarska. Na pozvanie predsedu Federálneho súdu Švajčiarska François Chaixa sa osláv zúčastnil aj predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan. Témy boli široké, ako úlohy sudcu, uznanie nepísaných základných práv, rozhodnutia týkajúce sa práv žien, rozvíjanie práva súdmi a procesným pravidlám brániacim prístupu k ústavnému sudcovi, ako aj metodike federálneho najvyššieho súdu pri výklade noriem, kognitívnym skresleniam v procese súdneho rozhodovania a novému spôsobu odôvodňovania rozhodnutí francúzskeho kasačného súdu. Slávnostný ceremoniál sa uskutočnil na federálnom najvyššom súde za prítomnosti predstaviteľov vlády Švajčiarskej konfederácie.

„Ide o vzácne udalosti, počas ktorých si pripomíname historické súvislosti vzniku a vývoja súdnictva a súdov v rámci európskeho priestoru, bilancujeme výsledky ich činnosti a s odstupom času hodnotíme ich vplyv na ochranu práv a slobôd v spoločnosti. Práve to je nesmierne dôležité pre kreovanie rozhodnutí prispievajúcich k rozvoju práva a jeho prispôsobovaniu sa novým a neustále sa meniacim spoločenským, politickým, ekonomickým, ekologickým a technologickým podmienkam“, uviedol Ivan Fiačan.

Program 144. plenárneho zasadnutia Benátskej komisie, ktoré sa v októbri uskutočnilo v Benátkach, obsahoval aj body venované Slovenskej republike. Tie sa týkali **schvaľovania stanoviska k návrhu zmien a doplnení Ústavy Slovenskej republiky a návrhu stanoviska k zmenám a doplneniam zákona o neziskových organizáciách poskytujúcich služby všeobecného záujmu.** Po 144. plenárnom zasadnutí sa následne v Dóžovom paláci uskutočnilo slávnostné podujatie pri príležitosti osláv 35. výročia Benátskej komisie, ktoré ukončila výstava „Demokracia prostredníctvom práva: od Najpokojnejšej republiky k Benátskej komisii Rady Európy“. **Slovenskú republiku na plenárnom zasadnutí Benátskej komisie zastupovala stála členka Benátskej komisie Jana Baricová.**

Predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan a sudkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky Jana Baricová sa v októbri zúčastnili VI. kongresu Svetovej konferencie ústavného súdnictva (World Conference on Constitutional Justice – WCCJ), ktorý sa konal v španielskom Madride. Hlavnou témou podujatia, na ktorom sa pravidelne stretávajú zástupcovia ústavných súdov, ústavných rád a ďalších medzinárodných inštitúcií a organizácií z celého sveta, boli „Ludské práva budúcich

generácií“. Okrem hlavnej témy sa účastníci konferencie venovali témam ako ochrana prírodných zdrojov a životného prostredia, ochrana kultúrneho dedičstva ľudstva, prístup k vedeckým poznatkom a novým technológiám a nezávislosť ústavných súdov. Šiesty kongres uzavrel prejav španielskeho kráľa Filip VI.

„Je obdivuhodné, prínosné a inšpiratívne, ako dokážu predstavitelia ústavných súdov z rôznych kontinentov, štátov a kultúr, s rozličnými historickými a spoločenskými východiskami viesť konštruktívne diskusie o základných ústavných konceptoch. Aj vďaka takýmto diskusiám si uvedomujeme zodpovednosť za dodržiavanie ústavných princípov a princípov právneho štátu v súčasnosti, ale aj zodpovednosť za vývoj ústavného práva s dopadom na dodržiavanie ľudských práv a slobôd pre budúce generácie v kontexte globálnych zmien,“ uviedol Ivan Fiačan.

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Peter Molnár sa v decembri zúčastnil na 145. plenárnom zasadnutí Benátskej komisie. Súčasťou programu zasadnutia bola najmä voľba nového predsedu Benátskej komisie, jej podpredsedov a členov výborov a subkomisíí.

Tradičné bilaterálne stretnutie so sudcami Ústavného súdu Českej republiky na ústavnom súde v Košiciach.

(Zdroj: Ústavný súd Slovenskej republiky)

PREHĽAD AKTIVÍT

1. POLROK

2. POLROK

Ústavný súd ako otvorená inštitúcia

Ústavný súd nepredstavuje len budovy plné súdnych spisov, ale je to aj priestor, kde sa hodnoty demokracie a práva stretávajú s každodenným životom. Inštitúcia kladie veľký dôraz na to, aby bola ústavnosť zrozumiteľná pre každého, a preto do svojho fungovania vnáša silný ľudský rozmer a otvorenosť voči verejnosti.

Tento prístup sa odráža najmä v tradičnom **Dni otvorených dverí**, počas ktorého súd umožňuje občanom nahliadnúť do svojho zákulisia, či v pravidelných **exkurziách** pre zvedavých študentov zo Slovenska aj zo zahraničia. Paralelne s aktivitami pre verejnosť súd vytvára aj dôležitú platformu pre špičkovú odbornú diskusiu. Či už ide o **medzinárodnú konferenciu**, ktorá do Košíc prináša najlepšiu slovenskú aj európsku expertízu, alebo o **odborné semináre** pre sudcov a poradcov, cieľom zostáva neustály profesijný rast a hľadanie kvalitných riešení. Práve cez toto spojenie vysokej odbornosti a úprímného dialógu sa ústavný súd profiluje ako moderná inštitúcia, ktorá si buduje a udržiava dôveru širokej verejnosti.

XIV. ÚSTAVNÉ DNI: ODBORNÝ DIALÓG PREKRAČUJÚCI HRANICE

Tradícia Ústavných dní sa v septembri 2025 dočkala svojho štrnásteho ročníka. Toto prestížne podujatie organizované v spolupráci s Právnickou fakultou UPJŠ v Košiciach pod záštitou predsedu súdu Ivana Fiačana a dekana fakulty Miroslava Štrkolca sa tentoraz zameralo na vysoko aktuálnu tému: „**Vzťah vnútroštátneho práva a práva Európskej únie**“.

Konferencia, ktorá sa uskutočnila 2. – 3. októbra 2025, prilákala špičkovú odbornú verejnosť. Medzi pozvanými hosťami nechýbali vrcholní predstavitelia slovenskej justície – predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky František Mozner, predsedníčka Súdnej rady Slovenskej republiky Marcela Kosová, generálny prokurátor Slovenskej republiky Maroš Žilinka či verejný ochranca práv Róbert Dobrovodský. Medzinárodný rozmer podujatia podčiarkla účasť osobností ako Takis Tridimas z Luxemburského centra pre európske právo, sudca Ústavného súdu Českej republiky Pavel Šámal či sudca Súdneho dvora Európskej únie Miroslav Gavalec spolu s ďalšími expertmi z Česka, Maďarska, Poľska a Talianska.

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ

Deň otvorených dverí Ústavného súdu Slovenskej republiky (DOD) je kľúčovým podujatím na budovanie vzťahu ústavného súdu s verejnosťou. V roku 2025 otvoril svoje brány 25. septembra, aby návštevníkom zblízka predstavil fungovanie najvyššieho orgánu ochrany ústavnosti a jeho kancelárie.

Návštevníci mohli spoznať prácu súdu aj jeho kancelárie počas prehliadok so zamestnancami, ktorí im priblížili postavenie a právomoci tejto inštitúcie. Program oživil moderné novinky – **vedomostné kvízy a videoprehliadky dostupné cez QR kódy priamo v areáli.** Atmosféru dotváralo premietanie dokumentu „Najmocnejšia inštitúcia“ z produkcie STVR,

prezentácia pre školy a výstava výtvarných prác z minulých ročníkov.

Aj v roku 2025 boli súčasťou DOD súťaže pre všetky stupne škôl organizované s podporou Európskej komisie pre efektívnosť súdnictva a Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku. Mladšie ročníky sa mohli zapojiť do literárnej súťaže *„Mládež a ústavné povedomie: formovanie uvedomelých občanov“* a výtvarnej súťaže *„Práva a slobody nám dávajú krídla“*. V nich sa žiaci a študenti zamerali na význam rodiny a školy pri spoznávaní svojich práv. Študenti vysokých škôl sa v rámci témy *„Strážcovia právneho štátu – Kto a ako stráži právny štát?“* kriticky analyzovali princípy právneho štátu, politickú kultúru a úlohu inštitúcií pri ochrane demokracie.

Žiaci aj študenti ocenili najmä osobný prístup a možnosť stretnutia s predsedom ústavného súdu, ktorý už tradične odovzdal ceny víťazom. Vysoký záujem verejnosti o účasť v týchto súťažiach ukázal, že otázky ochrany ústavnosti a právneho štátu sú v spoločnosti živé a rezonujú aj medzi slovenskou mládežou.

Podujatie, ktoré prilákalo 976 záujemcov o ústavné súdnictvo, úspešne spojilo ľudí všetkých vekových kategórií s prácou inštitúcie a jej Kancelárie.

SÚD AKO PRIESTOR NA DIALÓG S MLÁDEŽOU

Projekt *„Ústava na každý deň“* v roku 2025 úspešne nadviazal na svoju tradíciu a ďalej rozvíjal úsilie o zvyšovanie právneho vedomia najmladšej generácie. Po tom, čo sa v predchádzajúcom období okruh účastníkov rozšíril aj o žiakov základných škôl, sa tento formát stal pevnou súčasťou osvetovej činnosti súdu.

Dlhodobým cieľom iniciatívy je priblížiť študentom základných a stredných škôl, predovšetkým z košického regiónu, Ústavu Slovenskej republiky ako základný zákon štátu a predstaviť fungovanie ústavného súdu ako modernej európskej inštitúcie. Program exkurzií však nezostáva len pri prehliadke historických priesto-

rov. Kľúčovým momentom sú najmä otvorené besedy so sudcami ústavného súdu, ktoré sú zamerané na ochranu ľudských práv. Práve možnosť diskutovať o hodnotách slobody a spravodlivosti priamo s ústavnými sudcami prináša projektu výborné ohlasy medzi učiteľmi aj žiakmi, čím sa Ústava Slovenskej republiky stáva pre mladých ľudí zrozumiteľnejšou a bližšou súčasťou ich každodenného života.

„Sme hrdí, že Ústavný súd sídli v Košiciach a nie v hlavnom meste. Páčilo sa nám celé to prostredie aj výjazdová hodina občianskej náuky na ústavnom súde.“ (8.B, ZŠ Kežmarská 28, Košice)

Vďaka dlhoročnej a úspešnej **spolupráci s Právnickou fakultou UPJŠ v Košiciach** sa brány Ústavného súdu Slovenskej republiky v roku 2025 otvorili hneď niekoľkým generáciám budúcich právnikov. Inštitúcia privítala účastníkov projektu **Mini Erasmus** – stredoškôľakov, ktorí si na chvíľku vyskúšali život vysokoškôľakov a v rámci spoznávania právnej praxe zavítali aj na pôdu ústavného súdu. Pre študentov vysokých škôl bola zasa určená **Letná škola práva**, ktorá v spoločnej diskusii prepojila slovenské aj zahraničné talenty.

Významnou súčasťou budovania vzťahov s akademickou obcou je aj osobný a neformálny dialóg. Príkladom bola aprílová **diskusia predsedu Ivana Fiačana** s mladými právnikmi a právničkami, ktorú organizoval **Právny inštitút**. Študenti mali jedinečnú príležitosť vypočuť si jeho osobný príbeh – od študentských čias až po pôsobenie na najvyššom poste v justícii. Diskusia sa dotkla nielen jeho pohľadu na funkciu predsedu a prácu súdu, ale aj praktických otázok, ktoré zaujímali budúcich kolegov – predovšetkým to, aké vlastnosti a schopnosti by mali zdobiť súdnych poradcov na ústavnom súde.

KOŠICE

- 11. 3. Ústava na každý deň – Gymnázium Pavla Horova, Michalovce
- 13. 3. Ústava na každý deň – Gymnázium J. A. Raymana, Prešov
- 2. 4. Mini Erasmus
- 26. 5. Ústava na každý deň – Základná škola Budimír
- 2. 7. Letná škola práva – PrF UPJŠ
- 13. 10. Exkurzia – Základná škola Kežmarská 28, Košice
- 6. 11. Ocenenie výhercov literárnej súťaže pre študentov vysokých škôl

ODBORNÉ SEMINÁRE

V roku 2025 sme pokračovali v myšlienke seminárov pre sudcov a poradcov ústavného súdu so zaujímavými hosťami zo Slovenska aj zo zahraničia, a tak sme v novembri opäť na našej pôde privítali **zástupkyňu vlády Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva Miroslavu Bálintovú**. Hlavnou témou diskusie boli najnovšie rozsudky ESĽP v prípadoch smerujúcich proti Slovenskej republike a ich priamy dosah na domáce právne prostredie. Táto výmena skúseností je pre súd kľúčová najmä kvôli sledovaniu aktuálnych trendov v judikatúre štrasburského súdu.

KOMUNIKÁCIA ÚSTAVNÉHO SÚDU S VEREJNOSŤOU A MÉDIAMI

ZHODNOTENIE INFORMAČNÝCH A MEDIÁLNYCH AKTIVÍT

**ÚSTAVNÝ SÚD
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY
PRAVIDELNE
INFORMUJE
VEREJNOSŤ AJ
MÉDIÁ O SVOJEJ
PRÁCI, PRETOŽE
TRANSPARENTNOSŤ
JE ZÁKLADOM
DÔVERY
V SPRAVODLIVOSŤ.**

Veríme, že ak ústavný súd komunikuje zrozumiteľne, ľudia lepšie pochopia nielen jeho právomoci, ale najmä to, aký majú jeho rozhodnutia skutočný vplyv na ich každodenný život a celú spoločnosť.

Transparentné zdieľanie rozhodnutí ústavného súdu vedie k zvyšovaniu legitimity a prijatia jeho rozhodnutí a k upevňovaniu právneho štátu. Informovaním o protokolárnych, medzinárodných, vedeckých a odborných aktivitách sudcov navyše dokumentuje neustále zvyšovanie ich odborných vedomostí a skúseností, čo prispieva k nárastu kvality rozhodovacej činnosti. **Cieľom otvorenej a zodpovednej komunikácie s verejnosťou je posilňovanie vnímania nestrannosti a nezávislosti ústavného súdu pri ochrane ústavnosti.**

WEBOVÉ SÍDLO

Webové sídlo ústavného súdu (www.ustavnysud.sk) predstavuje kľúčový komunikačný kanál. Pre používateľov je nenahraditeľným zdrojom informácií a ponúka tieto praktické elektronické služby:

- **podanie návrhu na začatie konania**
- **doplnenie návrhu na začatie konania**
- **podanie žiadosti o informáciu**
- **podanie sťažnosti**

Využitie elektronických služieb priamo na webovom sídle ústavného súdu je efektívnejšie než podanie cez portál slovensko.sk. Vďaka automatizovanému spracovaniu dát tento postup výrazne zrýchľuje evidenciu aj celú administráciu podaní.

Pre vyšší komfort navrhovateľov a ich právnych zástupcov sa zaviedla **služba automatického zasielania potvrdení o podaní návrhu na začatie konania**. Potvrdenie sa generuje automaticky a doručuje do elektronickej schránky deň po pridelení veci sudcovi spravodajcovi a obsahuje všetky relevantné informácie. Vďaka tejto novinke získavajú dotknuté osoby dôležité informácie okamžite, čo výrazne znížilo potrebu dodatočných dopytov na súd.

Používatelia webového sídla ústavného súdu aj **v roku 2025 najčastejšie navštevovali hlavnú stránku** a sledovali najmä **rozhodnutia ústavného súdu a tlačové správy**. Okrem hlavnej stránky a tlačových správ **sa do popredia do-**

stala najmä **Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky**, ktorá zaznamenala vyššiu návštevnosť než v predošlom roku.

Dôkazom rastúceho právneho povedomia je aj hĺbka záujmu používateľov – priemerový čas interakcie sa predĺžil na 8 minút, čo je o minútu viac ako v roku 2024.

ROZHODNUTIA

Prioritou ústavného súdu je rozhodovacia činnosť. Všetky právoplatné rozhodnutia ústavného súdu vrátane ich odôvodnení sú zverejnené v sekcii „**Rozhodovacia činnosť**“ do 15 dní odo dňa nadobudnutia ich právoplatnosti. Pre rýchlu orientáciu v databáze môžu používatelia využiť podrobné vyhľadávanie podľa kľúčových slov, spisovej značky, typu konania a ďalších kritérií.

ZBIERKA

Rozhodovacia činnosť ústavného súdu je pravidelne monitorovaná, spracúvaná a zverejňovaná. Vybrané rozhodnutia prijaté v pléne a senátoch sa osobitne pub-

likujú aj v **Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky**.

Tieto tzv. **zbierkové rozhodnutia** sa priebežne uverejňujú na hlavnej stránke webového sídla a zároveň sa zaraďujú do štvrťročných zbierok a následne aj do ročnej zbierky.

Zbierky sú od roku 2023 sprístupnené vo forme elektronických kníh. Postupne budú v rovnakej podobe doplnené aj staršie zbierky vydané od roku 2007.

Povinne zverejňované návrhy oprávnených subjektov, teda návrhy na začatie konania podľa čl. 125 až čl. 126 a čl. 127a až čl. 129 Ústavy Slovenskej republiky, sú v súlade s § 5 zákona o slobode informácií zverejňované na webovom sídle ústavného súdu.

TLAČOVÉ SPRÁVY

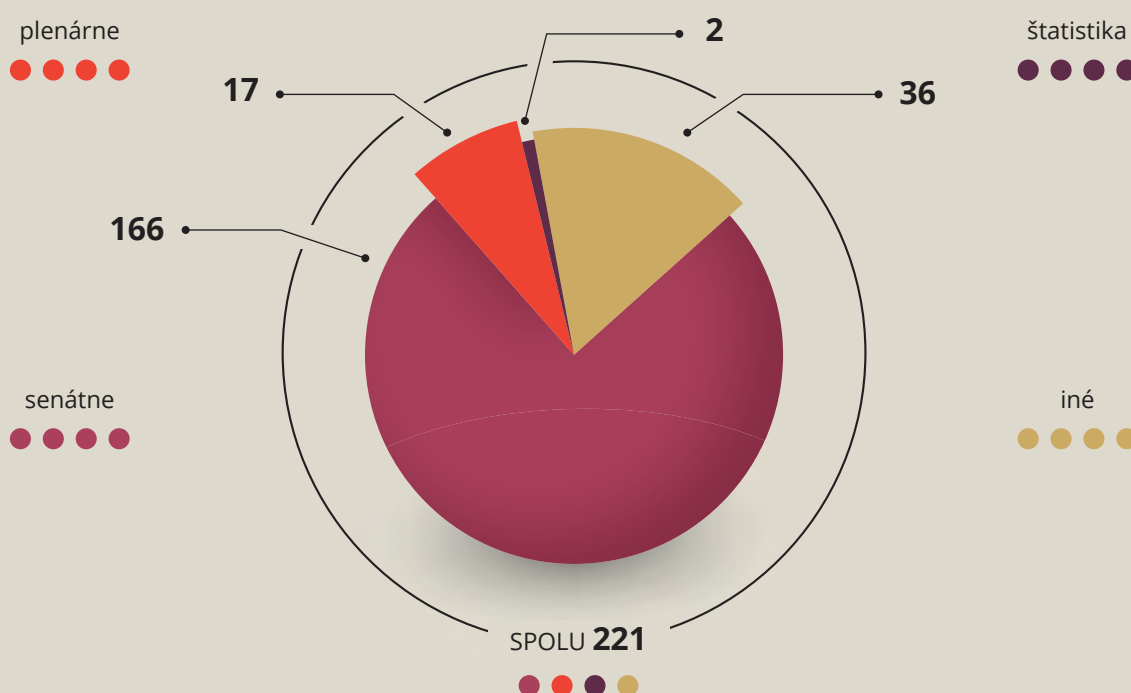
Okrem samotných rozhodnutí sú pre médiá a verejnosť dôležitým zdrojom informácií aj **tlačové správy**. V časti „Aktuality“ na hlavnej stránke sa uverejňu-

jú tlačové správy o rozhodnutiach pléna ústavného súdu, štatistické prehľady aj správy, ktoré informujú o protokolárnych a iných aktivitách predsedu a sudcov.

Tlačové správy o rozhodnutiach senátov sú zverejňované v časti „Informácie pre verejnosť a médiá“, v podsekcii „Tlačové správy“ (typ „Zo senátov“). Zvyčajne sú dostupné do piatich pracovných dní po zasadnutí senátu, spravidla začiatkom týždňa nasledujúceho po týždni, v ktorom senáty zasadali.

Ústavný súd zároveň pravidelne eviduje a vyhodnocuje údaje o doručených návrhoch, vybavených a nevybavených veciach. Tieto informácie spracúva do „**štatistických prehľadov**“. Verejnosť tak získava prehľad o vývoji počtu doručených podaní, o priemernom počte vybavených vecí na jedného sudcu, o priemernej dĺžke konania pred ústavným súdom, ako aj o dôvodoch zmien sledovaných ukazovateľov.

Graf 1 Prehľad tlačových správ zverejnených v roku 2025

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ

Odbor tlačový a informačný Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky zabezpečuje kompletnú komunikáciu s verejnosťou. Okrem oficiálnych žiadostí podľa infozákona a sťažností v zmysle zákona o sťažnostiach vybavuje aj všetky ostatné podania, ktoré nespádajú pod tieto legislatívne rámce.

V roku 2025 bolo danému odboru doručených a vybavených 1 405 vecí, z toho

- **217 žiadostí o sprístupnenie informácií v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (infozákon),**
- **5 sťažností podľa zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach a**
- **1 183 iných podaní** (komunikácia so štátnymi orgánmi, súdmi, s účastníkmi konania a ich právnymi zástupcami, so zúčastnenými osobami, s orgánmi činnými v trestnom konaní, s kancelármi Centra právnej pomoci, so správnyymi orgánmi a rôzne iné podania).

Medziročne sa zvýšil počet žiadostí, ktoré sú náročné z hľadiska povahy, obsahu a rozsahu požadovaných informácií. Na zbere a spracúvaní informácií potrebných pre vybavenie týchto žiadostí musia participovať viaceré organizačné zložky kancelárie ústavného súdu, pričom rastie aj počet podaní vyžadujúcich osobitné odborné posúdenie. **Časová, odborná aj organizačná náročnosť vybavovania takýchto podaní dlhodobo narastá.** To si vyžaduje dôkladnú prípravu, zvýšenú pozornosť, efektívne plánovanie práce a neustále vzdelávanie zamestnancov v danej oblasti.

VZŤAH K MÉDIÁM

Medializácia rozhodovacej aj ďalšej činnosti ústavného súdu je prejavom transparentnosti, nástrojom verejnej kontroly, zdrojom poznania a významným ukazovateľom kvality demokracie a právneho štátu. Ústavný súd si uvedomuje jej význam najmä pri sprostredkovaní informácií o svojej činnosti.

Včasnú, presnú a zrozumiteľnú poskytovanie informácií podporuje ich šírenie prostredníctvom rôznych komunikačných kanálov – od tradičných médií až po online platformy a sociálne siete. Zároveň prispieva k lepšiemu pochopeniu postavenia a úlohy ústavného súdu v právnom štáte. Mediálne výstupy tak napomáhajú zrozumiteľne približovať význam ochrany základných práv, čím plnia aj dôležitú vzdelávaciu funkciu vo vzťahu k verejnosti.

Ústavný súd informácie zverejňuje na svojom webovom sídle a sociálnych sieťach a zároveň dlhodobo udržiava korektné a profesionálne vzťahy so zástupcami médií. Tí sú o jeho činnosti pravidelne informovaní a následne ju sprostredkujú verejnosti.

Médiá sú o rozhodnutiach pléna ústavného súdu s celospoločenským dosahom informované bezprostredne po jeho zasadnutí prostredníctvom tlačovej správy. Rovnako im sú po zverejnení na webovom sídle zasielané aj tlačové správy obsahujúce štatistické prehľady a informácie o protokolárnych, vedeckých a odborných podujatiach, na ktorých sa ústavný súd zúčastňuje alebo ktoré organizuje. Novinári pravidelne komunikujú aj s hovorkyňou ústavného súdu. Na individuálne otázky dostávajú odpovede bez zbytočného odkladu, v závislosti od rozsahu otázok a dostupnosti požadovaných informácií.

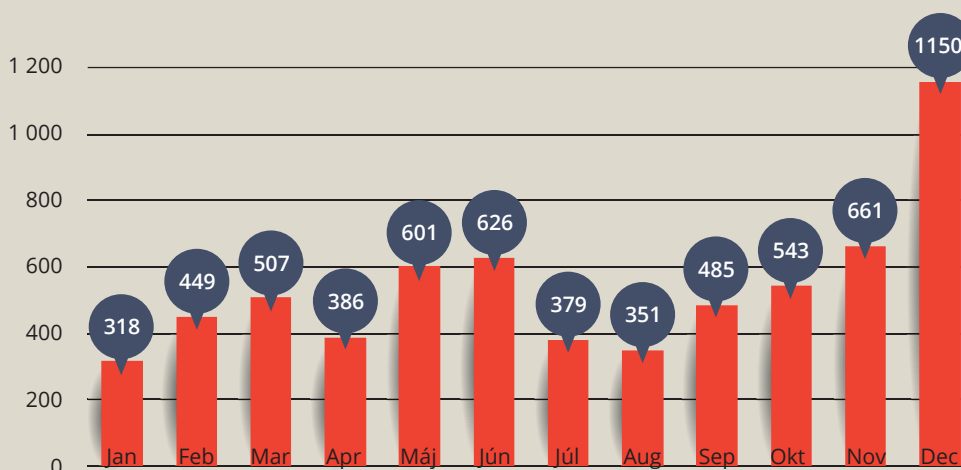

V roku 2025 rezonovalo v médiách najmä týchto päť rozhodnutí:

- **zdravotníctvo:** rozhodnutie týkajúce sa zákona o zdravotných poisťovniach a zákona o Národnom inštitúte pre hodnotu a technológie v zdravotníctve (PL. ÚS 9/2024);
- **prístup k informáciám:** ústavný súd vyslovil nesúlad s ústavou v častiach zákona, ktoré sa týkali úhrad nákladov za sprístupnenie informácií (PL. ÚS 6/2025);
- **kyberšikana:** potvrdenie, že ustanovenie Trestného zákona o nebezpečnom elektronickom obťažovaní je v súlade s ústavou (PL. ÚS 9/2021);
- **neziskové organizácie:** decembrový nález o nesúlade novely zákona o neziskových organizáciách s ústavou (PL. ÚS 11/2025);
- **ochrana obetí a oznamovateľov:** pozastavenie účinnosti zákona o Úrade na ochranu obetí trestných činov a oznamovateľov protispoločenskej činnosti (PL. ÚS 19/2025).

Ústavný súd Slovenskej republiky a jeho rozhodovacia činnosť boli počas roka 2025 v médiách spomínané spolu 6 456 -krát.

Graf 2 Početnosť zverejnených správ v jednotlivých mesiacoch roka 2025

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Slovakia Online s. r. o.

V mediálnom priestore sa ústavný súd v uplynulom období skloňoval najmä v súvislosti s jeho rozhodovacou činnosťou, no do popredia sa opakovane dostávala aj otázka neobsadeného sudcovského miesta. Táto téma rezonovala aj na pôde Národnej rady Slovenskej republiky, kde predseda ústavného súdu Ivan Fiačan 27. novembra 2025 opätovne otvoril diskusiu o chýbajúcom sudcovi. Vo svojom vystúpení apeloval na poslancov, aby si splnili zákonnú povinnosť a zvolili potrebný počet kandidátov. Zdôraznil, že plné personálne obsadenie súdu je kľúčovým predpokladom na jeho hladké fungovanie a efektívnu ochranu ústavnosti.

Pre ústavný súd je otvorená komunikácia s médiami pilierom fungujúceho právneho štátu. Uvedomujeme si, že médiá zásadne formujú verejnú mienku, preto kladieme dôraz na zodpovedný prístup k informovaniu. Naším cieľom je podporovať vecný a odborný dialóg, ktorý posilňuje dôveru občanov v ústavnosť a demokraciu.

SOCIÁLNE SIETE

Ústavný súd si uvedomuje, že v digitálnej ére sa dialóg s verejnosťou odohráva aj v online priestore, preto v roku 2025 pokračoval v aktívnom rozvíjaní svojej prítomnosti na sociálnych sieťach. Cieľom inštitúcie bolo predovšetkým zrozumiteľným a vizuálne pútavým spôsobom približovať ochranu ústavnosti bežnému občanovi. Sociálne siete sa pre súd stali dôležitým kanálom pre rýchle zdieľanie kľúčových rozhodnutí, vzdelávacích aktivít aj pohľadov do zákulisia inštitúcie, ktoré by inak zostali verejnosti skryté.

O silnejúcom význame tohto komunikačného kanála svedčí fakt, že obsah publikovaný na Facebooku dosiahol v sledovanom období viac než 398-tisíc zobrazení. Komunita sledovateľov na tejto platforme vzrástla medziročne o 11 %. Prostredníctvom 50 cielene pripravených príspevkov súd udržiaval pravidelný dialóg s verejnosťou a rýchlo sprostredkoval dôležité informácie.

Moderný a vizuálny prístup ústavný súd zvolil na sieti Instagram, kde prostredníctvom 52 príspevkov oslovil najmä mladšiu generáciu. Takmer 1 300 sledovateľov tejto platformy tvoria z veľkej časti mladí ľudia vo veku 25 až 34 rokov (45,6 %), pre ktorých súd pripravoval najmä zjednodušené verzie rozhodnutí a reportáže zo svojich aktivít. Profesionálny rozmer komunikácie zasa zastrelil LinkedIn, ktorý slúžil ako primárny zdroj informácií pre odbornú verejnosť so zameraním na zdieľanie kľúčovej rozhodovacej činnosti.

V celospoločenskom kontexte najviac rezonovali témy, v ktorých ústavný súd zdôrazňoval svoju nezávislosť, a príspevky o rozhodnutiach pod drobnohľadom médií – najmä v kauzách týkajúcich sa mimovládnych organizácií či Úradu na ochranu oznamovateľov. Schopnosť komunikovať tieto komplexné témy v reálnom čase potvrdzuje postavenie ústavného súdu ako modernej inštitúcie, ktorá dokáže efektívne spájať vysokú odbornosť s nárokmi súčasnej digitálnej doby.

Kancelária

ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Právne postavenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky je pevne ukotvené v zákone o ústavnom súde, ktorý ju definuje ako štátnu rozpočtovú organizáciu. Jej primárnou úlohou je vytvárať komplexné zázemie pre nerušený výkon ochrany ústavnosti. Kancelária ústavného súdu zabezpečuje nielen organizačnú, ekonomickú a technickú podporu súdu, ale prostredníctvom svojich odborných útvarov a detašovaného pracoviska v Bratislave poskytuje aj kľúčovú administratívnu a odbornú asistenciu pri napĺňaní ústavných kompetencií inštitúcie.

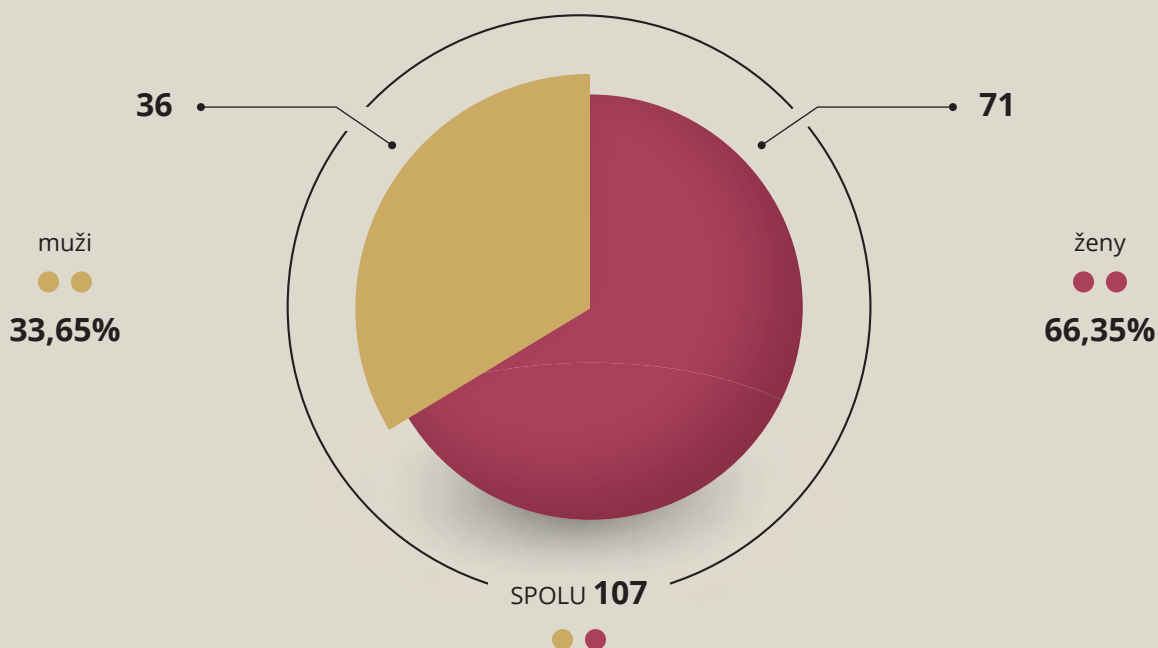
Ako špecifický služobný úrad spravuje kancelária ústavného súdu agendu štátnych zamestnancov a pracovníkov vo verejnom záujme, pričom dbá na dodržiavanie zákonnosti a vysokej profesionality štátnej služby. Do jej pôsobnosti patrí široké spektrum činností: od precízneho vedenia evidencie podaní v špecializovanom informačnom systéme Manažment konaní až po komplexnú správu registratúry a archiváciu dokumentov.

Dôležitým pilierom činnosti je zodpovedné hospodárenie s majetkom štátu a prostriedkami štátneho rozpočtu v rámci samostatnej rozpočtovej kapitoly. Túto administratívnu a správnú stabilitu kancelária ústavného súdu upevňuje vydávaním vnútorných predpisov a smerníc, ktoré vnášajú do každodenných procesov jasné pravidlá. Vďaka tomuto ucelenému systému technického a odborného zabezpečenia sa ústavný súd môže plne sústrediť na svoje poslanie strážcu základných práv a slobôd.

ĽUDSKÉ ZDROJE

Základom efektívneho fungovania inštitúcie je jasne definovaná štruktúra, ktorá umožňuje precízne rozdelenie úloh a odbornú špecializáciu. V roku 2025 bola organizačná štruktúra Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky schválená pre 107 zamestnancov.

Graf 3 Organizačná štruktúra

ŠTÁTNI ZAMESTNANCI 100

- VEDÚCI ŠTÁTNI ZAMESTNANCI 12
- ADMINISTRATÍVNI PRACOVNÍCI 88

ZAMESTNANCI VO VÝKONE
PRÁCE VO VEREJNOM ZÁUJME 7

POČET NEOBSADENÝCH ŠTÁTNOZAMESTNANECKÝCH MIEST

3

POČET NOVOPRIJATÝCH ŠTÁTNYCH ZAMESTNANCOV, KTORÍ VSTÚPILI DO ŠTÁTNEJ SLUŽBY

2

FLUKTUÁCIA V % ⁴⁶

ROK	2025	2024	2023
% FLUKTUÁCIE	2	0,98	1,01

POČET ŠTÁTNYCH ZAMESTNANCOV V JEDNOTLIVÝCH PLATOVÝCH TRIEDACH K 31. 12. 2025

PLATOVÁ TRIEDA	1	2	3	4	5	6	7	8	9
POČET ZAMESTNANCOV	-	-	2	18	1	0	12	13	54

MODERNIZÁCIA PERSONÁLNYCH PROCESOV A VÝBEROVÝCH KONANÍ

Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky v roku 2025 zrealizovala dve vnútorné širšie výberové konania, ktoré boli zamerané na obsadenie pozícií v rámci odboru súdnych a analytických činností, konkrétne pre úsek knižnice a referát súdnej agendy. Tieto procesy boli po prvýkrát realizované prostredníctvom nového Centrálného informačného systému štátnej služby (CISŠS), ktorý predstavuje novú etapu v digitálnej správe ľudských zdrojov.

Zavedenie CISŠS poskytuje služobným úradom efektívne nástroje na automatizáciu personálnych úkonov a vytvára komplexnú, metodicky zjednotenú databázu údajov. Pre kanceláriu ústavného súdu tento systém znamená nielen vyššiu administratívnu stabilitu, ale najmä profesionalizáciu a zrýchlenie procesov pri hľadaní a správe kvalifikovaných odborníkov. Digitalizácia výberových konaní tak priamo prispieva k transparentnosti a celkovej efektívnosti fungovania inštitúcie.

VZDELÁVANIE

Kancelária ústavného súdu v kalendárnom roku 2025 investovala do profesijného rastu svojich zamestnancov. Štátnym zamestnancom umožnila účasť na rôznych druhoch kompetenčného vzdelávania, čo v priebehu roka predstavovalo celkovo **52 rôznorodých školiacich aktivít**.

Obsah vzdelávania odzrkadľoval potrebu reagovať na aktuálne legislatívne zmeny aj technologické trendy. Školenia boli zamerané napríklad na novelu zákona o štátnej službe, pracovné právo a personalistiku, pre oblasť kyberbezpečnosti, na umelú inteligenciu a jej využitie pre rôzne oblasti aj v štátnej správe, rekodifikáciu slovenského civilného práva, školenia pre oblasť GDPR a zákona o slobodnom prístupe k informáciám, školenia pre zodpovedné osoby v oblasti ochrany oznamovateľov, školenia k finančnej kontrole a auditu ako aj k účtovným závierkam či školenia na rôzne mäkké zručnosti.

Týmto komplexným prístupom k vzdelávaniu kancelária ústavného súdu zabezpečuje vysokú odbornosť a pripravenosť svojho aparátu na náročné úlohy v neustále sa meniacom právnom a digitálnom prostredí.

SPOLUPRÁCA NA ŠKOLENIACH A OSTATNÝCH AKTIVITÁCH S JUSTIČNOU AKADÉMIOU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Kľúčovým pilierom odborného rastu v roku 2025 bola pokračujúca spolupráca s **Justičnou akadémiou Slovenskej republiky**. Na základe uzavretého memoranda sa vzdelávacie aktivity sústredili najmä na poradcov a analytikov Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorým akadémia ponúkla **viac ako 15 špecializovaných podujatí**, ktoré pokrývali široké spektrum odborných tém od záväznosti súdnych rozhodnutí v medzinárodnom kontexte a súdnej argumentácie až po procesné aspekty náhrady trov konania či etiku na pracovisku. Odborný program sa venoval aj detailným právnym otázkam, ako je návrhové oprávnenie všeobecných súdov v konaní o súlade právnych predpisov, vecné bremená v judikatúre alebo zodpovednosť za škody v cezhraničnej doprave.

Partnerstvo s akadémiou nadobudlo obojstranný rozmer aj vďaka aktívnemu pôsobeniu sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorí sa na vzdelávacích aktivitách podieľali v pozícii lektorov, čím prispievali k zdieľaniu unikátnej ústavnoprávnej expertízy v rámci celej justičnej obce.

STÁŽE V KANCELÁRII ÚSTAVNÉHO SÚDU

Kancelária ústavného súdu v roku 2025 aktívne pokračovala v budovaní vzťahov s akademickým prostredím prostredníctvom stážových programov pre budúcich právnikov.

V rámci zavedenej stážovej kliniky, ktorú zastrešujú zmluvy o spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Pavla Jozefa Šafá-

rika v Košiciach a Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave, prijala kancelária štyroch stážistov. Táto forma spolupráce umožňuje študentom prepojiť teoretické vedomosti s vysokou právnou praxou priamo na pôde ústavného súdu.

Kancelária ústavného súdu umožnila aj poskytovanie stáže študentom vysokých škôl, s ktorými má uzatvorené memorandá o spolupráci, alebo študentom na základe priameho odporúčania dekana fa-

kulty. Celkovo tak v roku 2025 absolvovalo odbornú stáž 11 vybraných študentov, ktorí svoje pôsobenie sústredili na dvoch kľúčových pracoviskách: na odbore zahraničných vzťahov a protokolu a na odbore súdnych a analytických činností.

Ústavný súd týmto spôsobom nielen prispieva ku kvalitnejšej príprave budúcich právnikov, ale zároveň získava čerstvé podnety z akademickej pôdy.

REGISTRATÚRNE STREDISKO

PAMÄŤ A DIGITÁLNA KONTINUITA

Správa registratúry predstavuje kľúčový článok v správe informácií. Organizačne patrí pod referát súdnej agendy a jeho hlavnou úlohou je odborná starostlivosť o všetky záznamy inštitúcie počas celého obdobia prevádzkovej doby – od ich vzniku a evidencie cez bezpečné uloženie a ochranu, sprístupňovanie až po proces odborného vyradovania. Zabezpečuje manipuláciu s registratúrными záznamami, komplexnú starostlivosť o ich uloženie a ich ochranu.

Ako pôvodca registratúry 1. kategórie má Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky zákonnú povinnosť (podľa § 16 zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) vypracovať a riadiť sa prísnyim registratúrnym poriadkom a plánom. Dozor nad týmito procesmi vykonáva správca registratúry.

Registratúrne záznamy sa uchovávajú do doby uplynutia lehôt na ich uloženie. Pracovisko aktuálne spravuje dva typy archívnych priestorov:

– vlastné registratúrne stredisko: disponuje kapacitou 200 bm a slúži na uchová-

vanie spracovaných záznamov všetkých organizačných zložiek.

– externé úložisko: z kapacitných dôvodov sú tu uložené spisy rozhodovacej činnosti, pričom aktuálny rozsah materiálov dosahuje 970 bm.

MODERNIZÁCIA V ROKU 2025

Rok 2025 sa niesol v znamení technologického pokroku a legislatívnych zmien, ktoré zefektívnilu prácu s dokumentmi:

/ efektívnejšia správa priestoru: vďaka novele zákona o archívoch a registratúrach (č. 241/2025 Z. z.) stredisko využíva možnosť transformácie záznamov. To umožňuje navrhnúť na osobitné vyradenie aj záznamy, ktorým ešte neuplynula lehota uloženia, čím sa účinne uvoľňujú skladovacie kapacity;

/ Systém ADMIS: Kancelária nasadila do prevádzky nový certifikovaný informačný systém. Tento nástroj spĺňa najnovšie štandardy pre elektronickú správu registratúry a jeho vecným gestorom je správca registratúry.

SLUŽBA PRE ZAMESTNANCOV AJ VEREJNOSŤ

Registratúrne stredisko aktívne zabezpečuje vyhľadávanie a výpožičky spisov pre potreby zamestnancov súdu, ako aj pre účastníkov konania. Dokumenty sú sprístupňované v klasickej listinnej podobe alebo moderne – v elektronickej forme prostredníctvom informačných systémov.

MODERNIZÁCIA

DIGITÁLNA ÉRA ÚSTAVNÉHO SÚDU: EFEKTÍVNEJŠIA SPRÁVA DÁT AJ ZDROJOV

Registratúrny systém ADMIS

Nový štandard digitálnej správy dokumentov

Od 1. januára 2025 Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky zaviedla certifikovaný systém ADMIS, ktorý predstavuje zásadný krok v digitalizácii a modernizácii inštitúcie. Tento nástroj unifikuje celý životný cyklus dokumentov – od ich prijatia v podateľni až po ich finálnu archiváciu či vyradenie. Vďaka plnej integrácii s vládny portálom slovensko.sk dochádza k automatizovanému sťahovaniu správ, čím sa eliminuje manuálne spracovanie, znižuje chybovosť a výrazne sa skracuje čas vybavovania agendy.

Systém efektívne prepája podateľňu, výpravňu a registratúrny denník so správou spisov, čo umožňuje zamestnancom v reálnom čase sledovať stav spracovania úloh naprieč organizačnými jednotkami. Modernizácia zasiahla aj oblasť úspor, kde prechod na elektronickú komunikáciu s externými subjektmi minimalizuje prevádzkové náklady na tlač a fyzickú manipuláciu s listinami. Systém ADMIS navyše poskytuje špecializované moduly pre digitálny archív a legislatívne vyradovacie konania, ktoré sú plne v súlade s pravidlami Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Z technologického hľadiska priniesol ADMIS stabilitu v podobe plnej podpory výrobcu a pripravenosti na budúce legislatívne zmeny. Pre kanceláriu ústavného súdu je kľúčová najmä vysoká úroveň kybernetickej bezpečnosti. Centrálne riadené prístupy a precízna evidencia všetkých operácií zaručujú ochranu dát v súlade s modernými štandardmi štátnej správy, čím systém upevňuje pozíciu kancelárie ako transparentnej a digitálne vyspelej inštitúcie.

Centrálny ekonomický systém (CES)

Moderný pilier hospodárenia

Od 1. januára 2025 kancelária ústavného súdu plne využíva Centrálny ekonomický systém (CES). Táto štátna platforma postavená na systéme SAP funguje ako zdieľaná služba vládneho cloudu, ktorá nahrádza potrebu prevádzkovať vlastný izolovaný softvér. Centralizácia účtovníctva, rozpočtu a majetku do jednej metodiky riadenej platformy prináša inštitúcii nielen vyššiu efektivitu, ale aj výrazné zníženie prevádzkových nákladov.

Systém integruje kľúčové agendy do vzájomne prepojeného celku. Personalistika a mzdy sú priamo naviazané na finančné účtovníctvo a štátny reporting, zatiaľ čo moduly rozpočtu a nákladového účtovníctva poskytujú vedeniu presný prehľad o čerpaní financií na úrovni konkrétnych programov. Automatizácia sa dotkla aj správy majetku, vozového parku a skladového hospodárstva, kde systém sleduje celý životný cyklus aktív. Administratívnu záťaž zamestnancov navyše znižuje digitálne spracovanie služobných ciest s automatickým výpočtom náhrad.

Pre odbor informačných technológií znamená prechod na CES najmä koniec starostí s údržbou vlastných serverov, databáz a licencií. IT špecialisti sa vďaka tomu môžu prioritne venovať bezpečnosti prístupu používateľov a integrácii interných systémov. Využívanie centrálnej podpory a metodiky Ministerstva financií Slovenskej republiky navyše zaisťuje, že kancelária ústavného súdu postupuje v plnom súlade s modernými štandardmi správy štátu.

FINANCIE

Ústavný súd Slovenskej republiky ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona o ústavnom súde. Kapitoulou štátneho rozpočtu je Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorá je právnickou osobou a plní úlohy spojené s organizačným, personálnym, ekonomickým, administratívnym a technickým zabezpečením činnosti ústavného súdu.

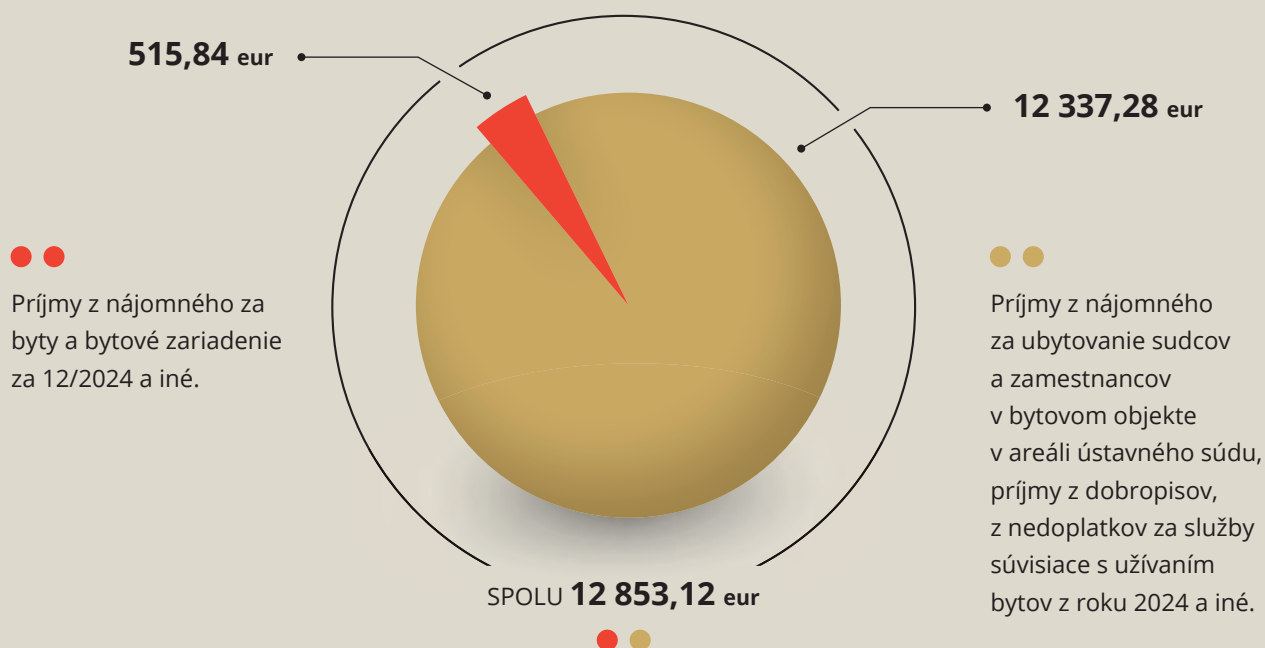
Rozpočet kapitoly kancelárie ústavného súdu na rok 2025 bol schválený zákonom č. 345/2024 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2025.

PRÍJMY

SKUTOČNE DOSIAHNUTÉ PRÍJMY V ROKU 2025 V CELKOVEJ SUME

12 853,12 eur POZOSTÁVAJÚ Z PRÍJMOV.

Graf 4 Dosiadnuté príjmy

VÝDAVKY

ČERPANIE VÝDAVKOV CELKOM V ROKU 2025 BOLO V SUME

9 491 461,57 eur

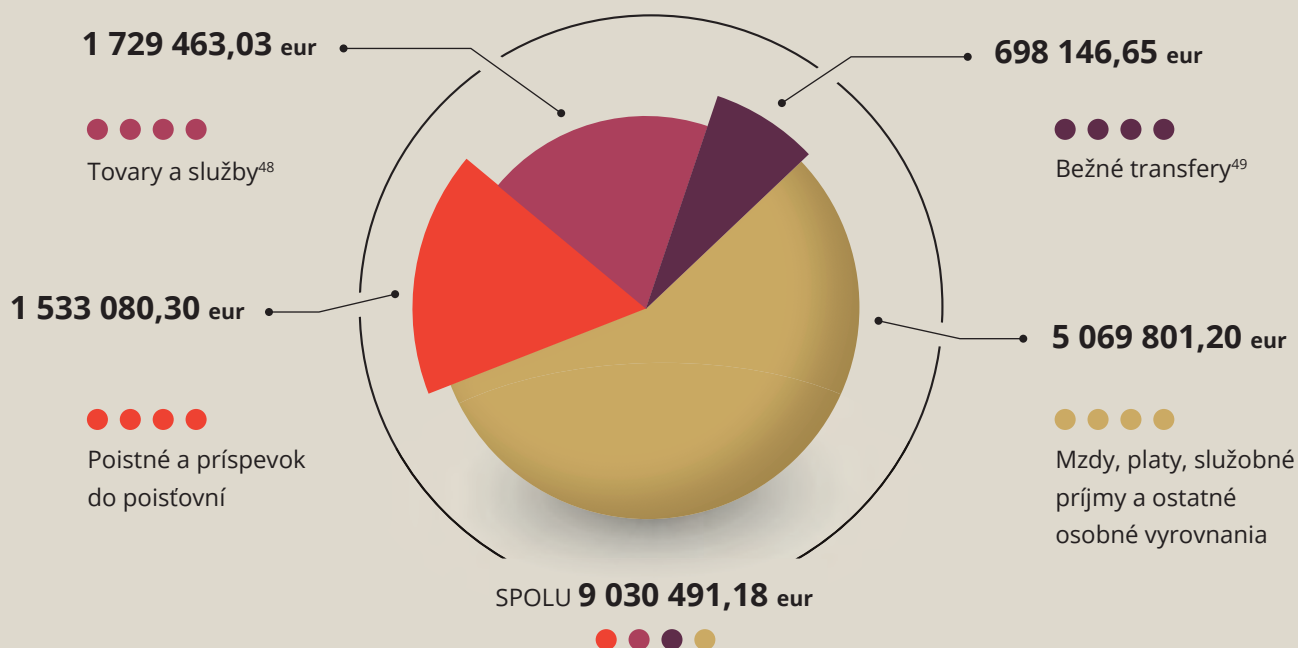
BEŽNÉ VÝDAVKY

9 030 491,18 eur

KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY⁴⁷

460 970,39 eur

Graf 5 Bežné výdavky

⁴⁷ Pozostáva z výdavkov: na rozšírenie a modernizáciu kamerového systému, na obstaranie softvérového a hardvérového vybavenia, na rozšírenie existujúceho registrátorného systému, na obstaranie 2 osobných motorových vozidiel, na rekonštrukciu budovy B3, B2 a záložného pracoviska v Turčianskych Tepliciach.

⁴⁸ Napríklad na tuzemské a zahraničné služobné a pracovné cesty, na dodávky elektrickej energie a plynu, na vodné a stočné, na poštové služby, na komunikačnú infraštruktúru a telekomunikačné služby, na prevádzkové stroje, prístroje a zariadenia, na obstaranie kancelárskeho materiálu, na obstaranie softvéru, výpočtovej techniky a telekomunikačnej techniky, na údržbu a opravy osobných motorových vozidiel, na údržbu interiérového vybavenia, na stravovanie zamestnancov a pod.

⁴⁹ Výdavky na finančný príspevok na stravovanie, na nemocenské dávky, na odstupné, na odchodné a na výplaty príplatkov k dôchodku za výkon funkcie sudcu ústavného súdu v zmysle zákona o ústavnom súde.

IMPRESSUM

Ročenka Ústavného súdu Slovenskej republiky 2025

Vydal:

Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky
Hlavná 110 | 042 65 Košice

Kontaktná osoba:

Mgr. Andrea Nagyová (andrea.nagyova@ustavnysud.sk)

Grafika:

Claudia Jutková; EQUILIBRIA, s. r. o.

Tlač:

EQUILIBRIA, s. r. o.

Fotografie:

Juraj Szaszák, archív Ústavného súdu Slovenskej republiky,
Mgr. Jan Štovka, archív Ústavného súdu Slovenskej republiky

Rok vydania: 2026 | Vydanie: prvé

ustavnysud.sk

